

Yak'usda Bughunek Unzoo 'I Luke Yuk'uné'uzguz

Luke ndi dustlus ndun Theophilus ba yuk'uné'uzguz

¹ Lhanah 'uda hoolhtus hoh hét'en ndi be nawhutnuk ts'ah'un na'a 'uhidáni, 'i ts'iyawh hik'e'anguz. 'Et hik'e'anguz whutsuh, 'i ts'iyawh ndi whenich'oh netah neba 'alha' 'int'ah. ² Soo 'udechoo whe' whudit'en 'et dich'oh hubuna be honalh'en 'ink'ez Yak'usda bughunek be ne'hút'en huzdli, 'en ndi khunek netl'ahídánla, 'i 'int'ah. ³ 'Et Theophilus nyun dune uncha inli. 'Ink'ez si chah ndi 'uk'une'tésguz hoh 'ust'ah. 'Udechoo whe' whudit'en whuts'un nts'e na'a dahooja 'ink'ez ndet 'uwhulhni, 'et ts'iyawh soo ts'ah'un na'a t'oonúszun 'et huwa. ⁴ 'Et ndet 'onghun whunyohodalh'i, 'et tink'us na'a 'uhoont'ah k'us ts'ah'un na'a 'uhoont'ah, 'et ts'ah'un na'a t'ewhuntanzeh.

Zacharias bu'at, Elizabeth, 'en duneyaz buyaz tele. 'En 'int'ah John dune too be 'ulh'en 'int'ah

⁵ 'Et hoh da Herod 'en Judea yun k'ut hubudayi cho inle, 'et da 'ilhunuh náwhulnuk, 'en Zacharias hiyulhni, 'en Abijah bulh dédowh 'int'ah. Bu'at Elizabeth hiyulhni, 'en Aaron yé dinzut 'int'ah. ⁶ 'En nahult'ah Yak'usda nalh ts'ah'un dune 'uhint'ah. Ndet Yak'usda bughunek huba yutulhuhézya 'ink'ez ndet hubuts'u hukwa'ninzun hik'une' tet'en ka, 'et ts'iyawh hukw'ú ne'hut'en. 'Aw hoonliyaz hukwa hubuk'eho'alh

gháit'ah. ⁷ 'Et whunts'ih Elizabeth 'aw buyaz hole ghaít'ah tube ye'un hezulh 'et huwa. ⁸ 'Aw 'et Zacharias bulh 'ínt'ah k'una'a hoh Yak'usda nalh nâwhulnuk be 'ut'en k'ah huwaghúna, ⁹ nts'e na'a 'ilhuk'i hinli hoh nâwhulnuk k'una'a né'hutelelh, 'et whuz na'a Zacharias, 'en chah nawhulnuk 'utahayálhti yoo sooltsun dutéhk'un ka. 'Et neMoodihti hubuluglez whucho ts'ih danínya. ¹⁰ 'Et yoo sooltsun yudelhk'un hoh 'et nduwhulyez lhanah 'az ts'ih tenahududli. ¹¹ 'Et Yak'usda bukw'uzdai k'ut yoo sooltsun delhk'un, 'et nalhnih ts'ih, 'et lizas be hoodiltsai. ¹² Zacharias khun yutelh'en 'i be bugha 'uts'un 'úja 'ink'ez whenelhújoot. ¹³ 'Et lizas ndi yúlhni, “Zacharias wheniljut ilah. Yak'usda ntenadudli yudánt's'o. N'at Elizabeth, 'en dune buyaz yaz tele, 'ink'ez boozí John be beootanzi. ¹⁴ 'En bugha dawhulcho be hootant'i 'ink'ez whuntélnik. 'Ink'ez whuzdli t'eh, lhanah chah hohontélnik. ¹⁵ 'Alha neMoodihti bunalh dune uncha tele. Mai too k'us too ulhtus, 'i chah chaitesnil. Whutele whutsuh 'et whunts'ih Ndoni be dutebun. ¹⁶ 'Ink'ez Israel hits'uh hainzut, 'en lhanah neMoodihti buYak'usda ts'ih hubutelelh. ¹⁷ 'Et nus whunilh'en Elijah hiyulhni, 'en k'una'a 'et whuz na'a Ndoni ye ulhtus, 'i be neMoodihti yutsuh teyalh. Ndez na'a njan ndotet'ilh, lhanah hubuzkehkah hube'abákah hubudzi hubuts'un tezoo dutebun nabutelhtsilh. Ndan 'uk'unucha'ust'en, 'en lhanah ts'ah'un 'int'ah ye whunih hitélhchulh. 'Ink'ez dune, 'en lhanah neMoodihti but's'un teyalh, 'et wheni lhábudutelilh,” lizas ndi yúlhni. ¹⁸ 'Et Zacharias ndun lizas yoodulhkut, “Nts'e na'a t'ewhundeszeh? Nilh'en duneti 'ust'ah 'ink'ez

su'at 'en chah ye 'un uzulh ho' 'int'ah.” 19 'Et lizas ndi yúlhni, “Si Gabriel 'ust'ah. Yak'usda zih siyin 'ust'ah. Nts'un suté'h'a nyulh yatelhtuk ka. Ndi khunek unzoo, 'i nyudutésnilh wheni. 20 Soo zélhts'ai! Sughunek daja dusni, soo 'et néwhults'ut t'eh, 'et ts'iyawh 'et ndótenilh. 'Et whunts'ih daja dusni 'aw mba 'alha' cha'hoot'ah. 'Et ndet dzin 'uwhtenilh whuts'un, 'aw yachatuzalhtuk!” yulhni. 21 'Ink'ez dune, 'en ts'iyawh Zacharias hika tsi hooli, 'ink'ez daja hoh simba 'int'ah, sa luglez whucho ts'ih 'ut'en. 22 Tinanja hoh 'aw hubulh yaóolhtuk ghaít'ah. 'Ink'ez t'ehoninzun hoonliyaz beggah hawhelts'ut ho' 'int'ah. 'Ink'ez 'ants'ih huba núlhni hoh hubulh yalhtuk. 23 'Et hukw'elh'az ne'úle 'ustl'e' 'uhooja hoh, 'aw 'et bukoo ts'ih whenája. 24 'Et hukw'elh'az bu'at Elizabeth buyaz 'ucháinya hoh skwunlai sanun 'et nduwhulyez 'et whu'iz inda. 'Et njan ndutni, 25 “Et whuz na'a azeh neMoodihti sulh 'ut'en. Hoh da dzin sunalnih inle hoh ndet hukwaya usdli, ts'iyawh sch'ah hanáhonla.”

Ndun lizas Gabriel, 'en Mary ndi yúlhni, “Uski ba' tanilh. 'En Sizi dutanilh.”

26 'Aw 'et bulh lkh'utat sanun hoh Yak'usda ndun lizas Gabriel hiyulhni, 'en keyah Nazareth ts'ih wheyalh'a. Njan keyah 'et yun k'ut Galilee whuz'ai. 27 Whuz ts'ih 'ilhunuh ts'eke 'aw dune yut'achagesnak unli, 'en ts'un whel'a. 'Ilhunuh dune, Joseph hiyúlhni, 'et David hits'uh hainde, 'en 'ilhunuh 'int'ah. 'En yughu tedalh yuts'un lhaood-inla. 'Et ndun ts'eke 'aw dune yut'achagesnak, 'en Mary hiyúlhni. 28 Lizas yuts'uh whusainya 'ink'ez 'et ndi yulhni, “Whunélnik! Yak'usda

nts'un unzoo! Nemoodihti nyulh 'int'ah 'et huwa ts'ekoo tah degha nus hoont'i inli!" ²⁹ 'Et yutelh'en hoh 'et tube bugha ha'nejoot. 'Ink'ez 'et howun nuni nuzut bughunek daja ni ho' 'utni. ³⁰ 'Ink'ez lizas 'en ndi yúlhni, "Mary niljut ilah! Yak'usda nyulh hoont'i. ³¹ Dája 'uski ba' tenilh. Duneyaz nyaz tele. 'En Sizi dutanilh. ³² 'En ncha tele. 'En 'uhidutenilh soo 'uk'enus 'en buYe' tele. 'Ink'ez Yak'usda neMoodihti David butsuh whudelhdzulh, ndet hukw'inda, 'et yutl'aóote'ah. ³³ 'Et whuz na'a Jacob hits'uh hainde 'ilhuz wheni huba hubudayi cho tele. 'Ink'ez njan hubudayi cho tele, 'aw whulatah whutélah." ³⁴ 'Et Mary, 'en lizas 'uyúlhni, "Nts'e na'a 'uwhutenilh, 'aw dune t'enuzuszun hoh 'ust'ah." ³⁵ 'Et lizas yulh yalhtuk, "Ndoni nk'edinde 'ink'ez degha nus 'en ye ulhtus, 'i nk'ut sakwhusts'it be whútele. 'Et huwa ndi 'uyust'e lubeshi bughoh hoolah, 'i whuzdli t'eh, 'en Yak'usda buYe' hidutenilh. ³⁶ K'an 'aw 'et nyunat Elizabeth ye'un uzulh, 'en whunts'ih duneyaz buchainya. Ndun 'aw buzkeh hole ghaít'ah hiyulhni, 'et whunts'ih 'en 'aw 'et whulh lkh'utak'i sanun be suli. ³⁷ 'Alha 'i be Yak'usda 'en 'aw hoonliyaz buba hoolhtus hoolah." ³⁸ 'Et Mary ndi yúlhni, "Daja, si neMoodihti be 'ulhna 'ust'ah! Nts'e na'a nghunek k'una'a daootenilh dini, whuz na'a sulh 'úhoneh." 'Et lizas yugho whenája.

Mary 'en Elizabeth 'astl'iyaz whuba yuzih usda

³⁹ 'Et hukw'elh'az Mary lhadúja. 'Et yun k'ut nódest'ai whuz Judea yun k'ut 'ilhun keyah whuz'ai, 'ahoh whuz whinya. ⁴⁰ Zacharias bukoo daninya 'ink'ez Elizabeth dahooja yulhni. ⁴¹ 'Et Elizabeth, en Mary daja ni yuduzts'ai ibulh 'uski

buchan ts'ih télhah. 'Ink'ez 'ahoh Ndoni be dezibun.
⁴² Elizabeth soo tube cho ndi yúlhni “Ts'ekoo
 tah degha nus hoonzoo nyulh 'uhooja. 'Ink'ez
 nyaz whutéleh, 'en dawhuldzoo nghá whults'ut!
⁴³ Nts'e na'a hoh sugha whults'ut sMoodihti 'ama
 'en sughu ninya. ⁴⁴ 'Alha, dahooja 'usudini hoh
 nyuduzíts'ai ibulh, 'uski schan ts'ih hoont'i k'et
 núllhah. ⁴⁵ Ndun ts'eke buba 'alha' hoont'ah, 'en
 degha nus hoonzoo bugha whults'ut. Nts'e na'a
 neMoodihti daja yulhni, buba 'alha' hoont'ah, 'et
 huwa hoh teh buba ne'whutet'en.”

Mary buyun

- ⁴⁶ 'Et Mary njan ndutni,
 “Suzul, 'i be neMoodihti ye uncha yudélhti.
⁴⁷ 'Ink'ez Yak'usda súlh yih.
 'En be suyéghah whuneílnik.
⁴⁸ 'Alha ndun be 'ulhna,
 nts'e na'a yuh 'ududildzun, 'et t'ewhuninzun.
 'Et whunulh'en, k'an whuts'un, nus de chah,
 'ilhuz wheni ndi yun k'ut ts'iyannah soo
 degha nus hoonzoo bulh 'úhooja soo
 'uduténilh.
⁴⁹ 'Alha ndun hooncha hoh tune' sulh'en,
 'en be óonujut 'int'ah 'ink'ez boozi, 'i degha nus
 dezti.
⁵⁰ Ndi yun k'ut hudedowh, 'ink'ez 'o 'un hubun-
 dunedoh,
 ndunnah 'en k'una'a hidóolhti,
 'ink'ez ndan hiyé nuljut, 'en ts'iyawh hubugha
 te'ninzun.
⁵¹ Dugan bunut'uk 'i be hoolhtus tune' 'ut'en.
 Ndunnah budzi be 'ududelhúti, 'en ts'iyawh
 yabanla.

- 52 Ndunnah dune ncha hukw'adálts'i, 'et 'en nanábanla.
'Et ndunnah te'dadildzun, 'en hinchá hubulhtsi.
- 53 Ndunnah buye'úłts'ilh, 'en unzoo 'i be hubudelhbun.
'Ink'ez ndunnah soode'a, 'en 'aw hoonliyaz bughá chai'al hoh whenábalh'a.
- 54 Be 'ustl'en Israel, 'en hubugha te'ninzun,
'et whunalnih hoh hubula 'uja.
- 55 'Et whuz na'a netsuh dune hanle hubulh yailhtuk hoh Abraham 'ink'ez yuts'u hainde,
'en 'ilhuz wheni 'uhint'ah, 'et whuz na'a hubudáni.”
- 56 'Et Mary tat sanun bat'en hoh Elizabeth yuzih inda. 'Et hukw'elh'az bukoo ts'ih whenaja.

John dune too be 'ulh'en 'aw 'et whutele

57 'Aw 'et Elizabeth buyaz whutele 'et níoodelhdzut 'ink'ez buye' whúzdi. 58 'Et highah delhts'i 'ink'ez hinat hudélhts'ikah whulh 'úhuduzts'ai nts'e na'a neMoodihti yugha te'nanzin. 'Ink'ez ts'iyawh hiyulh whunélnik.

John 'aw 'et yuka dune unli, 'i k'ut hitet'us

59 'Aw 'et whulh lkh'udink'it dzin hoh 'uski 'en yuka dune unli, 'i k'ut hitet'us. 'Ink'ez bu'abá boozi Zacharias 'i be hiyootézilh. 60 'Et whunts'ih bu'ama, “Awundooh! Ndi boozi John 'i be hiyootézilh,” ndo búlni. 61 'Et hiyúlni, “Aw nyulh dunekah hubutah 'aw John boozi 'i hoolah!” 62 'Et bu'abá ndi boozi higha idúte'alh 'et t'ehontezeh hukwa' huninzun. 'Et dula be hiba núlhnih whuz na'a hiyoodulhkut. 63 Dula be núlhnih hoh dustl'us hubuts'u ka' dani, 'ink'ez 'uk'une'uzguz, “Boozi

John hidutenilh.” 'Ink'ez ts'iyawh huba hooncha.
⁶⁴ 'Et khunyaz yanawhéniltuk hoh Yak'usda dálhti.
⁶⁵ Yunat whut'en, 'en ts'iyawh nujut hubughu nídelts'ut. 'Ink'ez Judea yun k'ut nodest'ai ndulhcho 'et whut'en, 'en ts'iyawh howu yahalh-tuk. ⁶⁶ 'Et ndunnah whulh uzduzts'ai, ts'iyawh hubudzi be hódanla 'ink'ez 'ulhódutni, “Ndan 'uski dant'ah simba wule?” hutni. 'Ink'ez neMoodihti bula be yula 'ut'en.

Zacharias nus whunilh'en

- ⁶⁷ 'Aw 'et be'abá Zacharias, Ndoni be dezibun 'ink'ez nus whunilh'en hoh ndutni,
⁶⁸ “Israel buYak'usda 'ink'ez neMoodihti, 'en dal-zoo!
 Budune, 'en buts'un nusiya nabootekulh ka.
⁶⁹ David 'en Yak'usda be 'ustl'en, 'en yuts'u hainde, 'en hubugha neulhyis hooncha, 'en neba yulhtsi.
⁷⁰ 'Uda whe' whudit'en whuts'un, 'et whuz na'a Yak'usda be nus whunilh'en, 'en hube yailhtuk.
⁷¹ 'Et hoh nech'a yalhtuk 'ink'ez ndunnah nets'u detni, 'en ts'iyawh hubula k'éhaodelts'ut, 'et neulhyis.
⁷² Ne'abákah 'en Yak'usda hubugha te'ninzun. 'Ink'ez ndi khunek huba lhaídinla, 'i 'et yunalnih.
⁷³ Netsuh whudelhdzulh Abraham nts'e na'a Yak'usda bughunek yutl'aída'ai hoh 'ink'ez yuts'un náhezya, njan 'et wheni neba' whutelilh ka,
⁷⁴ 'et hoh nech'a hudetni, 'en hubula k'ehaodelts'ut, 'et hoh neulhyis.

- 'Ink'ez 'aw whechats'uniljut hoh Yak'usda ba' uztet'ilh.
- 75 Lubeshi cha'ulh'en uztele 'ink'ez ts'ah'un na'a uztet'ilh,
'et whuz na'a Yak'usda bunalh dzin totsuk ts'ukhuna hoh 'en ba' ts'ut'en.
- 76 'Ink'ez nyun 'uskiyaz 'en ndun degha nus dedo,
'en ba nus whunilh'en nyuhudutenilh.
NeMoodihti 'en ti hoonzoo buba whutelhtsilh ka butsuh tanyalh 'et huwa.
- 77 'Ink'ez wheni budune soo cho t'ets'onózin da-hoont'ah hoh uzdutejih 'ink'ez nelubeshi chah neba hoolah yutelhtsilh,
'et hubugha nedutenilh.
- 78 'Et whutsuh neYak'usda nek'entsi' hoh negha te'nanzin.
'Et ndun sa yilhkaz ts'utni,
'en ndus de whuts'un nets'ún k'unadaih.
- 79 Ndunnah tsahóhlgus yuh hudelhts'i 'ink'ez dat-sah huba 'int'ah chah,
'en ts'iyawh hubuk'eiduténoh.
'Ink'ez lhuteyalh hoh nedzi soo 'uhot'e, 'et nts'e wheho'a, 'et newhuntelhtun.
'Et huwa Yak'usda be nus whunilh'en nyudutenilh," ni Zacharias.
- 80 'Et ndun 'uski John, 'en nezyi 'ink'ez buyégha ulhtus sulí. 'Ink'ez nket'ah Israel budune hubunalh haooya dunábunteltun ka, 'et whuts'un nts'e dune chahóot'ih ts'ih inda.

2

Mary 'udechoo buyaz whuzdli, Sizi 'en 'int'ah

- ¹ 'Et da 'ilhunuh dune Caesar Augustus hiyulhni, 'en nduhoolhcho keyah hudelhts'i, 'en ndi khunek yutah lhuhezya. Ts'iyannah boozi 'i ts'iyawh

hik'e'tegus ka. ² 'Et hoh da whudezulh whutah, 'ilhunuh dune Cyrenius hiyulhni, 'en whuyun k'ut Syria whumoodih inle. 'Et wheghah whudezulh 'et whuts'un huboozi 'uk'e'whehininguz. ³ 'Et ts'iyannah dich'oh dukeyah whuz whehandel huboozi k'éhuteagus ka. ⁴ 'Et Joseph 'en yun k'ut Galilee 'ink'ez keyah Nazareth, 'et whehúdin'az 'ink'ez David bukeyah, Bethlehem huwhutni, whuz wheha'az Joseph, 'en David yuts'uh hainzut 'int'ah 'et huwa. ⁵ Ndun Mary yughu tedalh hoh yuts'un nahezya, 'en njan Mary 'uski ba 'int'ah hoh yulh when'az huboozi k'é'huteagus ka. ⁶ 'Aw 'et huzke hoh buyaz whutéleh 'et neoodenzut. ⁷ 'Aw 'et 'udechoo buyaz whuzdli. 'Et ndi layin naih yugha iwézdud 'ink'ez musdus yez 'uyi, 'i be yalhti. 'Aw ts'uztez bakoo nachahuhóo'al, ts'iyawh whudézbun 'et huwa.

NeMoodihti buts'uh hayanduz, 'i ndulhcho hoh hubunat hube dendi

⁸ 'Ilhunuh yun k'ut dzuh nilhdzayaz, 'et sheep ghuhinli tl'o k'ut 'et huwhut'i, 'ink'ez 'ulh'ek nduwhulyez hoh hubughunai ghuhinli. ⁹ 'Ink'ez nilh'en, 'aw 'et neMoodihti bulizas hububut siyin. 'Ink'ez neMoodihti buts'uh hayanduz, 'i ndulhcho hoh hubunat hube dendi. 'Ink'ez 'aw 'et tube hoh hunelhújoot. ¹⁰ 'Et lizas ndo búlhni, "Whenool-hujut gunih! Nulh'en ndi khunek unzoo 'i soo ts'iyannah dune ye hóotet'i, 'i nuhwhuts'u té'ai. ¹¹ K'an dzin David bukeyah, nuhwhutelhyis nuhwhuba whuzdli. 'En Christ neMoodihti ts'utni, 'en 'uja. ¹² Ndez na'a hoh t'ewhuntehzeh ka nuhwhuba hoh hoodel'en nts'e na'a dahooja, lhe'int'ah layin bugha iwésduduz 'ink'ez musdus yez 'uyi, 'i

bet usti.” ¹³ Khunyaz lizas 'ink'ez lhanah lizas nehughan, 'en ndus de hahandel. 'Et Yak'usda 'o nus hiba hodélhti hoh nduhútni,

¹⁴ “Yak'usda dega ndoh yak'ut, 'en uzdelhti.

'Ink'ez ndi yun k'ut nedzi dooghel, 'i be ts'iyannah dune hubuts'un hoonzoo hole!”

¹⁵ 'Aw 'et ndunnah lizas yak'uz ts'ih hubugho whenáhedel. Ndunnah Sheep ghuhinli ndulhodutni, “Aw 'et Bethlehem ts'ih ts'utoodelh.

'Ink'ez nts'e na'a dahooja 'et neMoodihti nedani, 'et ts'onoolh'en!” ¹⁶ 'Et 'a tsih ndaz de hedulh.

'Et Mary 'ink'ez Joseph 'ink'ez 'uski musdus yez 'uyi bet usti hoh hubughu hunindel. ¹⁷ Hiya'en hukw'elh'az, nts'e na'a 'uski bugha lizas 'en hubudáni, 'et whunat ts'iyannah t'ehonandzin hoh ¹⁸ ndunnah yudants'o sheep ghunli daja hubulhni, 'en ts'iyawh huba hooncha suli.

¹⁹ 'Et Mary dahooja, budzi be yodanla 'ink'ez 'ahoolhyez howu nuni nuzut. ²⁰ 'Aw 'et ndunnah sheep ghuhinli 'en sheep ts'un whenahedel. 'Et ndet hodants'o, 'ink'ez honalh'en, 'ink'ez nts'e na'a hubulh yahalhtuk chah, 'et hubugha Yak'usda hidélhti 'ink'ez 'o nus hoonzoo k'una'a highu yalhtuk.

Sizi 'aw 'et yuka dune unli 'i lkh'íhitét'us

²¹ Whulh lkh'udit dzin lhaóodija hoh 'uski yuka dune unli 'i lkh'uhinint'az, 'ink'ez hiyoozi be hiyootézilh, Sizi hiyulhni. 'Awhuz 'ucha dinda hoh 'et ndi boozi, 'i lizas yugha íde'ai.

Sizi luglez whucho ts'ih, 'et neMoodihti bunalh hahítelhtelh

22 'Et Moses be' dustl'us k'ut daja ni hoh ts'ekoo buyaz whulhik hukw'élh'az soo ná'hut'ih 'et luglez danáhudaih, 'et ndúwhulcho hoh Mary lhaóodinla. 'Ink'ez 'uski Jerusalem ts'ih whehíyalhti neMoodihti bunalh hahítelhtelh 'et hukwa. 23 NeMoodihti, 'en Moses bugha ndi bughunek butl'aida'ai, 'i whuz na'a 'uk'e'hanguz 'et njan ndutni, “Ndunnah duneyaz 'udechoo whuzdli, 'en ts'iyawh neMoodihti ba 'udun nelti hinli ho' hint'ah.” 24 'Ink'ez ndai Yak'usda bukw'uzdai k'ut hidutélhk'un, “I nankoh dut'aiyaz, dove hiyulhni, k'us nankoh dut'aiyaz, 'i dih hiyulhni.” NeMoodihti, en Moses bugha ndi bughunek butl'aida'ai, 'et whuz na'a 'utni.

Simeon 'en neMoodihti buChrist yunalh'en

25 'Et 'ilhunuh dune Simeon ts'utni, Jerusalem whut'i. Ts'ah'un na'a 'int'ah 'ink'ez 'ahoolhyez Yak'usda be 'ut'en k'ah 'uwhulh'en. Ndun Israel budune k'enábunte'ah, 'en yuka tsi hóolih. 'Ink'ez Ndoni chah yulh 'int'ah. 26 Ndoni 'en whut'einalhdzin, datetsah whutsuh neMoodihti buChrist ts'utni, 'en yute'ilh. 27 'Et Ndoni bugha luglez whucho daninya. 'Ink'ez 'uskiyaz Sizi, 'en be'abá 'ink'ez be'ama, 'en hik'uz dahinilhti. Moses bughunek 'uk'une'usdúguz butl'aida'ai, ndet hubuts'un hukwa' ninzun, 'et hukw'u ne'hutet'en ka. 28 'Et 'ahoh Simeon yilhchoot 'ink'ez njan ndutni hoh Yak'usda yudélhti,

29 “SMoodihti si nye 'ulhna usdli.

'Ink'ez nts'e na'a nghunek k'una'a, 'et 'uhoont'ah sudzi dezghel hoh daóosah.

30 'Alha be suna be netelhyis nulh'en.

31 Ts'iyannah dune hubunalh lhaoodinla.

32 'Udun yun k'ut whut'en, 'en chah huba be whét'en, 'i 'int'ah. 'En be hite'ilh.

'Ink'ez nyudune, 'en Israel budune, 'en chah huba idézti 'en 'int'ah," ni.

33 Nts'e na'a yughu yatelhtuk 'et huwa Joseph 'ink'ez 'uski 'ama bulh huba hooncha. 34 'Et Simeon Yak'usda ts'un hukwa' dani hubuts'un wuzoo ka. 'Ink'ez 'ama Mary 'en ndi yulhni, "Ndet huba ndun 'uski Yak'usda 'en huba 'utahayálhti 'int'ah, 'et nyudutésnilh. Israel hits'uh hainde, 'en bugha lhanah natekulh 'ink'ez lhanah dinadutéduh. 'Ink'ez highu t'ooninzun 'et whunts'ih hich'a yatelhtuk. 35 'Ink'ez nyunch'oh nzul soh cho be huyuzgwut li'tenilh. 'Ink'ez lhanah hubudzi be daja huninzun, 'et ts'iyawh ts'iyannah nalh ts'et haootelts'ulh."

Anna 'en chah Sizi ya'en 'ink'ez Yak'usda délhti

36 'Aw 'et 'ilhunuh ts'eketi, Anna hiyulhni, Yak'usda be nus whunilh'en. Phanuel butse', 'ink'ez Asher hubulh dédownh, 'ilhunuh 'int'ah. Tube ye 'un uzulh. 'Udechoo ki tet'ilh whutsuh, 'aw dune t'enizun 'int'ah. Skwúnlat 'o 'at nat naoodezulh duki zih inda. 37 Ndun tsandelh, 'en lhk'udit lanezi 'o 'at dit be naoodezulh bat'en (84). 'Et 'aw luglez whucho whuch'a cháiyal. 'Et whunts'ih lhat hoh dzenis 'ink'ez 'ulh'ek ibulh sahá'dulyih 'ink'ez tenadudli, 'i be Yak'usda ba ne'ut'en unli. 38 'Et ndun ndoh whudézulh hoh daninya 'ink'ez Yak'usda yudélhti. Jerusalem hudelhts'i, ndun nabootekulh, 'en hika ítes'en, 'et 'en bugha Anna hubudáni.

Joseph 'ink'ez Mary, 'uski bulh hubukeyah Nazareth ts'un whenahedel

³⁹ 'Aw 'et Joseph 'ink'ez Mary, neMoodihti, 'en Moses bugha ndi bughunek hubutl'aida'ai, 'et ts'iyaintsuk lhahuduja hoh yun k'ut Galilee 'ink'ez hubukeyah Nazareth ts'un whenahedel. ⁴⁰ 'Et 'uski 'aw 'et nuyeh 'ink'ez buyégha be ulhtus súli. Ye whunih be dezbun 'ink'ez Yak'usda ye unzoo, 'i bulh 'int'ah.

Sizi 'aw 'et chilh unli hoh keyah Jerusalem usda. Ndan yudits'o tube huba hooncha suli

⁴¹ 'Aw 'et be'abá, be'ama bulh naodezuhl totsuk Jerusalem ts'ih k'unáhut'us. Na'hutet'alh hoh Hubutus Lhusiya whunahutelnih, 'et hukwa whuz whehándel. ⁴² Hoh da ndunnah 'uski 'en lanezi 'o 'at nat be naodezuhl (12) 'et Jerusalem ts'ih k'unáhudulh, butus lhusiya da hukw'un'a 'et huwa 'uhut'en. ⁴³ Nkeda 'ustl'e' hooja hoh k'ah nahutest'az. 'Et whunts'ih 'awhuz 'uski Sizi Jerusalem 'aw 'et usda. Joseph, 'ink'ez be'ama bulh 'aw t'ehonízun. ⁴⁴ 'Uyoon bulh 'ut'en huninzun. 'Ihudzin bat'en huní'az 'et k'an zeh hika ités'en. 'Et bulh dunekah 'ink'ez bulhutsinkah 'en hubutah hikunúta. ⁴⁵ 'Et 'aw nachahuyílhtel 'et doo chah Jerusalem ts'ih whenáhet'az, 'ink'ez 'et hikunúta. ⁴⁶ Tat dzin hukw'elh'az 'et k'an zeh nahuyilhti. Luglez whucho 'et whubodulh'eh hubutah usda. Huboozélhts'ai 'ink'ez huboodulh'kut. ⁴⁷ Ndan hidits'o tube huba hooncha suli. Ts'iyaintsuk t'ewhunínzun 'ink'ez ts'iyawh ts'ah'un na'a ndó bulhni. ⁴⁸ Be'ama 'ink'ez Joseph bulh ndet 'ut'en 'et usda hinilh'en hoh huba hooncha. 'Et be'ama 'uyúlhni, “Uyaz di ka whuz na'a nene'ilh'en? Nyu'abá 'ink'ez si bulh tube nk'enedutai.” ⁴⁹ 'Et ndo búlhni, “Di ka sukunahta? 'Aw nt'echaonuzúhzun se'aBá be

'ut'en k'ah huwa óosna huba' hoont'ah?" ⁵⁰ 'Et daja ni hoh 'utni, 'et 'aw t'echahonízun. ⁵¹ 'En hubulh whenát'az. Nazareth ts'ih whenahédel 'ink'ez hubutl'a'dudelti. 'Et be'ama ndi ndet 'uwuhlhni, budzi yídanla. ⁵² 'Ink'ez Sizi 'o nus whunih chah 'ulheh hoh nus lhaneyelh. Yak'usda yuba hoont'i, 'ink'ez dune, 'en chah hiba hoont'i.

3

John dune too be 'ulh'en ts'iyannah, "NeMoodihti buti buba lhaoodahleh" ndo búlhni

¹ 'Aw 'et Caesar Tiberius, 'en yun k'ut ndulhcho hoh hubudayi cho inle. Lanezi 'o 'at skwunlai naodezulh (15) ant'e. 'Et Pontius Pilate, 'en Judea yun k'ut whumoodih unli. Herod, 'en Galilee yun k'ut whumoodih unli. Bulhutsin Philip, 'en Iturea 'ink'ez Trachonitis yun k'ut whumoodih unli. 'Ink'ez Lysanius, 'en Abilene yun k'ut whumoodih unli. ² Annas 'ink'ez Caiaphas, 'en nawhulnuk degha nus dézti 'uhint'ah. 'Et whughah whudézulh whutah 'et John, 'en Zacharias buye', 'en dune chahóot'ih ts'ih usda hoh Yak'usda bughunek buk'édilts'ut. ³ 'Et Jordan koh 'et whunat nuya hoh dune hubulh yalhtuk too be' hooneh ka hukwa. 'Et whebunulhtun dulubeshi ch'a bubeni náhubudunoooleh ka. 'Et hoh lubeshi buba hoolah yutelhtsilh. ⁴ 'Et whuz na'a Isaiah bughunek 'uk'e'eduguz 'et njan ndutni, "Dune chahóot'ih ts'ih dune yiz dusduts'ai, 'et 'ultus hahuyih hoh njan ndutni,

'NeMoodihti buti lhaoodahleh!

Buti soo lhk'e oodez'a buba whulhtsi!

⁵ Too k'oh totsuk naoodutebun.

Dzulh 'ink'ez dzulhyaz bulh ts'iyawh lhgha yuk na'tetnilh.

Whudélyah 'et chah lhk'enaoodutedukih.

Yun nudest'ai 'i chah lhgha na'whuténilh.

⁶ 'Ink'ez nts'e na'a Yak'usda dune ulhyis, 'et ts'iyannah hontelh'ilh."

John dune too be 'ulh'en, 'en dune hubulubeshi hubugha khunek ulhtus 'i be ndo búlhni

⁷ Dune lhanah yughu nindel too be' hutenilh hukwa' huninzun. 'Et ndo búlhni, "Nuhwheni poison tl'ughus buzkehkah li'aht'ah. Yak'usda lúbeshi 'ulh'en hubulh húntelch'oh 'et whuz de whélt'sulh, ndan 'un whúlhni whuch'a lhúwus?

⁸ Nuhwhulubeshi ch'a nuwheni náhundunehla t'eh, nuhwe 'ut'en be ts'iyannah whebunoolhtun nuhwhulubeshi buladehtnik. 'Ink'ez khun lhts'un njan dudoohtni gunih wheni Abraham hits'uh hats'ánde 'uts'int'ah. 'Alha ts'ah'un na'a 'un whudusni, Yak'usda soo 'ultus ho' 'int'ah, ndi tse 'i whunts'ih 'i be Abraham buts'uh hahánde hubutelhtsilh. ⁹ Njan soo cho whunulh'en, nuhwheni duchun lí'aht'ah. 'Aw 'et tsetsilh ba lhadínt'ah. 'Et nuhwheni bulunah duchun bumai hoolah, 'et ndaht'ah. K'an whunts'ih ndai bumai hoolah, 'i tsetsilh be bughih tubulh tahídantsel 'ink'ez hidutélhk'un."

¹⁰ 'Ink'ez dune ts'iyawh hiyoodulhkut, "Ink'ez nts'e na'a simba dats'óneh." ¹¹ 'Et ndo búlhni, "Ndan dzoozt'an nankoh 'ut'i, ndan dzoozt'an chait'ih, 'en 'ilhuk'i yugha óolhchoos. 'Ink'ez ndan ts'uyi 'ut'i, 'en chah whuz na'a zeh ndóneh."

¹² Ndunnah sooneya 'ilhunanowes'aih, 'en chah too be' hutenilh ka hits'uh whusaindel 'et hiyoodulhkut, "Whuneodulh'eh nts'e na'a daztenilh?" ¹³ 'Et

ndo búlhni, “Ndet ndanéłtsuk hutni téłhcholh huba' hoont'ah, 'et 'aw 'o 'un chawhuzóolhchoot.”

¹⁴ Nehughan, 'en chah hiyoodulhkut, “Nuwheni do daztenilh.” 'Et ndo búlhni, “Khun nuhwheni dune sooneya nuhgha hóo'alh huboolhtsilh gunih! Khun dune whuts'it be buk'éhoh'alh gunih! 'Ink'ez ndet daneltsuk nuhwhuba k'elha whútele, 'aw 'et hóht'i huba' hoont'ah!”

¹⁵ Ts'iyannah hoonliyaz hukwa tsi huholi. 'Et budzi be dahoot'ah simba John 'en bugha, ndun Christ ts'utni, 'en tulih 'int'ah k'us 'awundooh.

¹⁶ John ts'iyawh 'et ndo búlhni, “Too zeh 'i be too bé' nuhwulh'en. 'Et whunts'ih sk'elh'az whusatyalh, 'en sughanus dezti ho' 'int'ah. 'Aw buke tl'oolh buba lkh'unadutes'uk 'et whunts'ih huba soo cha'ust'ah. Ndun 'en Ndoni 'ink'ez kwun bulh 'i be too be' 'un whutelilh. ¹⁷ Be tl'o nuldzeh tl'o mai be tahawhúłts'it, 'i lhaídilhdzun. 'Ink'ez ndi tl'o mai yuk'ut tahawhúłhts'it, 'i chah yuk'ut lhadút'ih t'eh, 'ink'ez yuna'ulhdoh. 'Ink'ez ndi mai lhaduja, 'i ts'iyawh denúdzih 'ink'ez mai bakoo ts'ih wheyúlih. 'Et whunts'ih ndi kwun 'aw nachanusneh, ndi but'ooz 'i be duték'un,” hubúlhni. ¹⁸ Ndi Khunek 'ink'ez 'uyoo khunek 'i bulh 'et whuz na'a khunek ulhtus, 'i be hubudáni.

¹⁹ 'Aw 'et ndi yun k'ut whumoodih Herod, 'en 'ilhunuh 'int'ah. 'En dulhutsin Philip bu'at 'en yuzih usda. John 'uyúlhni, “Lubeshi 'ilh'en.” 'Udun tink'us na'a chah 'ut'en. 'Et chah ts'iyawh lubeshi 'uhoont'ah yulhni. ²⁰ 'Et ndi lubeshi 'uyulh'en, 'i 'uyoo chah yuts'u na'whuleh hoh John 'en tsak'eya'ai.

Sizi too be 'úlya

21 'Aw 'et ts'iyannah dune too be 'úlya. Sizi 'en chah too be 'uyínla. Tenawhéndunidli 'i bulh yat'ah dá'dutezkez, 22 'ink'ez Ndoni dut'aiyaz, dove hiyulhni, 'i k'una'a ndus de hát'o 'ink'ez yuk'eít'o. 'Et nduk yak'uz khunek huduzts'ai, 'i ndutni, “Nyun suYe' nk'esi' 'unint'ah. Tube nyulh hoonúst'i.”

Sizi hubuts'u haiyanzut

23 'Et Sizi tat lanezi naoodezut bat'en suli (30), 'aw 'et whe'dít'en. Ts'iyannah 'en Joseph buye' huninzun.

'Ink'ez 'en Heli buye'.

24 'En Matthat yuts'uh hainzut,
'en Levi yuts'uh hainzut,
'en Melchi yuts'uh hainzut,
'en Janna yuts'uh hainzut,
'en Joseph yuts'uh hainzut.

25 'En Mattathiah yuts'uh hainzut
'en Amos yuts'uh hainzut,
'en Nahum yuts'uh hainzut,
'en Esdli yuts'uh hainzut,
'en Naggai yuts'uh hainzut.

26 'En Maath yuts'uh hainzut,
'en Mattathiah yuts'uh hainzut,
'en Semei yuts'uh hainzut,
'en Joseph yuts'uh hainzut,
'en Judah yuts'uh hainzut.

27 'En Joannas yuts'uh hainzut,
'en Rhesa yuts'uh hainzut,
'en Zerubbabel yuts'uh hainzut,
'en Shealtiel yuts'uh hainzut,
'en Neri yuts'uh hainzut.

28 'En Melchi yuts'uh hainzut,

'en Addi yuts'uh hainzut,
'en Cosam yuts'uh hainzut,
'en Elmodam yuts'uh hainzut,
'en Er yuts'uh hainzut.
29 'En Jose yuts'uh hainzut,
'en Eliezer yuts'uh hainzut,
'en Jorim yuts'uh hainzut,
'en Matthat yuts'uh hainzut,
'en Levi yuts'uh hainzut,
30 'En Simeon yuts'uh hainzut,
'en Judah yuts'uh hainzut,
'en Joseph yuts'uh hainzut,
'en Jonan yuts'uh hainzut,
'en Eliakim yuts'uh hainzut,
31 'En Melea yuts'uh hainzut,
'en Menan yuts'uh hainzut,
'en Mattatha yuts'uh hainzut,
'en Nathan yuts'uh hainzut,
'en David yuts'uh hainzut,
32 'En Jesse yuts'uh hainzut,
'en Obed yuts'uh hainzut,
'en Boaz yuts'uh hainzut,
'en Salmon yuts'uh hainzut,
'en Nahshon yuts'uh hainzut,
33 'En Amminadab yuts'uh hainzut,
'en Ram yuts'uh hainzut,
'en Hezron, yuts'uh hainzut,
'en Pharez yuts'uh hainzut,
'en Judah yuts'uh hainzut,
34 'En Jacob yuts'uh hainzut,
'en Isaac yuts'uh hainzut,
'en Abraham yuts'uh hainzut,
'en Terah yuts'uh hainzut,

'en Nahor yuts'uh hainzut,
³⁵ 'En Serug, yuts'uh hainzut,
 'en Reu yuts'uh hainzut,
 'en Peleg yuts'uh hainzut,
 'en Eber yuts'uh hainzut,
 'en Salah yuts'uh hainzut,
³⁶ 'En Cainan yuts'uh hainzut,
 'en Arphaxad yuts'uh hainzut,
 'en Sem yuts'uh hainzut,
 'en Noah yuts'uh hainzut,
 'en Lamech yuts'uh hainzut,
³⁷ 'En Methuselah yuts'uh hainzut,
 'en Enoch yuts'uh hainzut,
 'en Jared yuts'uh hainzut,
 'en Mahalaleel yuts'uh hainzut,
 'en Cainan yuts'uh hainzut,
³⁸ 'En Enos yuts'uh hainzut,
 'en Seth yuts'uh hainzut,
 'en Adam yuts'uh hainzut,
 'ink'ez 'en Yak'usda yuts'uh hainzut.

4

Netsudule, 'en Sizi tink'us 'óoneh hukwa yóolhdzih

¹ 'Et Sizi, en Ndoni be dezibun hoh Jordan koh ts'ih hanája. 'Ink'ez dune chahóot'ih ts'ih Ndoni whuz wheyalh'a. ² 'Et whulh dit lanezi (40) dzin 'et dzin totsuk netsudule tink'us ooneh hukwa' yulh'en 'et yoolhdzih. 'Et nduwhulyez hoh 'aw hoonli chas'al. 'Et lhaóodinla hukw'elh'az buye'élts'ul. ³ 'Et netsudule 'uyúlhni, “Alha Yak'usda buYe' inli t'eh, ndi tse lhes wule dini.” ⁴ 'Et Sizi njan ndi yúlhni, “Ndez na'a Yak'usda bughunek k'ut 'uk'une'úsduguz 'et njan ndutni,

“Aw lhes zeh ilah dune yuk'ekhuna. 'Et ndai Yak'usda bughunek 'i ts'iyawh dune yuk'ekhuna.”

⁵ 'Et netsudule nyedoh dzulh k'ut yulh whin'az. 'Et 'ahoh yun k'ut nts'oh tula dune whut'i, 'ink'ez hubudayi cho bube 'ut'en k'ah, 'et nduwulcho wheínulhtun. ⁶ Netsudule 'uyúlhni, “Et nyun ndi ts'iyawh humoodih tanle, 'ink'ez hiye dehti 'et chah ngha ootés'alh. Njan sugha whulya. 'Et huwa ndan hubuka', nuszun, 'en hubutl'aotes'alh. ⁷ 'Et ngwutsi be nininya 'ink'ez sts'u téni' nilhdzun t'eh, 'et sih ndi ts'iyawh nye'íldzun wule.” ⁸ 'Et Sizi ndi yulhni, “Satan st'ak inyalh! 'Et 'uk'e'éduguz hoh njan ndutni, 'Moodihti nYak'usda 'aw 'en zeh bubut negwutsi be nits'eyih, 'ink'ez 'en zeh butsu'uh teni' uznilhdzun. 'Ink'ez 'en zeh ba nets'ut'en.” ⁹ 'Et Jerusalem ts'ih yulh whin'az 'ink'ez njan luglez whucho yedoh hukw'ut 'et soo hukw'abah ninílhya 'ink'ez ndi yúlhni,

“Alha Yak'usda buYe' inli t'eh, 'et njan whegha' dudintneh!

¹⁰ 'Alha 'et 'uk'e'éduguz hoh njan ndutni, 'Yak'usda bulizas ngho hoole ka 'ink'ez nyuhotun 'ink'ez wheni hubutl'ahó'ai.

¹¹ Bula be nyedoh nyuhóotetun, 'et huwa 'aw nke be tse t'aonalh ghaít'ah.”

¹² 'Ink'ez Sizi ndi yúlhni, “Njan 'et 'uk'e'uduguz hoh njan nduwulhni, 'Khun teh Moodihti nYak'usda 'en nantá'ah hukwa ólhdzih gunih.”

¹³ 'Et netsudule ts'iyaintsuk hoh tink'us ooneh hukwa yóolhdzai, 'aw 'et lhaooduja hoh 'astl'iyaz whuts'un yugha whenája.

Sizi bube 'ut'en 'aw 'et whe'yudilh'en

14 'Et Sizi, en Ndoni ye ulhtus, 'i be yun k'ut Galilee ts'ih whenaja. 'Ink'ez yughu yalhtuk Galilee yun k'ut hudelhts'i ndulhcho hiyulh údants'o, 'ink'ez ts'iyawh highu yalhtuk. 15 'Et ts'iyawh Lizwif luglez totsuk whéobondunilh'i 'ink'ez ts'iyannah hidélhti. 16 'Et ndet keyah nezyi Nazareth huwhutni, whuz whinya. 'Et dzin dune nalyis dzin 'uhoont'ah, 'et Lizwif hubuglez whuz ninya. 'Et whuz na'a dich'oh be 'ut'en k'ah 'uhoont'ah. 'Ink'ez buba 'uk'eyatelhtuk ka didinya. 17 'Ink'ez nus whunilh'en Isaiah be' dustl'us 'i hitl'ahúya'ai. Lhk'inélhghal 'ink'ez ndet hukw'uyatelhtuk 'et nahoo'ai. 'Et buba k'eyawhénilhtuk 'et njan ndutni,

18 “Moodihti buyégha 'i sulh 'int'ah.

'I be 'utahasalhti, ndunnah tehel'en, 'en khunek unzoo, 'i hubugha ités'alh ka.

Ndunnah, en hubudzi nduda,

'en nabutélhjih ka hubuts'un whusaíya.

Ndunnah ílchoot,

'en hobuntelhtun nts'e na'a hubulanadetnik hutele.

'Ink'ez hobuntelhtun ndunnah chahuwhés'en,

'en chah honilh'en nahutedleh.

Ndunnah dune nts'e whuts'un yuk nihininkat,

'en chah dinábudutésdleh.

19 'Et ndet nawhudezulh soo 'et neMoodihti buba hoonzoo,

'et ts'iyannah hubudutesnilh.”

20 'Aw 'et dustl'us nainílhghal 'ink'ez 'et 'ut'en yutl'anayá'ai 'ink'ez nanátl'adeda. 'Ink'ez ndunnah Lizwif luglez hudelhts'i, ts'iyannah 'en zeh hinilh'en. 21 'Ink'ez 'aw 'et hubulh yawhenilhtuk, “Et nuhwheni ndi Yak'usda bughunek dáhts'o, 'et

k'an dzin ts'iyawh lhaooduja.” ²² Ts'iyannah soo highu yalhtuk. Khunek unzoo, 'i ye yailhtuk, 'i ts'iyannah huba hooncha. Dich'oh 'ulhódutni, “Ndun 'en Joseph buye' 'en ilah ih 'int'ah?” ²³ 'Et ndo búlhni, “Aw nawh cha'hoot'ah ndi khunek 'ahoolhyez 'et dudáhtni hoh njan ndutni, 'Yoo be duyun nyunch'oh cho soo na'dudilneh,' 'et whuz na'a si chah 'et ndusúdutehnilh. 'Et ndez na'a ndutehnilh, 'Ndet keyah Capernaum huwhútni, dawhut'en whulh úzdits'o, 'et njan nyunch'oh nkeyah 'et chah whuz na'a zeh ndint'en.” ²⁴ 'Ink'ez 'et ndutni, “Alha ts'ah'un 'ún whudusni, nus whunilh'en dich'oh bukeyah ninya hoh 'aw 'ilhunuh whunts'ih yuka cha'nizun. ²⁵ Ndet nuh-whudutésnilh soo ts'ah'un 'et 'alha' hoont'ah. 'Et hoh da ndun Elijah, 'en yun k'ut Israel nus whunilh'en huba unli inle. 'Et lhanah tsandelh hoonli inle. Hoh da tat naooduzuk 'o 'at lhk'utat sanun 'et nduhóolhyez 'aw chan hoolah. 'Et 'uhooja yun k'ut ndulhcho hoh dai whuzdli. ²⁶ 'Et Elijah 'aw 'ilhunuh whunts'ih hubuts'un chaitílh'al. 'Ilhunuh tsandelh, 'aw 'en zeh. 'En yun k'ut Sidon nts'e keyah Zerephath 'et whut'en, 'aw 'en zeh buts'un wheyalh'a. ²⁷ 'Ink'ez hoh da Elisha, 'en nus whunilh'en huba unli inle, 'et hoh da yun k'ut Israel hubukák whulhjut, leprosy hiyulhni, hulai. 'Aw 'ilhunuh whunts'ih soo nacha'yítli, 'et Naman, ndun Syria whut'en, 'aw 'en zeh soo na'yinla,” ndo búlhni. ²⁸ 'Et Lizwif luglez húdelhts'i hidánts'o hoh tube huyulh húnilch'e. ²⁹ Ts'iyawh dihudíndel 'ink'ez hiyílhchoot njan keyah hukw'un nahítelhya. 'Ink'ez nyedoh dzulhyaz k'ut keyah whuzdla, 'et whukw'abah nihinílhya whegha hitenoh ka.

³⁰ 'Ink'ez ts'iyannah hubutah lhuseya 'ink'ez nts'e hukwa' ninzun ts'ih whénya.

Dune ntsi' buyudínda

³¹ 'Aw 'et Galilee yun k'ut 'et keyah Capernaum whuz'ai whuz whinya. Nats'ulyis dzin totsuk whubodulh'eh. ³² 'Et njan hubodulh'eh tube huba hooncha. Bughunek hoolhtus hoh buk'une' hóot'en ka hubulh yalhtuk. ³³ 'Et nyo Lizwif luglez 'et 'ilhunuh dune, 'en ntsi' nududeh, 'i yudínda. Ndun ntsi' nududeh tube cho 'alzul, ³⁴ 'ink'ez 'utni, “Ah! Nyun Sizi Nazareth whut'en 'unint'ah. Ndet nets'u hukwa' ninzun? Nehoolah ka netalhtsilh 'et hukwa whusainya ih? Ndun inli t'enyunúszun! Yak'usda ba lubeshi bughoh hoolah, 'en 'unint'ah!” ³⁵ 'Et Sizi hukwa' yudáni hoh ndi yúlhni, “T'eduzinih hoh buyáh hanaindaih!” Ntsi' nududeh, 'i ndun dune hubutah nayáno 'ink'ez yuts'u hanája. 'Ink'ez 'aw chayundíldal. ³⁶ Ts'iyannah hubugha ha'nejoot 'ink'ez whe hunelhújoot 'ink'ez 'ulhahudutni, “Ndi khunek ndai ho' 'int'ah? Ulhtus 'ink'ez buk'une' whut'en. Ndai ntsi' nududeh, 'i 'et ndi yulhni ibulh 'et yuts'u hanaja.” ³⁷ 'Et yun k'ut nduhoolcho hoh hiyulh údants'o.

Sizi Peter bubez soo na'yinla

³⁸ 'Et Sizi Lizwif luglez dinadija 'ink'ez Simon bukoo ts'ih whuz whinya. 'Et Simon bubez dada nezul 'i be nduda. 'Et Sizi ndi hiyúlhni khun teh yula 'ooneh ka. ³⁹ 'Et kw'usuti yuzih nininya 'ink'ez yutus chah tez'a. 'Ink'ez dada hukwa' yudáni hoh ndi nezul ye nduda, 'i yuts'ahanádoolts'it yúlhni, 'ink'ez buts'ah

hanaídelts'ut. 'Et 'ahoh dinadija 'ink'ez hubugha ná'unt'ai.

Nats'ulyis dzin 'et lhanah nduda, Sizi soo na'ubinla

⁴⁰ 'Aw 'et sa yun ts'ih tez'aih hoh ndunnah bulh dunekah lhelhyoo dédown, 'i dada be nduda ts'iyannah Sizi higho bunínla. 'Ink'ez ts'iyannah hubuk'edálnik 'ink'ez 'et soo ná'ubinla.

⁴¹ 'Ink'ez bulunah dune ntsi' nududeh, 'i 'ahúzlul hoh hubuts'uh hanaídede, 'ink'ez 'uhutni, “Nyun Yak'usda buYe' ndun Christ hiyulhni, 'en 'unint'ah!” T'eduzahnih ndo búlhni 'aw yahutéhtuk whunts'ih hubutl'achahoo'al, t'ehonínzun Christ 'en 'int'ah 'et huwa.

Yun k'ut Galilee ndulhcho hoh Sizi dune hubulh yalhtuk

⁴² 'Et 'om bun bundada sa hawhéni'ai 'et 'aw nehoolah ts'ih whenya. 'Et dune ts'iyannah hikunúta. 'Et nts'e usda highu nindel, hubughu tooya whuch'a né'hiyulh'en. ⁴³ 'Et ndo búlhni, “Udun keyah chah ndi khunek unzoo, 'i be yateltuk, dant'ah hoh nts'e whuba Yak'usda hubudayi cho unli hubudutesnilh. 'Et huba whusáts'ah'a.”

⁴⁴ 'Et Galilee yun k'ut ndulhcho Lizwif whuluglez whuz lhghadínya 'ink'ez hubulh yalhtuk.

5

Dinah lhook ka' hut'en, 'en Sizi, “Anih,” hubúlhni

¹ 'Ilhut dzin Gennesaret bun k'ut taba siyin, 'et dune ts'iyannah higha wezdel, Yak'usda bughunek hidutéts'o ka. ² Ts'i cho nankoh yasá'a yunilh'en. 'Et whunts'ih lhook ka' hut'en, 'en 'udun loombilh toonahugus. ³ 'Ink'ez 'ilhunuh

Simon, 'en butsi 'i yeínya. 'Ink'ez ndi yúlhni, “Nusyaz le 'inleh.” 'Ink'ez 'et ts'i bet natl'adedá 'ink'ez dune, 'en wheoobudunilh'i. ⁴ Njan hubulh yalhtuk 'ustl'e' déja 'et Simon ndi yúlhni, “Nts'e soo takhulh 'et nuwhuloombilh ts'iyawh tenahle 'utehlooh huba.” ⁵ Simon ndi yúlhni, “Sumoodih wheni 'ulh'ek nduhoolyez hoh 'uts'et'en 'et whunts'ih 'aw hoonliyaz nts'ih chats'ílooh. Nedini t'eh 'et lhoombilh 'ilho tenaosdlelh sih.” ⁶ Te'huninla hoh lhook lhai hiyuzdlooh. Lhai huzdlooh k'et hubuloombil 'aw 'et lkh'enich'oolh. ⁷ 'Et 'onghunnah ts'i cho bet 'uhut'en, 'en 'anih hubuhútni hubula 'uhooneh ka. 'En chah whusahanki 'ink'ez 'ahunélt'et ts'i cho hidelhbun 'ink'ez 'aw 'et tewhéninat. ⁸ Simon Peter, 'en whunalh'en hoh Sizi yubut dugwútsi be neninya 'ink'ez, “Sumoodihti sch'a naindalh, si lubeshi 'ulh'en usdli,” yúlhni. ⁹ Peter 'ink'ez yulh 'ut'en, 'en ts'iyawh hubugha ha'nejoot 'ink'ez whe hunelhújoot ndi lhook lhe'neltsuk hoh hiyuzdlooh 'et huwa. ¹⁰ 'Et James 'ink'ez John Zebedee buye'kah, 'en Simon ts'udetni, 'en chah hubugha ha'nejoot 'ink'ez whehonselhújoot. 'Et Sizi 'uyulhni, “Simon khun whenoljut gunih. K'an whuts'un dune ka' tant'ilh.” ¹¹ 'Aw 'et yanahusdúki hoh ts'iyaintsuk 'et hiladetnik. 'Ink'ez hik'ah ts'ih 'uhóot'en ka hiyuntezdel.

Bukak whulhjut, 'en Sizi soo ná'yinla

¹² 'Et hukw'elh'az Sizi 'ilhunuh keyah 'ut'en. 'Ink'ez 'ilhunuh dune ndulhcho hoh bukak whulhjut, 'i leprosy hiyulhni, 'i be nduda, 'en chah 'et keyah whut'en. Sizi yutelh'en hoh yubut nachaneti, yuts'un tedudlih, “SMoodihti

nyun hukwa' ninzun t'eh be ilhtus 'int'i, 'i be suna'ilhdeh," yulhni. ¹³ 'Et Sizi bula be yut'aghéznai 'ink'ez ndi yúlhni, "A, hukwa' nuszun hoh nyuna'alhde." 'Et ndunnah bukak whulhjut 'en 'aw 'et soo na'uja. ¹⁴ 'Et Sizi khunekti be njan ndi yulhni, "Khun teh 'uyoon ndudóni gunih! 'Et ndun náwhulnuk buts'inyalh 'ink'ez nyulh dahooja, 'et nyunoolh'en. 'Et Moses be' dustl'us k'ut daja ni hoh 'aw ts'ah'un cha'it'ah, 'et huba hoolah whutele, 'et whuz na'a Yak'usda bukw'uzdai k'ut hoonliyaz dutálhk'un. 'Et hobunolhtun dainja hoh soo na'inja," yulhni. ¹⁵ 'Et whunts'ih be nawhutnuk 'i Sizi Gri 'en bugha lha'un teh whulh 'úhudits'o. 'Et whu la gha ts'ih 'o nus hulai 'ink'ez 'o nus 'uhuneltsuk hoh highudulh, ndai hiye nduda, 'i ts'iyawh hubutelhyih hits'uh hukwa' ninzun. ¹⁶ 'Et dich'oh lhat nehoolah ts'ih wheyih tenadutedli ka.

Dune dechadusnik, Sizi soo ná'yinla

¹⁷ 'Ilhut dzin dune hoodulh'eh, 'et ndunnah Pharisee, 'ink'ez Moses be' dustl'us hodulh'eh chah, 'en Sizi highah delhts'i. Ndunnah yun k'ut Galilee 'ink'ez Judea, 'ink'ez Jerusalem chah, 'en whuz hahándel. 'Ink'ez neMoodihti ye ulhtus, 'i nduda soo ná'hubutelh'ilh ka, 'i yulh 'int'ah. ¹⁸ 'Aw 'et ndun dune dechadusnik, 'en kw'usuti be whusahúyankai, 'ink'ez Sizi bukoo ts'ih hits'uh hitoolhte hukwa' hiyulh'en. ¹⁹ 'Et whunts'ih dune hulai 'ink'ez 'aw 'uhiyooleh ghaít'ah. 'Et nduk bun hukw'ut, 'et hukw'ehiyilhti, 'i k'ehiyilhti. Bun hikonintsi 'ink'ez whuz hukwu hinínkai. 'Et soo buniz Sizi bubut yun nihíninkai. ²⁰ Ndoh ts'iyannah hubunilh'en 'et t'ooninzun huba 'alha

'uhoont'ah 'ink'ez dechadusnik ndi yúlhni, “Da-hooja dune nlubeshi ts'iyawh mba hoolah sulí.”
 21 'Et Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úguz 'ink'ez Pharisee, dich'oh 'et ndonínzun, “Ndun dune 'en Yak'usda ch'a yalhtuk. Ndun na'dunúdzun hoh 'utni? Ndun lubeshi 'un tulhdelh? Yak'usda dich'oh zeh lubeshi 'un tulhdelh!” 22 'Et Sizi nt'eoonínzun daja huninzun, 'ink'ez ndo búlhni, “Et di ka nuhdzi yuh 'et ndunahzun? 23 Nts'e na'a simba huwa chahoolnah k'una'a uzdooni, 'Lubeshi mba hoolah sulí,' k'us, 'Didinyih 'ink'ez nínya?’ 24 'Et njan t'eoonóhzin yínkak dune ye', 'en ndi yun k'ut huba' hoont'ah ho' 'int'ah lubeshi 'un toolhdelh huba' hoont'ah ho' 'int'ah,” ndo búlhni. 'Ink'ez ndun dechadusnik, “Didinyih, bukw'usinti nailchoot, 'ink'ez nkooz ts'ih naindahl!” yulhni. 25 'Et 'ahoh ts'iyannah nalh didinya, yuk'usti nayílchoot 'ink'ez Yak'usda délhti hoh bukooz ts'ih whenaja. 26 'Et ts'iyannah huba hooncha. 'En chah Yak'usda hidálhti. Tube whe hunuljut, “Njan tube huwa 'et'en tune'ust'en, 'et ts'onalh'en,” hutni.

Sizi, 'en Levi, “Anih,” yúlhni

27 'Et hukw'elh'az Sizi 'az whenya 'ink'ez 'ilhunuh sooneya 'ilhunaoonughés'aih, Levi hiyulhni, 'en 'ut'en usda hoh yunilh'en, 'ink'ez ndi yúlhni, “Sunanyalh.” 28 'Et didinya, 'ink'ez ts'iyaintsuk yula ditnik hoh yuk'ah ts'ih oot'en ka yuntezya. 29 'Et Levi bukooz ts'ih hooncha 'et dune hubugha na'tét'alh, Sizi ba. 'Et sooneya 'ilhunaoonughés'aih 'en chah hulan. 'Ink'ez 'uyoon chah hulan hubulh 'et húdelhts'i. 30 'Et ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz 'ink'ez Pharisee, 'en dich'oh highu yalhtuk 'ink'ez

Sizi yugha hoodul'eh, 'en hubuhútni, “Et ndunnah sooneya 'ilhunaoonughés'aih 'ink'ez lubeshi 'uhulh'en, 'en di ka hubulh áh'alh 'ink'ez hubulh táhtnai?” ³¹ Sizi 'et ndo búlhni, “Ndunnah soo 'ínt'ah, 'aw yoo be duyun ka cha'hunízun. Nduda, 'en zeh yoo be duyun ka' huninzun. ³² Si chah whuz na'a zeh 'aw dune ts'ah'un 'int'ah, 'en bulubeshi ch'a bubeni naháhunduntele huba ilah whusáya. 'Et lubeshi 'ulh'en, 'en bulubeshi ch'a bubeni naháhundunoolelh hubudutésnilh ka, 'et huba whusáya.”

Dune saha'délya soo hukwa' hoodulhkut

³³ 'Et hiyoodulhkut, “Dahoont'ah huwa John yugha hoodul'eh, 'en lhat soo saha'dulyih 'ink'ez tenahududli? 'Ink'ez Pharisee hiye hoodul'eh, 'en chah 'et nduhút'en. 'Et whunts'ih nyun ngha hoodul'eh, 'uha'alh cha' hut'en 'ink'ez 'uhutnai cha' hut'en?” ³⁴ 'Et ndo búlhni, “Ndun bu'at whutele, 'en bulh dune 'en 'awhuz hiyulh 'ut'en, 'en do soo saha'dutélyelh ih? 'Awundooh! ³⁵ 'Et whusawhutelts'ulh, hoh t'eh bu'at whutele bughu nayitélcholph. Hoh t'eh zeh soo sahá'hudutelyelh.” ³⁶ 'Et be nawhutnuk 'i be whuts'o dul'eh, 'i be hubulh yalhtuk 'et njan ndutni, “Aw 'ilhunuh naih k'an ts'ih hayálhch'ul 'ink'ez 'ujut, 'i lhu-naidunóokalh ghaít'ah. 'Et whuz na'a nduja t'eh, 'et ndi k'an naih, 'ink'ez naih jut bulh 'aw lkh'una'a oot'e ghaít'ah. ³⁷ 'Et doo chah, 'aw 'ilhunuh k'an mai too 'i 'aw 'ujut mai too 'uzus be yóolhdzeh ghaít'ah. 'Et ndúja t'eh, k'an mai too ndi 'ujut mai too 'uzus buk'e'ootéltulh. 'Et ts'iyawh mai too bé haitejulh. 'I 'uzus 'i chah tinta' tet'ilh. ³⁸ 'Et whunts'ih k'an mai too, 'i k'an mai too

'uzus be naoldzeh huba' hoont'ah. 'Et whuz na'a 'anelht'et soo' tet'ilh. ³⁹ 'Aw 'ilhunuh mai too 'ujut utnai t'eh, 'ahoh k'an mai too ka' noozin ghaít'ah. "Ujut, 'i zeh 'o nus unzoo,' hutni," 'et hubúlhni.

6

Yinkak dune ye', 'en nats'ulyis dzin, 'et chah huMoodihti unli ho' 'int'ah

¹ K'an whulhnat dune nalyis dzin, 'udechoo 'et hukw'elh'az 'uhoont'ah. Sizi 'ink'ez higha hoodul'eh, 'en bulh tl'o k'ut hedulh hoh, tl'o mai hiyooneye. 'Ink'ez hubula k'et nuhínulhmul 'ink'ez hiya'alh. ² 'Et bulunah Pharisee hubuhútni, "Daht'en hoh 'aht'en? K'an dzin nats'ulyis dzin 'uhoont'ah! 'Aw 'et nduhóot'en huba cha'hoot'ah!" ³ Sizi ndo búlhni, "Hubudayi cho David daja 'aw ih hukw'e yachazulhtuk. 'Et hoh da David 'ink'ez yulh 'ut'en buye'élts'ul. ⁴ 'Et 'úja, Yak'usda bukoo daninya. Lhes 'i Yak'usda bugha yu'aih, 'i ndi lhes nawhulnuk 'aw 'en zeh hiyoo'alh huba' hoont'ah. 'Ink'ez 'i yilhchoot 'ink'ez ya'al. 'Ink'ez dulh 'ut'en, 'en chah bulah hubugha iní'ai." ⁵ 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, "Yinkak dune ye', 'en njan nats'ulyis dzin, 'et chah huMoodihti unli ho' 'int'ah."

Nats'ulyis dzin 'et Sizi Gri dune bula ndúda soo na'yínla

⁶ 'Et hukw'elh'az 'o 'at nats'ulyis dzin Lizwif luglez daninya 'ink'ez whubodulh'eh. 'Et 'ilhunuh dune 'en chah 'et usda. Ndun bula nalhnih ts'ih 'aw yé nucha'ust'en. ⁷ Ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz 'ink'ez Pharisee chah soo cho highunli 'ink'ez hinilh'en daténilh simba. 'Et dune nalyis dzin 'et tulih soo na'yooleh. 'Et hoonliyaz

hiyulh nahó'alh hukwa' hut'en. ⁸ 'Et daja hun-
inzun t'ooninzun. 'Et dune bula yunucha'ust'en
ndi yúlhni, “Didinyih 'ink'ez hubuniz sinyin.” 'Et
didinya 'ink'ez hubuniz ninínya. ⁹ 'Ink'ez Sizi
ndo búlhni, “Hoonliyaz hukwa nuhoodutelhkut.
'Et nats'ulyis dzin, nts'e na'a netl'awhélts'ut, 'et
ts'ah'un na'a 'uztenilh, k'us hoontsi' k'una'a 'uzte-
nilh? Dune hiye khuna 'uztelhyih k'us daztelht-
sah?” ¹⁰ 'Ink'ez 'et ts'iyawh hubunilh'en. 'Et ndun-
nah dune ndi yúlhni, “Nla ts'ih 'un lhk'ut dughel-
nih!” 'Et ndúja 'ink'ez bula k'uz ts'ih dachait'ah,
'et whuz na'a zeh ndunája. ¹¹ 'Et 'onghunnah
tube whuske be honílch'e, 'ink'ez dich'oh howu
yahalhtuk Sizi dahítelilh 'et hukwa.

Lanezi 'o 'at nanah whel'a, 'en Sizi 'utahaóobanla

¹² Hoh da 'et dzin njan ndúhooja, Sizi dzul-
hyaz k'ut tenadutedli ka whuz whenya. 'Ulh'ek
nduhoolhyez Yak'usda ts'un tenadedli. ¹³ 'Et
yilhkaí higha hoodul'eh, 'anih hubulhni. 'Et
hubutah lanezi 'o 'at nanah, 'en 'utahaóobanla.
'En whel'a huboozi yúlhtsi. ¹⁴ Simon, 'en ndi
boozi Peter, 'i yugha íde'ai. 'Ink'ez bulhutsin An-
drew, James, John, Philip 'ink'ez Bartholomew.
¹⁵ Matthew 'ink'ez Thomas. James Alphaeus
buye', 'ink'ez Simon 'en huwu daóodit'ah hiyulhni.
¹⁶ Judas, 'en James buye', 'ink'ez Judas Iscariot
chah, 'en 'utenilh whu'iz buch'a niduteyalh.

*Lhanah nduda 'ink'ez ntsi' nududeh, 'i be dzuh
nuhúdeh, 'en Sizi soo ná'balh'en*

¹⁷ 'Et whududlun ndus de yugha hoodul'eh
hubulh hainya 'ink'ez lhts'e oodez'a nináhundel.
Yun k'ut Judea whut'en, Jerusalem whut'en chah,

'ink'ez yatoo ba keyah Tyre 'ink'ez Sidon whut'en, 'en chah hulan 'ink'ez 'aw uzdooni ghaít'ah. Hiyootuzélhts'ilh 'ink'ez soo na'butelilh, 'et hukwa 'il-huhowezdel. ¹⁸ 'Ink'ez ndunnah ntsi' nududeh 'i be dzuh nudeh, 'en chah 'et hudelhts'i, 'ink'ez soo na'balh'en. ¹⁹ Ts'iyannah hit'aghoonalh hukwa' hut'en. Ye ulhtus buts'uh haidults'uk, 'i be ts'iyawh hubudada 'et soo na'ubinla.

Sizi ndo búlhni, “Degha nus hoonzoo nohwhulh 'uhooja”

²⁰ Sizi 'et yugha hoodul'eh, 'en ts'iyawh hubutuniyú'en hoh njan ndo búlhni,

“Nuhwheni tel'en ndet Yak'usda 'et hubudayi cho unli, 'et nuhwheni nuwhe'ilhdzun 'uhoont'ah.

'Et huwa degha nus hoonzoo nuhgha whults'ut.

²¹ Nuhwheni k'an buye'últs'ilh,

untehdai, 'et huwa degha nus hoonzoo nuhgha whults'ut.

Nuhwheni k'an ahtso, 'et tehdloh, 'et huwa degha nus hoonzoo nuhgha whults'ut.

²² Hoh t'eh dune nuhts'u hudutnik 'ink'ez 'aw hubulh 'óoh't'e ghaít'ah nuhowhulhtsi.

'Ink'ez nuhch'a yahutelhtuk hoh yinkak dune ye'

'en bugha, 'et huwa nuhoozi dutsun hitelhtsilh 'ink'ez 'un hitelhdulh.

'Et whuz na'a ndunóhowhulh'en t'eh,

'et degha nus hoonzoo nuhgha whults'ut.

²³ 'Et dzin ndóohooja t'eh, 'et hooteht'i 'ink'ez hoonah't'i hoh nduk tóolhutlhuk. 'Alha 'uhoont'ah nduk yak'uz hooncha 'et nuhwhuba k'elha whutele. Hoh t'eh whusawhutelts'ulh ndunnah

whuz na'a zeh ndunohotelh'ilh, 'et ndunt'ah butsuh whudelhdzulh, 'en chah niz dak'ez nus whunilh'en inle, whuz na'a zeh ndubuhalh'en 'et huwa.

Bulunah dega nus hoontsi' hubugha whútelhts'ulh

²⁴ “Et whunts'ih nuhwheni soode'a 'aht'ah, soo cho howahli!

Ndai be hoonah'ti, 'i be 'uda ts'iyawh nuhwhuba 'uk'elha whuzdli 'et huwa.

²⁵ Nuhwheni ndunnah soo 'a'alh, nuhwheni chah soo cho howahli!

Nuhyé'telts'ulh! Ndunnah hédloh howahli!

Nuhdzi dúnteda 'ink'ez tehtso!

²⁶ 'Et huwahli ndunnah sóo nuhghu yalhtuk.

Hoh da nus whunilh'en la'dudil'i, 'en chah butsuh whudelhdzulh, 'et zeh ndó buhutni.”

Nuhch'a húdetni, 'en hubuk'ehtsi'

²⁷ “Et whunts'ih ndez na'a ndun whudusni, nuhch'a húdetni, 'en buk'ehtsi'. Ndunnah nuhka cha'nizun, 'en chah sóo ne'bulh'en. ²⁸ Ndunnah nuhk'ehuyih, Yak'usda buts'un wúzoó ka huba tenadóohdli. 'Et ndunnah dzuh ne'nohulh'en, 'en chah huba tenadoohdli. ²⁹ Ndunnah nuhnen k'ut nuhnezkuk t'eh, huba 'awh nandunóoht'ah 'ink'ez 'ilhk'us ts'ih chah 'unohuhooleh. Ndan ndzoot nghu halchooz, ndzoozt'an chah buch'a yóntun gunih. ³⁰ Ts'iyannah hoonliyaz ka nuhts'u ka 'utni t'eh, hubugha íyoohlelh. Ndai nuhwhe'ilhdzun 'uyoon yílhchoot t'eh, buts'un ka na'doohtni gunih. ³¹ Nts'e na'a hukwa' nahzun dune danoh hotelh'ilh, 'et whuz na'a zeh nuhwheni chah 'et né'boolh'en. ³² Ndunnah

nuhk'entsi', 'en zeh buk'ehtsi' t'eh, whuz na'a hoonzoo nahzun ih? 'Awundooh! Ndunnah lubeshi 'uhulh'en, 'en whunts'ih ndunnah buk'entsi', ts'iyawh hubuk'ehintsi'. ³³ Ndunnah soo ne'nohulh'en, 'en zeh soo ne'bulh'en t'eh, whuz na'a hoonzoo nahzun ih? 'Awundooh! 'Et lubeshi 'uhulh'en chah whuz na'a zeh 'et nduhút'en. ³⁴ 'Et ndunnah bughi zilh'ai t'eh, 'en nuhtl'anaíte'alh nuhzun t'eh, whuz na'a hoonzoo nahzun ih? 'Awundooh! 'Et lubeshi 'uhulh'en, 'en whunts'ih lubeshi 'uhulh'en ghe' hulh'ai 'ink'ez 'et 'uneltsuk zeh hubutl'anáha'aih. ³⁵ 'Et whunts'ih nuhch'a hudétni, 'en hubuk'oohtsi', 'ink'ez soo ne'boolh'en. Hubughe 'oohla 'ink'ez hoonliyaz nuhtl'unaíte'el'ulh hukwa tsi hóhli gunih. 'Et whuz na'a ndaht'en t'eh, hooncha hoh nuhwhuba k'elha whutele. 'Et ndun yak'uz soo 'udedo 'int'ah, 'en k'una'a tihleh. 'Alha ndunnah suchanailya chadusnih 'ink'ez ntsi' chah, ts'iyawh hubuts'un unzoo. ³⁶ 'Et nuhwhe'aBá nts'e na'a te'ninzun, nuhwheni chah whuz na'a zeh te'noohzin.

'Uyoon ba nahoohyeh gunih

³⁷ “Uyoon ba nahoohyeh gunih, doo ka sih 'aw nuhwhuba nahoodéh ghaít'ah. 'Uyoon k'ehoh'alh gunih, 'et sih 'aw nuhk'eholts'it ghaít'ah. 'Uyoon ba whunaoodoolhunah, 'et t'eh nuhwheni chah nuhwhuba whunaoodutetnah. ³⁸ 'Uyoon hubugha' nán'ai, 'i nuhtl'anátedukulh ho' 'int'ah. Lht'usúkat 'ink'ez lhai cho tele. 'Et niyulh'uz hoh bé haitekulh. 'Et 'uneltsuk hoh nuhbut nehítekalh. Daltsuk hubugha inán'ai, 'et 'uneltsuk zeh nuhtl'anátedukulh 'et huwa.” ³⁹ Be nawhutnuk be whúts'odul'eh, 'i be hubulh yailhtuk, “Soo ih chawhés'en 'uyoon chawhés'en

nutéguz? 'Alha nahúlt'ah ka háwhedukai 'ahoolts'it!
⁴⁰ Hodul'eh 'ink'ez whuyodulh'eh, 'en 'aw yagha
 ndoh cha'ít'ah. 'Et whunts'ih ndunnah soo
 ts'ah'un na'a hodul'eh, 'et hubodulh'eh 'en
 k'una'a 'uhutet'ilh. ⁴¹ 'Et di ka nyulhutsin lhusyaz
 buna k'et deztan, 'i nilh'en, 'et whunts'ih 'aw
 t'oonuzinzun nyunch'oh duchun cho nyuna
 k'et deztan? ⁴² Nts'e na'a nyulhutsin 'uduténilh,
 'Sulhutsin nyo lhusyaz nyuna k'ehanádoostan.'
 'Et whunts'ih nyunch'oh duchun cho nyuna k'et
 deztan 'aw chasá'en. Nyunch'oh duba naindzoo!
 'Udechoo duchun cho nyuna k'ehanadintih. 'Et
 t'eh soo yutó'en hoh nyulhutsin nyoo lhusyaz 'i
 buna k'éhanaidontan.

Dune budzi yuh be whudezbun, 'i be yatelhtuk

⁴³ "Et duchun dinzoo 'aw mai untsi', 'i bughi
 noot'ai ghaít'ah. 'Et whuz na'a zeh duchun dintsi'
 mai unzoo, 'i bughi noot'ai ghaít'ah. ⁴⁴ 'Et whuz
 na'a zeh bumai bugha duchun dant'ah 'int'ah
 t'enudzun. 'Et whuz na'a zeh ndi mai unzoo,
 figs hiyulhni, 'aw whus chun bughu hiyoonoye
 ghaít'ah. 'Ink'ez whuz na'a zeh whuscho chun, 'aw
 mai cho ndoh whut'en bughu hiyoonoye ghaít'ah.
⁴⁵ 'Et whuz na'a zeh dune unzoo, ndai unzoo budzi
 yuh hoonli, 'i bugha khunek unzoo be yalhtuk.
 'Ink'ez dune untsi', ndai untsi' budzi yuh hoonli,
 'i be khunek untsi' be yalhtuk. Ndez na'a njan
 nduwhtni, dune di budzi yuh be whudezbun, 'i
 be yatelhtuk.

Sizi Gri bughunek soo cho whulh ts'ooyin

⁴⁶ "Ink'ez di ka 'SMoodihti, sMoodihti,' su-
 dahni, 'ink'ez daja nuhwhudusni 'aw húkw'u

nucha'zaht'en? ⁴⁷ Ndan sts'un teyih 'ink'ez soo zelhts'ai 'ink'ez hukw'ú ne'ut'en, 'et ndan 'uhint'ah 'en bunwhuntelhtun. ⁴⁸ Ndez whuz na'a 'et ndúhint'ah. Dune bukoo 'uwhtelilh hoh, soo ye yoh hahónkai 'ink'ez bukoo buk'uwhuz'ai 'et tse k'ut newhúte'ah. 'Et ndet too telhbun t'eh, 'et ninli ulhtus bukoo whut'agheznai, 'et whunts'ih bukoo 'aw dachahóonil. Tse k'ut niwhuni'ai 'et huwa. ⁴⁹ 'Et whunts'ih ndunnah sughunek yoozelhts'ai 'ink'ez 'aw hik'unucha'ust'en t'eh, 'et ndez na'a njan nduhint'ah. Dune yun k'ut bukoo 'uhoonla. 'Ink'ez bukoo buk'uwhuz'ai 'i 'aw cha'hiyíilil. 'Et ninli ulhtus bukoo whut'agheznai 'et 'ahoh nawhunet'ai. Tube wheóonujut hoh hoolah whuzdli.”

7

Nehughan whumoodih yuba ne'út'en, Sizi soo ná'yinla

¹ 'Et dune Sizi yoozelhts'ai ndet hubugha ndo búlhni, 'aw 'et ts'iyawh lhaoodinla. 'Ink'ez keyah Capernaum huwhutni whuz lhgha dinya. ² 'Ink'ez njan 'et keyah whut'en 'et 'ilhunuh nehughan whumoodih yuba ne'út'en. Tube yúk'entsi, 'en tube nduda 'ink'ez 'aw 'et datetsah. ³ 'Et ndun nehughan whumoodih Sizi yulh údants'o 'ink'ez Lizwif tsuh whudelhdzulh, 'en whuz whebalh'a. Sizi hiyoodutélhkut nehughan whumoodih yuba ne'ut'en soo na'yooleh ka. ⁴ 'Et Sizi highu nindel hoh soo tube cho hits'uh tedudlih 'ink'ez 'uhiyulhni ndun nehughan whumoodih, 'en tube unzoo ho' 'int'ah yuba ne'ut'en, 'en soo na'yooleh ka. ⁵ “Nedune, 'en hubuk'entsi 'ink'ez 'en bugha Lizwif buluglez neba 'uhóonla,”

hiyulhni. ⁶ 'Et hubulh tez'as. 'Et Sizi koo wheghah uyalh hoh, 'et ndan nehughan whumoodih 'en hubulh dune Sizi hits'ú whebalh'a. Hidudezdel 'ink'ez Sizi 'uhiyúlhni, “Nehughan whumoodih njan ndunyúlhni, ‘SMoodihti 'ants'i 'et dzuh ne'dudoldzut gunih. Sukoo datányalh huba 'aw soo cha'lhudzooh 'et huwa. ⁷ 'Et si chah 'et ndunuszun 'aw soo cha'lhudzooh ndudutésyalh huba. 'Et whunts'ih 'ants'ih nghunek be dini t'eh, 'et suba ne'út'en soo na'óotneh. ⁸ 'Alha si chah 'onghunnah sgha ndoh 'uhint'ah hoh hukwa' huninzun tune' satelh'en. 'Et si chah whuz na'a zeh nehughan huba gha ndoh 'ust'ah. 'Et 'ilhunuh, 'Inyalh!' dúsni t'eh, 'et 'ahoh 'aw 'et teyalh. 'Et 'uyoon, ‘Anih!’ dúsni t'eh, 'et 'ahoh sts'u teyih. 'Et suba ne'út'en, ‘Njan dineh!’ dúsni t'eh, 'et 'ahoh 'et ndút'ih.’ ” ⁹ Sizi ndun dune daja ni yulh údants'o hoh tube buba hooncha. 'Et ndunnah hinedulh, 'en hubuts'un nalhú'a 'ink'ez ndo búlhni, “Israel ndulhcho keyah ndun dune 'en k'una'a 'aw 'ilhunuh ndulhcho be huba 'alha' hoont'ah nachasulhtek.” ¹⁰ Ndunnah yuts'un whel'a ndun nehughan whumoodih bukoo ts'ih nahundel, 'et ndun yuba ne'út'en nduda, 'en 'aw dáchait'ah hoh highu danáandel.

Dune dazsai, Sizi dinaidilhti

¹¹ 'Et 'om bun dzin Sizi njan keyah Nain huwhutni, yugha hoodul'eh bulh, 'ink'ez hooncha hoh lhannah hinedulh, 'en chah ts'iyawh whuz haíndel. ¹² Njan keyah na'nestl'oo ghu ti wheghah nihúnindel, 'et khunyaz dune dazsai hidihídezkai. 'Et 'ama tsandelh, 'aw 'ilhunuh zeh buye' 'int'ah. 'Et keyah whut'en, 'en lhanah yulh údulh. ¹³ 'Et

neMoodihti ya'en hoh yugha te'nanzin 'et ndi yúlhni, “Intso ilah!” ¹⁴ 'Ink'ez be nesulhti yughu neninya 'ink'ez yut'agheznai. Ndunnah yelhtelh, 'en chah 'ilhuz nihunindel. 'Ink'ez 'et 'utni, “Chilh dune didinyih nyudúsni!” ¹⁵ 'Ink'ez ndun dune dazsai nduk ninatl'adenda 'ink'ez yawhénilhtuk. 'Ink'ez Sizi, 'en be'ama tl'anayalhti. ¹⁶ Ts'iyannah hunelhújoot, 'ink'ez Yak'usda hidélhti hoh njan duhutni, “Njan netah nus whunilh'en hooncha unli, 'en whusainya.” 'Ink'ez 'et chah nduhútni, “Yak'usda budune hubutah nunasja.” ¹⁷ 'Et Judea yun k'ut nduhoolcho 'ink'ez 'et whunat keyah nduhoolcho chah, ts'iyannah hiyulh údants'o.

John dune too be 'ulh'en yugha hoodul'eh, 'en Sizi ts'un whebalh'a hiyoodutelhkut ka

¹⁸ John yugha hoodul'eh ts'iyawh ndi hiduténilh dahooja 'et. ¹⁹ 'Ink'ez nanah 'anilh hubúlhni 'ink'ez Sizi ts'un whebalh'a hiyoodutelhkut ka, “Nyun ih whusatányalh inli, k'us 'uyoon tulih ka ts'itóo'en?” ²⁰ 'Et Sizi highu ni'az 'ink'ez 'uhyúlhni, “John dune too be 'ulh'en, 'en nts'u nételh'a nts'oodutelhkut ka, nyun ih whusatányalh inli, k'us 'uyoon tulih ka ts'itóo'en?” ²¹ 'Et 'ahoh ndunnah hunduda 'ink'ez buka, 'ink'ez ntsi' nududeh buyudínda, 'en chah lhanah hoh soo na'balh'en. Chawhés'en, 'en chah honilh'en butl'anáho'ai. ²² 'Et Sizi John yugha hoodul'eh ndo búlhni, “John buts'un ah'us. Ndet whunelh'en 'ink'ez whudáhts'o 'et dóohtni, nts'e na'a chawhés'en honilh'en nasdli. Nuchahúsdel, 'en nahúdelh nahusdli. Bukak nódutsi', leprosy hiyulhni, 'en chah soo ná'binla. Cha'hudusts'uk, 'en chah 'ahudits'o nahusdli. Yahadla, 'en chah dináhudidel. Tel'ennah, 'en chah khunek unzoo, 'i

be hubulh yaíntuk ho' hint'ah. ²³ 'Ink'ez ndunnah si sugha buba dzuh chahoolah, 'en degha nus hoonzoo bughá whults'ut.” ²⁴ 'Et John khunek yuba na'a whenáhet'az, 'aw 'et Sizi John yughu yatelhtuk hoh 'ilhunahuwésdel njan ndo búlhni, “Dune chahóot'ih ts'ih ndet hukwa tsi hooqli whuteh'ilh? Tl'o ghazilh nónulhts'i, 'i tulih teh'ilh nahzun ih? ²⁵ Ndet simba hukwa tsi hooqli whuteh'ilh? Dune naih duchut 'i be soo naduja, 'en tulih teh'ilh nahzun ih? 'Alha ndez whuz na'a soo nadut'ih, 'en lhai sooneya ts'iyá hulhtsih 'ink'ez hubudayi cho bukoo huwhut'i. ²⁶ 'Et ndet simba hukwa tsi hooqli whuteh'ilh? Nus whunilh'en tulih? A! 'Alha 'un whudúsní nus whunilh'en ba nus unzoo 'et nulh'en! ²⁷ 'En bugha 'uk'une'usguz inle hoh njan ndutni, 'Soo zilhts'ai, khunek suba na'a, 'en ntsuh tes'alh. 'En ti lhutanyalh, mba lhaoodutelilh 'et wheni.'

²⁸ 'Alha 'un whudúsní, nus whunilh'en ndunnah whuzdli, 'en hubutah John dune too be 'ulh'en, 'en degha nus ncha 'int'ah. 'Et whunts'ih nts'e Yak'usda hubudayi cho unli, ndan degha nyoh 'int'ah, 'en 'o nus uncha unli.” ²⁹ Ts'iyannah dune 'ink'ez sooneya 'ilhuhunughes'aih, Sizi daja ni hidants'o hoh Yak'usda buba 'alha' yija, John 'en too be' balh'en 'et huwa. ³⁰ 'Et whunts'ih ndunnah Pharisee 'ink'ez Moses be' dustl'us k'ut daja ni hoh beni hoonli be yalhtuk, 'en ts'iyawh Yak'usda nts'e buts'uh hukwa' ninzun, 'ants'ih 'et 'un hubutelhdel. 'En 'aw John too be cha'bilel 'et huwa. ³¹ 'Et Sizi ndo búlhni, “Dune k'an yuk'edídeh nts'e na'a simba nuhwhuba lhzih niboosdlelh, k'us dant'ah dune hinli, 'et nuhwhudutésnilh. ³² Ndez na'a njan nduhínt'ah, 'uskehyaz duhúlt'ah hoh hiya'alh be

'e'óoket 'et hudelhts'i. 'Ink'ez lhts'u háhudih hoh njan ndulhódutni,

'Be ts'ujun be nuhwhuba ts'ujun,
'et whunts'ih 'aw chanuzahdak.

'Ink'ez nuhwhuba tso ts'inli,
'et whunts'ih 'aw chasáhtso!'

³³ Soo cho whunulh'en, John dune too be 'ulh'en whusainya, 'aw lhes chas'al 'ink'ez mai too chah chasnai. 'En 'údahni 'Ntsi' nududeh buyudínda,' dahni. ³⁴ 'Et yinkak dune ye' whusainya, 'a'alh 'ink'ez 'utnai. 'Et 'udáhni, 'Ndun dune 'en bucha hooncha 'ink'ez tanutnai. Sooneya 'ilhunanowes'aih 'ink'ez lubeshi 'ulh'en, 'en hubudune,' dáhni. ³⁵ 'Ink'ez ndunnah hiye whunih na'dudil'i, 'en bugha ndi be whútnih, 'i ts'ah'un na'a 'uhóoja.”

Ts'eke lubeshi 'ulh'en bulubeshi lhai, Sizi ts'iyawh yuba whunaoodelhúnah

³⁶ 'Et Pharisee 'ilhunuh yughu nusíya dudulh ná'oot'alh yulhni. 'Et whuz bukoo ts'ih yughu danínya. 'Et kw'uzdai yeyoh 'int'ah, 'i yuzih nilget ute'ulh wheni. ³⁷ 'Et 'ilhunuh keyah whut'en, 'en lubeshi 'ulh'en ts'eke. 'Et Pharisee bukoo ts'ih 'et Sizi 'a'alh yulh údants'o hoh whuz whinya. Ndi k'unutsutjul sooltsun, 'i dezti, 'i alabaster luboodai bé yalhdze, 'i whuz wheya'ai. ³⁸ 'Et yut'ak suyin. Utso 'ink'ez bunatsultoo buke k'eidilt'ik. 'I dutsigha be yuna'ulhdeh, 'ink'ez buke naidunants'ooz. 'Ink'ez ndi k'unutsutjul sooltsun, 'i dezti, 'i be yuke yulhlho. ³⁹ 'Et ndun Pharisee, ndun 'anih yudani, dich'oh na'dudutni, “Et ndun nus whunilh'en unli t'eh, t'eeonózin da dant'ah ts'eke 'int'ah yut'aghunah. 'En lubeshi 'ulh'en

'int'ah.” ⁴⁰ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Simon, hoonliyaz nyudutésnilh.” “Nehodulh'eh dini,” ni. ⁴¹ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ilhunuh sooneya yughu sulh'ai nanah dune ghe 'ulh'ai. 'Ilhunuh 'en 500 unli sooneya, 'ink'ez 'ilhunuh 50 unli sooneya. ⁴² 'Aw hiba k'elha hitelhtsilh चाहित'ih. 'Et nahúlt'ah huba whuladetik. 'Et sudini, k'us ndan degha nus yuk'entsi?” ⁴³ 'Et Simon 'utni, “Si ndunúszun, ndun degha nus lhai yuba ladetnik, 'en degha nus yuk'entsi.” 'Et Sizi ndi yúlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'udenja.” ⁴⁴ 'Et ndun ts'eke ts'un nalhu'a 'ink'ez Simon 'uyúlhni, “Ndun ts'eke nilh'en ih? Nkoo daniya hoh 'aw too suba 'et néchainkal suke be tóona'tesgus huba. 'Et whunts'ih ndun ts'eke dunatsúltoo be suke nainelhtsul 'ink'ez butsigha be yuna'alhde. ⁴⁵ Nyun 'aw na'duts'oos be dahooja chasudínel. 'Et whunts'ih ndun ts'eke 'udechoo danínya whuts'un 'aw suke naduts'oos stl'echa'ínil. ⁴⁶ 'Aw sutsi khe be chaílhoh 'et whunts'ih ndun ts'eke ndi khe be suke yulho. ⁴⁷ 'Et huwa ndi ndusni, bulubeshi lhai ts'iyawh huba whunaoodelhúnah. Nilh'en ih 'ilhuz tube skentsi' ho' 'int'ah? 'Et whunts'ih ndunnah hoontsolyaz lubeshi huba hoolah unli, 'en whunts'ih hoontsolyaz zeh whe shehinti.” ⁴⁸ 'Ink'ez Sizi ts'eke ndi yulhni, “Nlubeshi ts'iyawh mba hoolah suli.” ⁴⁹ 'Et ndunnah 'onghunnah kw'uzdai k'ut na'hut'alh, 'en dich'oh 'ulhódutni, “Ndun, ndan ho' 'int'ah? Lubeshi 'i whunts'ih yuna'alhdeh?” ⁵⁰ 'Ink'ez ts'eke ndi yulhni, “Mba 'alha' hoont'ah, 'i be dinjih. 'Aw 'et ndzi dezghel hoh naindahl!”

8

Lhanah ts'ekoo 'en Sizi hila 'ut'en

¹ 'Et hukw'elh'az Sizi kedutezut keyah whucho 'ink'ez keyah whuyaz totsuk, ndet hoh Yak'usda hubudayi cho unli, 'et hubugha khunek unzoo, 'i be yatelhtuk. 'Et ndunnah lanezi 'o 'at nanah, 'en chah hiyulh 'ut'en. ² 'Ink'ez ndunnah ts'ekoo 'en chah hiyulh 'ut'en hoh ntsi' nududeh, 'i buyudínda 'ink'ez bukak nódutsi', 'en ts'iyawh soo na'binla. Mary Magdala whut'en, 'en chah 'ut'en. 'En 'int'ah skwunlai 'o 'at nankoh ntsi' nududeh, 'i buyáh hanaidede. ³ 'Ink'ez Joanna, Chuza bu'at, 'et Chuza, 'en Herod bukoo hudelhts'i bumoodih unli, 'en bu'at 'ink'ez Susanna, 'ink'ez 'uyoon lhanah chah, ndai hiyit'i, 'i be hila 'ut'en.

Ha'nule bugha whúts'odul'eh

⁴ 'Et njan nduhoolhcho keyah whut'en 'ilhuhowezdel 'ink'ez Sizi nawhutnuk, 'i be whuts'odul'eh, 'i be yatelhtuk, ⁵ “Ilhunuh 'a'nule 'en 'a'untelelh ka. 'Et 'a'nule 'et ndi ninutsut 'et bulah 'ants'ih 'et nts'oh nanánkat. 'Ink'ez hik'ut nusúdel 'et dut'aiyaz chah ts'iyawh yuneldel. ⁶ 'Et bulah chah tse tah nanánkat. 'Et ndet hanálhyi hoh 'et ndi hanulhyeh, 'i too hoolah 'et huwa yanúdezgi. ⁷ 'Et 'onghuh, 'i chah whus cho tanínkat. 'I chah whus cho bulh taninyi 'ink'ez whus cho 'i bugha chaniyel. ⁸ 'Et 'onghuh, 'i yun unzoo, 'i k'ut nanánkat, 'ink'ez hanálhyi. 'Ink'ez bumai 'i lhan'un teh lhai suli lanezi lanezi (100) 'et 'uneltsuk suli.” 'Et hukw'elh'az 'et tube cho ndo búlhni, “Ndunnah budzo hooni, 'en hiyoozólhts'a huba' hoont'ah!”

Di ka Sizi ndi be nawhutnuk, 'i be whuts'odul'eh, 'i be hubulh yalhtuk?

⁹ 'Et yugha hoodul'eh hiyoodulhkut, “Ndi be whuts'odul'eh, 'i daja ni hoh 'utni?” ¹⁰ 'Et ndo

búlhni, “Ndi Yak'usda hubudayi cho unli huba whe' hoont'ah hooyah, 'i bugha t'eoonohzeh ka, 'i 'uda nuhtl'awhélt's'ut. 'Et whunts'ih 'onghunnah ndi khunek be whuts'odul'eh, 'i whuz na'a zeh hubulh yalhtuk. 'Et sih,

'Honalh'en 'et whunts'ih 'aw chahuwhés'en.

'Et hodits'o 'et whunts'ih 'aw t'ehonízun daja ni.”

'A'nule bugha whuts'odul'eh, 'et Sizi neba hukw'u nuhúlhye

¹¹ “Ndi be nawhutnuk, 'i be whuts'odul'eh, 'i ndi 'et ndutni. Ndi mai 'anukat, 'i Yak'usda bughunek 'int'ah. ¹² Ndunnah ti 'int'ah, 'en Yak'usda bughunek hidits'o 'ink'ez netsudule ndi khunek budzi be hanaída'aih. 'Et whuz na'a 'aw huba 'alha cha'hoot'ah 'ink'ez 'aw hudoojih ghaít'ah. ¹³ Ndai tse tah nanánkat, 'i li'int'ah hodits'o 'ink'ez huhóont'i hoh khunek hiyilhchuk. 'Et whunts'ih 'aw bughih hoolah. 'Et huwa 'astl'iyaz huba 'alha' hoont'ah. 'Et 'ahoh bé tink'us hunint'uk, 'i be tinch'a haninkat, 'en 'uhint'ah. ¹⁴ Ndai ndi whus cho tah nanánkat, 'i 'et njan nduwhutni, dune Yak'usda bughunek hidits'o 'et whunts'ih ndi yun k'ut huwu ni ts'inli, ndi yun k'ut soo uzde'a 'uhoont'ah, 'ink'ez ndai ndi yun k'ut huhoont'i tune' hut'en, 'i ts'iyawh whus cho 'i bulh 'ilho ndunt'ah. 'Et huwa 'aw lhaoodoolneh wule ghaít'ah. ¹⁵ 'Et whunts'ih ndai yun unzoo, 'i k'ut nanánkat, 'i ndez na'a njan nduwhutni, 'en huhóont'i 'et khunek hidants'o 'ink'ez budzi unzoo hoh hiyoontun. Nts'oh dahoont'ah whunts'ih 'il-huz hiyilhchoot. 'Et whuz na'a bumai lhai tele.

'Et nts'e too dezk'un, 'i hukw'usú'ai, 'et hukw'e yi'ai, 'i Sizi bughu yalhtuk

16 “Dune too dezk'un 'ink'ez 'i nahidilhk'aih 'ink'ez 'aw 'oosa' yuk'uz koo naídoo'ah ghaít'ah. K'us kwusuti t'ah ts'ih whuyuh neyoo'alh ghaít'ah. 'Et nts'e too dezk'un, 'i hukw'usú'ai, 'et hukw'e yi'ai. 'Et sih ndunnah dahúndelh ts'iyawh 'i be hi-noolh'en. 17 Ndez na'a 'et ndúhoont'ah, ndai nest'i, 'i whunts'ih nus de 'et ts'iyawh haootekulh. Ndai whu'iz 'uts'ulh'en hukwa' ts'ut'en, 'i 'et whunts'ih ts'iyannah t'ewhuntezeh. 'I ts'iyawh ndet whét'en, nus de ts'et haootekulh. 18 'Et soo cho howahli nts'e na'a ndi khunek dutéhts'o. Soo ts'ah'un 'alha ndunnah hoontsolyaz t'ehonínzun, 'en 'o nus lhat t'ehonínzun, 'et hubugha whútelts'ulh. 'Ink'ez ndunnah hoonli t'ewhunúszun, hoonts'olyaz 'uhudits'o, ndai 'aw 'i hiyít'i, 'i huninzun, 'et whunts'ih 'i bughu nayútelcholh.”

Sizi be'ama 'ink'ez bulhutsinkah bulh hiyulh yatelhtuk hukwa' huninzun

19 'Aw 'et be'ama 'ink'ez bulhutsinkah bulh, hits'un hukwa' hut'en. Dune hulan 'et huwa 'aw highah niooya ghaít'ah. 20 Bulunah ndi hiyulhni, “Nyu'ama 'ink'ez nyulhutsinkah bulh, 'az nahudelhúya, nyuhuntelh'ilh hukwa' huninzun.” 21 'Et ndo búlhni, “Ndunnah Yak'usda bughunek yoozélhts'ai 'ink'ez hik'une' 'ut'en, 'en se'ama 'ink'ez sulhutsinkah hinli, ho' hint'ah.” 22 'Et hukw'elh'az 'ilhuh dzin yugha hoodul'eh bulh ts'i be handel. 'Ink'ez “Nyan uztooke,” hubúlhni. 'Aw 'et nus níhuzki. 23 Nus nihuzki 'et Sizi 'ahoh nanesti. Khunyaz hubulh taodelts'ut 'ink'ez 'aw 'et ts'i too be táduteh. 'Ink'ez tube wheóonujut hoh

hube naints'i. ²⁴ 'Et ts'enahinílhts'ut, “NeMoodihti, neMoodihti, 'aw 'et too ts'uteghan!” hiyúlhni. 'Et ts'enahinílhdzut, 'ink'ez didinya hoh too k'ut nilhts'i 'i khunek ulhtus 'i be yuts'un nahezya. 'Et 'ahoh k'ah na'hooja 'ink'ez dínghel. ²⁵ 'Et ih, “Nuhwhuba 'alha' 'ust'ah, dáhooja?” hubúlhni. Ts'iyawh whehunelhújoot 'ink'ez huba hooncha. 'Et 'ulhódutni, “Ndun dune, 'en ndan unli ho' 'int'ah? Nilhts'i 'ink'ez tatsi 'i whunts'ih dah yúlhni, 'aw 'et yuk'une' 'ut'en.”

Dune ntsi' nududeh, 'i buyidélhts'i, Sizi soo ná'yinla

²⁶ 'Aw 'et Gadaren hubuyun k'ut yahuzki. 'Et njan 'et Galilee howanch'az whuz'ai. ²⁷ 'Et deháinya 'et 'ahoh dune 'et keyah whut'en yududezya. 'En sa whuts'un ntsi' nududeh, 'i lhai buyidélhts'i. 'En tsan 'et nuya, 'ink'ez 'aw koo chailah, 'et ts'un k'ut whut'i. ²⁸ 'Et Sizi yutelh'en hoh yuts'u hahuyih 'ink'ez yubut nacháneti. 'Ink'ez tube cho yuts'u tédudli, “Sizi nyun soo degan doh Yak'usda buYe' 'unint'ah! Ndet suts'u hukwa' ninzun? Nts'u tedusdlih, dzuh nusilhdzut ilah!” ²⁹ 'Et 'uda ndi ntsi' ndudeh, 'i khuneki be ndo búlhni ndun dune ye yáhanadoodeh ka. Hoh da 'ut'es tl'ool be hiyulhghel bula 'ink'ez bukechun chah, 'et whuz na'a highunli inle. 'Et whunts'ih lhat hoh ndi ntsi' ndudeh, 'i yilhchukw hoh ndi 'ut'es tl'ool lhtánuduch'us 'ink'ez ndi ntsi' nududeh, 'i 'en dune chahóot'ih ts'ih whuz wheniyukw. ³⁰ 'Ink'ez Sizi 'en yoodulhkut, “Ndai nyoozi?” “Legion,” yulhni. Lhanah ntsi' nududeh, 'i ye yudúlts'i 'et 'utni. ³¹ Ntsi' nudúdeh, 'i Sizi hits'u

tedudlih 'et nyo tsak'et whucho whutl'ah hoolah, whuz teh netólh'a gunih, hiyúlhni. ³² 'Et goso lhai hoh 'onghun whenun núlh'as. 'Et ntsi' nududeh, 'i Sizi hits'u tedudlih goso hubuyídoodeh ka. 'Et hubutl'aho'ai. ³³ 'Et ntsi' nududeh, 'i dune, 'i buts'uh haídande hoh goso buyídannde. 'Aw 'i bulh goso bulh wheghah helghaz 'ink'ez too buhanghan. ³⁴ 'Et ndunnah goso ghuhinli 'en dahooja honalh'en hoh ts'iyawh whehélghaz. Hedulh hoh keyah whunat whut'en 'ink'ez keyah whut'en ts'iyawh ndo badáni. ³⁵ 'Et ndunnah dune hodánt's'o hoh 'et whuz whehándel 'ink'ez honalh'en. 'Et Sizi highu nindel hoh 'et ndun dune ndun ntsi' nududeh, 'i buts'uh hanaídede, 'en Sizi yuk'etl'a usda hoh hinalh'en. Naih be dune unli 'ink'ez beni chah bugha nádelt's'ut hoh soo 'int'ah. Ts'iyawh hinalh'en 'ink'ez hunelhújoot. ³⁶ 'Et ndunnah dahooja honalh'en, 'uyoon chah hudáni 'et dahooja ndun ntsi' nududeh, 'i buyudínda 'aw 'et dujih. ³⁷ 'Et ndunnah Gadaren huwhut'en 'et whunat whut'en nduhóolhcho hoh whe hunelhújoot. 'Et huwa Sizi hubuch'a naooja hiyúlhni. 'Et ts'i be naja 'ink'ez hugho whenaduki. ³⁸ 'Et ndun dune ndi ntsi' nududeh, 'i buts'uh hanádide, 'en Sizi yuts'u tedudlih yulh útenilh hukwa' ninzun. 'Et whunts'ih Sizi whenáyalh'a 'ink'ez ndi yúlhni, ³⁹ “Nkoo ts'un naindadh 'ink'ez dáhoolcho hoh Yak'usda mba daja, ts'iyawh hubudóni.” 'Et whenaja 'ink'ez keyah ndulhcho hoh ts'iyannah Sizi dahoolhcho yuba' hoonla ts'iyawh 'et hubugha dune ndo budáni.

Sizi Jairus butse' dinaidilhti, 'ink'ez ts'eke Sizi yunaih t'aghéznai

40 'Aw 'et nyan whenadúki. Ts'iyannah Sizi hikunúta hoh whusanaduki ts'iyannah huhóont'i hoh nahíyet'en. 41 Soo yanasdúki ibulh 'ahoh dune Jairus yughu ninya. 'En Lizwif hubuluglez whumoodih 'int'ah. Yubut nachaneti 'ink'ez yuts'u tedudlih bukoo ts'ih yulh nátoot'as ka. 42 'Ilhunuh zeh butse', lanezi 'o 'at nat be naooduzuk bat'en. 'En 'aw 'et dáwhenintsai. Sizi, 'en Jairus bukoo ts'ih yulh nátest'az. 'Aw 'et 'il-hohuwezdel lhanah higha wézdel. 43 'Ilhunuh ts'eke tube dzuh nuzut lanezi 'o 'at nat naood- ezulh 'et dúwhulyez hoh 'uskai 'iyúlh'en, yoo be dúyun lhanah chah hukwa' hiyalh'en. 'Et hukw'uz duzooneya ts'iyawh hoolah yulh'tsi, 'et whunts'ih nus zeh lhe'enilh. 44 Ndun 'en ts'eke Sizi yut'ah ts'ih yughu ninya 'ink'ez nayits'uz, 'i yus ts'ih but'ah 'et yut'agheznai. 'Et 'ahoh uskai 'uyulh'en 'i 'ustl'e' 'uja. 45 'Et Sizi 'utni, “Ndan 'uja st'aghéznai?” “Ts'iyawh wheni ilah 'uts'uja,” hutni. Peter 'ink'ez ndunnah yulh 'ut'en, 'en 'uhutni, “Nemoodih lhe'huneltsuk nyunat hahúneldo 'ink'ez nyuhool- ghas. 'Ink'ez di ka' dini ‘Ndan st'aghéznai?’ dini?” 46 'Et Sizi 'utni, “T'eoonuszun 'ilhunuh st'agheznai. Be ulhtus, 'i sts'u hadélts'ut 'et nt'eoonuszun.” 47 'Et ndun ts'eke t'eoonanzin 'aw yuch'á ntool'ih ghaít'ah. Dulduz hoh yughu ninya 'ink'ez yubut nachaneti. 'Et ts'iyannah nalh Sizi ndi yúlhni ndet huwa yut'agheznai 'ink'ez daja hoh 'ahoh soo ná'uja. 48 'Ink'ez ndi yúlhni. “Sútse' mba 'alha' hoont'ah 'et huwa soo na'inja. 'Aw 'et ndzi dezghel ho' 'unint'ah naindadh.” 49 'Et 'Awhuz ndun ts'eke yulh yalhtuk hoh Lizwif hubuluglez whumoodih bukoo usda, 'en yughu ninya 'ink'ez ndi yúlhni,

“Ntse' dazsai. Whute ndun dune hoodul'eh, 'aw 'o 'un dzuh nilhdzut ilah. 'Aw 'et dazsai ho' 'int'ah.”
⁵⁰ 'Et Sizi yulh údants'o hoh Jairus ndi yúlhni, “Whenoljut gunih, njan 'et zeh mba 'alha' hot'e, 'ink'ez soo na'tetnilh ho' 'int'ah.”⁵¹ 'Ink'ez bukoo ts'ih daninya. 'Et 'aw 'uyoon chah dachaóosya. Peter, James, John, 'ink'ez ndun 'uski be'abá 'ink'ez be'ama chah, 'en zeh dahóodelh.⁵² 'Et ts'iyannah tso yahalhtuk 'ink'ez hik'etedudlih. 'Et Sizi ndo búlhni, “Ahtso ilah! 'Aw dachaitsal 'ants'ih nanesti ho' 'int'ah.”⁵³ 'Ink'ez ts'iyawh highudloh, t'ehonínzun dazsai ho' 'int'ah.⁵⁴ Sizi ts'iyawh tinaóobunilh'a, 'ink'ez 'uski yula ilhchoot 'ink'ez, “Uski didinyih,” yúlhni.⁵⁵ Buyégha buyunaídede 'ink'ez 'ahoh didinya. 'Ink'ez 'et 'obúlhni, “Hoonliyaz yute'alh, 'i bugha ináh'aih.”⁵⁶ Be'ama 'ink'ez be'abá tube huba hooncha, 'ink'ez khunek ulhtus, 'i be ndo búlhni, “Uyoon dudóohtni gunih njan bulh nduhooja.”

9

Lanezi 'o 'at nanah yugha hoodul'eh, Sizi whe-balh'a hiye 'ut'en k'ah húhodutel'eh ka

¹ 'Et lanezi 'o 'at nanah yugha hoodul'eh, Sizi ts'iyawh buka' dani. Ntsi' nududeh, 'i ts'iyawh ndet whehíhtus chah, 'ink'ez himoodih wule ka, 'et hubugha óoni'ai. 'Ink'ez dune ndet hukw'e hunduda, 'et chah soo na'boohoolh'en, 'et chah hubugha óoni'ai.² 'Uyoon nts'e na'a Yak'usda hubudayi cho unli 'et hubugha hubulh yalhtuk 'ink'ez nduda soo na'hubuhooleh, 'et wheni wheóobalh'a.³ 'Ink'ez ndo búlhni, “Nts'e tehdulh 'et ndi nuhtuz, k'us nuhwhu'ezdlai k'us lhes, k'us

sooneya chah, 'et ndunt'i, 'i toohla gunih. 'Ink'ez nankoh dzoozt'an nyez, 'i waht'i gunih. ⁴ Ndet koo danáh'az, 'et zeh wahke, 'ink'ez 'et koo zeh whenádoht'as. ⁵ 'Et ndunnah danáh'as 'aw chanwhadusnih t'eh, 'et keyah whunateht'us whut-sah, 'et hubulez ch'a nuhwhuke naóohghat. 'I bugha t'ehonózin buk'ewhutelts'ulh 'et buts'uh whélt's'ulh." ⁶ 'Et whenáhedel 'ink'ez keyah totsuk whutuh lhunáhusdel. 'Et whuz na'a dune khunek unzoo, 'i be hubulh yahulhtuk. 'Ink'ez keyah totsuk dune soo na'hulh'en.

John dune too be 'ulh'en, 'en hizelghhi

⁷ 'Aw 'et hubudayi cho Herod hiyulhni whulh uduzts'ai nts'oh teh Sizi ne'ut'en. Bulunah nduhútni, "John yaidla hubutah nakhítna, 'en 'int'ah," hutni. 'Et huwa ba nawh 'uhooja. ⁸ 'Ink'ez 'uyoon chah 'uhutni, "Ndun 'en Elijah 'int'ah hoh nenalhts'et hainya." 'Et 'onghunnah chah nduhútni, "En 'uda yinkak Yak'usda be nus whunilh'en, 'ilhunuh nakhítna 'ink'ez 'en 'ut'en." ⁹ 'Et Herod 'utni, "John butsi k'unélt'o inle. 'Et whunts'i ndan hoh 'ut'en ndun lhe'hoont'ah teh ne'ut'en bulh 'údusts'o?" 'Ink'ez yuntelh'ilh hukwa'ninzun.

5,000 dune, Sizi hiyoo'alh, 'i hubugha ní'ai

¹⁰ 'Et ndunnah whel'a whusanáhedel hoh dahét'en, 'et ts'iyawh hidani. 'Ink'ez "Aw 'et uztoodelh!" hubúlhni, 'ink'ez njan Bethsaida keyah whunat dune nuchasyah ts'ih wheóobanla. ¹¹ 'Et whunts'ih 'ilhohuwezdel nahuhoon'ai hoh hiyuntezdel. 'Et Sizi hoont'i hoh highu nindel 'ink'ez nts'e na'a Yak'usda hubudayi cho unli hukw'un'a hubugha hubulh yalhtuk. 'Ink'ez

ndunnah soo na'tetnilh hukwa' ninzun, 'en chah ts'iyawh soo ná'balh'en. ¹² 'Aw 'et ts'etniz hukw'elh'az ye'un whezulh 'ink'ez ndunnah lanezi 'o 'at nanah, 'en highu nindel 'ink'ez 'uhiyúlhni, “Ndunnah 'ilhohuwezdel nabalh'alh njan dune nuchasyah 'uts'int'ah. 'Et ndo ho keyah whunat hiya'alh, 'i hoket 'ink'ez 'et hutetez chah nahohólelh sih.” ¹³ 'Et whunts'ih Sizi ndo búlhni, “Hoonliyaz hiyoo'alh, 'i hubugha naínuht'aih.” 'Et 'uhiyulhni, “Lhook nankoh 'ink'ez lhes skwulai chah, 'aw 'i zeh ts'ít'i. 'Et ndunnah 'ilhohuwezdel ts'uyi, 'i huba ts'onket t'eh, 'et zeh soo hubugha ná'uztet'alh.” ¹⁴ 'Et njan 'ilhohuwezdel 'ankw'us 5,000 dune hinli. 'Et Sizi yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Skwunlat lanezi hinli hoh (50) lhendun natl'ahudoolts'ilh budáhni.” ¹⁵ 'Et whuz na'a 'uhuja. 'Aw 'et ts'iyawh natl'ahudelts'i hoh ¹⁶ 'et skwulai lhes yilhchoot 'ink'ez lhook nankoh chah, 'et nduk yutá'en 'ink'ez suchanailya ni hoh yuba tenadedli. 'Et taidalhkut 'ink'ez yugha hoodul'eh butl'ayánla, 'ilhohuwezdel hubugha híyo'alh ka. ¹⁷ Ts'iyawh 'uha'al 'ink'ez soo' na'hunesdai hoh ndai ts'utezkat, 'i ts'iyawh 'ilunahíwezdlá hoh lanezi 'o 'at nankoh k'its'ai cho dezibun.

Sizi, 'en Christ unli, 'et Peter huwu yalhtuk

¹⁸ 'Et hukw'elh'az Sizi dich'oh zeh tenadedli 'ink'ez higha hoodul'eh hiyulh 'ut'en 'ink'ez hu-
 boodulhkut, “Ilhohuwezel, 'en ndan usdli hutni?”
¹⁹ 'Ink'ez 'uhiyúlhni, “John dune too be 'ulh'en
 'int'ah hutni. 'Et 'onghunnah Elijah 'int'ah hutni.
 'Ink'ez 'onghunnah 'uhutni 'uda nus whunilh'en,
 'ink'ez 'ilhunuh dinadija, 'en 'int'ah, hutni.” ²⁰ 'Et,
 “Nuhwheni do?” hubúlhni, “Ndan usdli dahni?”

Peter yatelhtuk hoh ndi yúlhni, “Ndun Yak'usda buChrist ts'utni, 'en 'unint'ah.”

Dzuh nutezut 'ink'ez datétsah, 'et Sizi huwu yalhtuk

²¹ 'Et khunekti be ndo búlhni, “Khun teh 'uyoon dóohtni gunih!” ²² 'Ink'ez ndo búlhni, “Yinkak dune ye' lhat whé dzuh nutezut buba 'uhoont'ah. 'Ink'ez ndunnah tsuh whudelhdzulh, nawhulnuk degha nus dézti, 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz chah, 'en ts'iyawh hich'a dutétni ho' hint'ah 'ink'ez 'et hituzelghel. 'Ink'ez whulh tat dzin dinadutédah.”

Sizi ndo búlhni, “Ndan sulh tídulh hukwa' ninzun, dich'oh duba moodih nahoodle ghaít'ah”

²³ 'Ink'ez ts'iyawh 'úbulhni, “Ndan dune se'ut'en k'ah ts'ih oot'en ka hukwa' ninzun, 'et ndunt'ah ndai dats'ínt'ah, ts'iyawh whuladootnih 'ink'ez dzin totsuk dulhdulalhgus yóolhchoot 'ink'ez suntooya. ²⁴ 'Et huwa ndunnah hoh húkhuna hotelhyih, 'en 'et whunts'ih tinta hoté'alh. 'Et whunts'ih ndan ye khuna si sugha tinta ooni'ai t'eh, 'en hoh ye khuna hotelhyih. ²⁵ 'Et dune ndi yun k'ut nduhoolhcho whuch'a oonilhde t'eh, 'et whunts'ih dich'oh ye khuna tinta ní'ai k'us ye khuna yugha nahootélchulh t'eh, 'et ndet simba whuch'a hólhdeh? ²⁶ 'Et k'us ndan dune si, 'ink'ez sughunek 'i yukaya unli, 'et nket'ah yinkak dune ye', nts'o t'eh 'i be'aBá 'ink'ez Yak'usda bulizas hiye dezti chah, 'i 'et whuz na'a whusanaja t'eh, 'et sih ndunnah dune hukwayá tele. ²⁷ 'Alha 'un whudusni, bulunah njan nuhudelhúya ndet dahutetsah 'et whuts'un, ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et

dahutetsah whutsuh hote'ilh.” ²⁸ Lhk'udit dzin bat'en hukw'elh'az 'et njan ndutni, 'et Peter, John, 'ink'ez James ndoh dzulh k'uz dulh wheóobeldel whuz tenadutedli ka. ²⁹ 'Et 'awhuz tenadudli hoh 'et bunen ts'ih 'uts'un be hoonet'en suli. 'Ink'ez bunaih chah soo ts'ah'un lheyul suli, 'ink'ez buts'uh ha'ánduz suli chah 'uja. ³⁰ Khunyaz nanah dune, 'en hiyulh yálhtuk. 'Ilhunuh Moses 'ink'ez 'ilhunuh Elijah. ³¹ Whet'en buts'uh hayánduz 'i be hóodet'en. 'Et Jerusalem ts'ih datenilh hoh datétsah lhaóodutelilh, 'et huwa hubulh yálhtuk. ³² 'Et Peter 'ink'ez hiyulh 'ut'en sa tube hantez. 'Et ts'ah'un na'a ts'enawhehunide hoh 'et Sizi buts'uh hayánduz, 'i nanah dune yuzih siyin hoh hitelh'en. ³³ 'Et hukw'elh'az highu when'az hoh Peter, 'en Sizi ndi yúlhni, “Nemoodih hoonzoo njan uzdelhts'i. Tat whut'ah uztetez 'uts'uhooleh. 'Ilhunuh nyun mba, ilhunuh Moses ba, 'ink'ez 'ilhunuh chah Elijah ba.” 'Et whunts'ih Peter daja dutenilh 'aw t'eonuzsun. ³⁴ Awhuz yalhtuk hoh kw'us buk'eyínde. 'Et kw'us hubunanezdo hoh 'et whe hunelhújoot. ³⁵ Kw'us tah ts'ih khunek huduzts'ai, “Ndun suYe' 'en buk'esi' 'int'ah. 'En oozólhts'a,” ni. ³⁶ 'Et yatuk 'ustl'e' 'uwludeja hoh Sizi dich'oh zeh 'int'ah hinilh'en. 'Et 'aw hoonliyaz cha'hudínil ndet hohon'en. 'Et hoh da dzin 'aw dune nduchahudinil nts'e na'a hinalh'en 'et.

'Uski ntsi' nudúdeh, 'i buyudínda, 'en Sizi soo ná'yinla

³⁷ 'Et 'om bun dzin dzulhyaz k'ut ts'ih hanáhedel hoh 'ilhohuwezdel Sizi hidudezdel. ³⁸ 'Ilhunuh dune 'ilhohuwezdel hubutah, 'en Sizi 'últus be yuts'u háyih hoh njan ndi yulhni, “Nehodilh'eh

nts'u tédusdlih suye' nolh'en. 'En 'aw 'en zeh 'il-hunuh suye' 'int'ah. ³⁹ 'Et khunyaz ntsi' nududeh, 'i yilhchuk ibulh hazulh, bukaootuzuk, 'ink'ez huwus buza hanúldoh. 'Et huwa ndulhcho hoh bukaootúzuk. 'Ink'ez tube howa whúlna hoh yeyáhanadudoh. ⁴⁰ 'Et nye hódul'eh hubuts'uh tédusdli hits'uh hanáhidoohldeh ka, 'et whunts'ih 'aw 'uhooneh ghaít'ah.” ⁴¹ 'Et sizi 'utni, “Nuh-wheni k'an ndoh whudezulh 'alha 'i be nuhwhuba 'alha' cha'hoot'ah. Nuhwheni dune 'aw ts'ah'un cha'it'ah ahli. Dawhuldzah nuhtah 'utest'ilh hoh nohwhulh whúsyin? Nye' suts'ilhtelh!” ⁴² 'Et 'awhuz Sizi ts'un yelhtelh hoh ndi ntsi' nududeh, 'en 'uski nayáno 'ink'ez yukaootelhzut. 'Et Sizi ntsi' nududeh, 'i khunekti be hukwa' yudáni, 'ink'ez 'uski soo na'uja hoh bu'abá yutl'anáyalhti.

'Aw 'et nilhdukw yinkak dune ye', 'en dune ntsi' tl'aitelhtelh k'une' hitel'ilh ka

⁴³ 'Ink'ez Yak'usda daltus 'et huwa ts'iyannah huba hooncha suli. 'Ink'ez Sizi nts'oh tune'ust'en huba hooncha k'et, 'aw buk'eóodoozit ghaít'ah. Hoh da zeh yugha hoodul'eh 'en 'úbulhni, ⁴⁴ “Ndi khunek be nohwhulh yatelhtuk, soo cho nuhdzi be wheoodoolts'it. 'Aw 'et nilhdukw yinkak dune ye', 'en dune ntsi' tl'adutelhtelh k'une' hitel'ilh ka.” ⁴⁵ 'Et whunts'ih njan daja ni 'aw ts'ah'un t'echahonízil. 'Aw huba ts'et ka hachahóolts'ulh. 'Et huwa daja ni, 'aw ts'ah'un nachahuhoo'al. 'Et whunts'ih whehúnuljut, 'aw hukwa hiyoodolhkut ghaít'ah.

Ndan netah simba degha nus dune uncha unli?

⁴⁶ 'Ink'ez hedich'oh lhtah 'ulhadutni, k'us ndan degha nus uncha tele. ⁴⁷ Hubudzi yuh daja

huninzun 'et Sizi t'ooninzun. 'Et huwa 'il-hunuh 'uskiyaz yílhchoot 'ink'ez buzih ninílhiti. ⁴⁸ 'Ink'ez ndo búlhni, “Et soo ts'ah'un na'a 'un whudusni, ndunnah soozu bugha ndun 'uskiyaz hik'esutset, 'en sk'ehintsi' ho' hint'ah. 'Ink'ez ndunnah sk'esutset, 'en ndun whuz de súdeh'a, 'en chah hik'esutset ho' hoont'ah. 'Et huwa, ndan nuhtah dega nus dune ba tel'en, 'en dega nus ncha tele.”

Sizi ndo búlhni, “Ndan nech'a chaditni, 'en nelh 'int'ah”

⁴⁹ 'Et John ndi yúlhni, “NeMoodihti 'ilhunuh dune nyoozi be ntsi' nududeh, 'i dune buts'uh hanaídulhdoh, 'et ts'uh'o'en. 'En 'aw nelh 'ilhunuh chailah, 'et huwa 'et ndut'en whuch'az nényoot.”

⁵⁰ 'Et whunts'ih Sizi ndi yúlhni, “Whuch'a' nehyoot ilah! 'Alha ndan 'aw nech'a chahuditni, 'en nets'ú détni 'int'ah.”

Keyah Samaria whut'en, 'en Sizi hikacha'nízun

⁵¹ 'Aw 'et Sizi buba whusahonzut nduk yak'uz nátedalh huba, 'aw 'et Jerusalem whuts'u nalhú'a 'ink'ez whuz natedalh howun nanínuzut.

⁵² Khunek yuba na'a dutsuh wheoobalh'a. 'En hutezdel hoh 'aw 'et 'ilhunuh Samaria keyah ts'ih hunindel hiba lhaoodutelilh ka. ⁵³ 'Et whunts'ih Jerusalem ts'ih tezya 'et nahuhoo'ai hoh njan keyah Samaria whut'en 'aw hikacha'nízun. ⁵⁴ 'Et yugha hoodul'eh James 'ink'ez John honalh'en bulh dahooja hoh Sizi hiyoodulhkut, “NeMoodihti Elijah k'una'a ndi kwun ndus de yak'uz ts'ih hadóonat 'ink'ez ts'iyawh hadóok'un uzdooni, 'et ih neba hukwa' ninzun?” ⁵⁵ 'Et whunts'ih hubuts'un nalhú'a 'ink'ez hukwa' hubudani, 'ink'ez 'utni, “Aw daja nahzun nt'ewhunuzáhzun 'et huwa'

dahni! ⁵⁶ Soo cho soo zélhts'ai, yinkak dune ye', dune ye khuna hoolah yutelhtsilh ka ilah whusainya, hubutelhyih ka whusainya." 'Ink'ez 'et 'udun keyah whuyaz ts'ih whehándel.

Ndan yun wheoonilhch'ul 'ink'ez k'ah naidutut'ih t'eh, ndunt'ah ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et 'aw huba soo cha'hit'ah ho' hint'ah

⁵⁷ 'Aw 'et ti hedulh hoh 'ilhunuh dune Sizi yughu ninya 'ink'ez ndi yúlhni, "SMoodihti nts'e ténya ts'ih 'ilhuz nyun tesyalh." ⁵⁸ 'Et Sizi ndi yúlhni, "Nanguz 'en chah 'an whut'i ho' 'int'ah 'ink'ez dut'aiyaz chah t'o ut'i. 'Et whunts'ih yinkak dune ye', 'aw netsin tet'alh 'et whunts'ih chahóot'ih."

⁵⁹ 'Et 'uyoon chah 'ulhni, "Nyun chah sunanyalh." 'Et whunts'ih ndi yúlhni, "SMoodihti, k'at 'udechoo se'abá buyust'e wheyútelhtelh choo."

⁶⁰ 'Et whunts'ih Sizi ndi yúlhni, "Whute dudulh yahadla didutch'oh wheyúnalhuhoolyelh. 'Et whunts'ih nyun ndulhcho hoh nónya 'ink'ez ndi Yak'usda hubudayi cho unli, ts'iyannah 'et hubugha dóni."

⁶¹ 'Et 'uyoon chah 'utni, "SMoodihti nyun tesyalh, 'et whunts'ih 'udechoo sukoo hudelhts'i ts'ih hubuts'un nunatesda choo 'ink'ez 'ilhuz wheni nuhghu tesyalh budutésnilh, 'et stl'ahóo'aih."

⁶² 'Et whunts'ih Sizi ndi yúlhni, "Ndan wheoonilhch'ul 'ink'ez k'ah naidutut'ih t'eh, ndunt'ah ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et 'aw huba soo cha'hit'ah ho' hint'ah."

10

Skwunlai 'o 'at lanezi (70) yugha hoodul'eh, Sizi dutsuh wheoobalh'a

¹ 'Et hukw'elh'az neMoodihti skwunlai 'o 'at lanezi (70) 'en 'utaháooobanla keyah whuti totsuk nuteyalh, nanah hinli hoh dutsuh wheoobalh'a. ² 'Et ndo búlhni, “Alha 'aw 'et há' nukat newhúninzut 'ink'ez tl'o mai lhai sulí, 'et whunts'ih 'uhut'en, 'en 'aw soo a'huneltsuk. 'Et huwa Yak'usda ba ha'nukat whumoodihti, dich'oh 'a'dunenla 'uyoon chah 'uhut'en whuz haóobalh'a, 'et huba tenadehdli. ³ 'Aw 'et ahdulh 'ink'ez soo zélhts'ai! Lhe'un whusla 'ants'i Sheep k'una'a yus tuz whenwhalh'a. ⁴ 'Aw sooneya zuz, k'us 'ezdlai, k'us kegwun chah, 'i ndunt'i, 'i toohla gunih. 'Ink'ez ti dune dudéh'az t'eh, khun teh dahooja dóohni gunih. ⁵ Ndet koo danáhya t'eh, 'et koo hudelhts'i njan ndo budoohni choo, nuhkoo whudóoghel wule. ⁶ 'Et dune t'edusnih 'et usda t'eh, 'et nuhdzi dezghel 'et butl'á whutelts'ulh. 'Et 'aw ndunt'ah hoolah t'eh, be nuhdzi dezghel 'i nuhts'u nádutelts'ulh. ⁷ 'Et koo zeh wahke. Ndai nuhgha híya'a'ih 'i zeh wah'alh 'ink'ez wahnai. 'Alha ndun 'ut'en bube 'ut'en, 'en k'elha hole huba' hoont'ah. 'Ink'ez lhelhdun koo teh danaóohdaih gunih. ⁸ 'Ink'ez nts'e 'udun keyah lhgha dah'az, 'et 'an'ih nuhwháh hutni t'eh, 'et ndai nuhbut nehini'la, 'i wah'alh. ⁹ 'Et ndan 'et koo nduda, 'en chah soo na'ubóohleh 'ink'ez ndo budóohni, 'Yak'usda hubudayi cho unli, 'aw 'et nuhwhughah 'uhoont'ah.' ¹⁰ 'Et nts'e keyah lhgha dah'az, 'et 'aw nuhghu nuchahíyal t'eh, 'et ti k'enaohja, 'ink'ez 'udoohni, ¹¹ “Et njan nuhkeyah whulez, ndai neke ghu hoonli, 'i whunts'ih, nuhch'a búna'ts'alhde. 'Et whunts'ih t'ewhunóhzin huba' hoont'ah, Yak'usda hubudayi cho, 'et nuhwhughah 'uhoont'ah,' 'et hubudóohni. ¹² 'Alha ts'ah'un 'un whudusni, 'et

dzin whusaootelts'ulh, 'et keyah Sodom whut'en, hoh da nts'e na'a hubulh dahooja inle, 'et njan keyah whut'en, ndunnah nuhka cha'nízun, 'en 'o nus hoontsi' hubugha óotelts'ulh.”

Ndunnah hubeni nahádunooleh hukwa cha'hunízun, dáwhulsi' butsuh whélt's'ulh ho' hoont'ah

¹³ “Et nuhwheni Chorazin whut'en, 'ink'ez nuhwheni Bethsaida whut'en, nuhwheni chah 'aw 'et dawhulsi' 'et nuhts'u whélt's'ulh! Soo cho soo zélhts'ai, ndet hoolhtus nuhnat 'uhooja, ndunnah Tyre 'ink'ez Sidon whut'en, 'en bunat 'et chah 'et ndúhooja t'eh, 'uda hubeni náhondunezdla wule. 'Ink'ez doso be hudelhts'i 'ink'ez lhusts'iz k'enahidudzih. 'Et whuz na'a 'uhooneh wule. ¹⁴ 'Et dzin nuhwhuba whuz de whélt's'ulh nuhwhuba nahutedeh ka, 'et ndunnah hubulh dawhutenilh, nuhwheni 'o nus nuhwhuba whutétsi'. ¹⁵ 'Et nuhwheni Capernaum whut'en nduk koo huba soo áht'ah nahzun ih? 'Awundooh! 'Et k'us kwuncho yuh ts'ih nóhotelhdulh! ¹⁶ 'Ink'ez nuhwheni sutsuh tehdulh ndunnah nuhoozelhts'ai, 'en si chah soo hoozelhts'ai. Ndan ch'a nuwhunehsjoot, si chah ch'a sunésjoot ho' hoont'ah. 'Ink'ez ndan ch'a sunésjoot, ndun whuz de súdeh'a, 'en chah ch'a inésjoot ho' hoont'ah.”

Nduk yak'uz nuhoozi 'uk'une'úsduzug, 'et huwa whunoolhnik

¹⁷ 'Et hukw'elh'az skwunlai 'o 'at lanezi (70) huhoont'i hoh whusanáhedel. 'Et nduhúyulhni, “NeMoodihti ndunnah ntsi' nududeh, 'i 'en whunts'ih, nyoozi bugha nek'une' hut'en!”

¹⁸ 'Ink'ez ndo búlhni, “Satan, 'en ditnik kwun hadanat k'una'a ndus de yak'uz hadélduz, 'et

nalh'en. ¹⁹ Sih soo zélhts'ai, tl'ughus 'ink'ez poison unli, 'i scorpion hiyulhni, tube cho buk'unahya. 'Ink'ez ndai nuhch'a detni, 'en hiye ulhtus, 'i 'et ts'iyawh ndi bugha ndoh 'ooht'e, 'et nuhtl'ahó'ai 'ink'ez 'aw hoonli nuhwhundóolhda ghaít'ah. ²⁰ 'Et whunts'ih ntsi' nududeh, 'i nuhk'une' 'oot'en huba 'int'ah, 'aw 'et huwa ilah whunélnik. 'Et k'us nduk yak'uz nuhoozi ts'iyawh 'uk'une'úsdugez, 'et huwa zeh whunóolhnik.”

Sizi, 'en Ndoni be whunoolhnik

²¹ 'Et hoh wheghah 'uhunet'oh Sizi, 'en Ndoni be whunélnik hoh njan ndutni, “ABá nyun 'un yudúsní! Yak'uz 'ink'ez yun k'ut huMoodihti inli. Whunih 'ink'ez hodul'eh, ndi 'i ts'iyawh buch'á whunte'i. 'Et whunts'ih 'uskiyaz li'int'ah, 'en bunalhts'et haho'ai. 'Alha 'aBá mba soo 'uhooja. ²² Se'aBá ts'iyawh stl'ahónla, 'ink'ez 'en buYe' ndan unli ts'iyannah t'ehonízun. Be'aBá 'aw 'en zeh t'eininzun. 'Ink'ez ndun be'aBá unli, buYe' 'aw 'en zeh t'eininzun. 'Ink'ez ndun buYe' 'onghunnah wheóobuntelhtun hukwa' ninzun t'eh, 'en zeh buba 'uhoont'ah.” ²³ 'Ink'ez yugha hoodul'eh hubuts'un nalhú'a 'ink'ez whu'ízyaz ndo búlhni, “Ndet hoh'en 'uyoon duna be honilh'en, 'en dega nus hoonzoo hubugha whults'ut. ²⁴ Ndun whudusni, lhanah nus whunilh'en, 'ink'ez hubudayi cho chah 'en dalcho 'i be ndet hoh'en hote'ilh hukwa' huninzun, 'et whunts'ih 'aw chahuhóo'il. 'Ink'ez ndet whudáhts'o 'enychah hidutéts'o hukwa' huninzun 'et whunts'ih 'aw cha'hudits'il.”

Daztet'ilh hoh 'ilhuz be ts'ukhuna, 'i ts'utélnhcholh?

²⁵ 'Et hukw'elh'az 'ilhunuh Moses be' dustl'us k'ut, daja ni hoh beni hoonli be

yalhtuk, 'en didinya 'ink'ez Sizi 'aonilhka yoodulhkut, “Nehodulh'eh datest'ilh hoh 'ilhuz be ts'ukhutena, 'i whutélhcholh?” ²⁶ 'Et Sizi 'utni, “Ndet hukw'e'éduguz Moses be' dustl'us k'ut? Buk'eyáilhtuk hoh nts'e na'a mba daja ni?” ²⁷ 'Et ndi yulhni, “Ndez na'a njan ndutni, 'Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulhcho 'i be, nzul ndulhcho 'i be, nyunut'uk ts'iyawh 'i be, 'ink'ez nyeni ts'iyawh 'i be chah, 'et whuz na'a 'en buk'eoontsi'. 'Et dáhoont'ah hukw'u na'a nyunch'oh k'enaindútsi', 'et whuz na'a zeh nyenghoh whut'i 'en chah buk'eoontsi'.” ²⁸ Sizi ndi yulhni, “Soo ts'ah'un 'udini. 'Et ndint'en t'eh, 'et 'ilhuz wheni khutanalh.” ²⁹ 'Et whunts'ih ndun dune ts'ah'un 'int'ah na'dudil'i. 'Et hubugha Sizi yoodulhkut, “Ndan sugah whut'i?” ³⁰ 'Et Sizi njan di yulhni, “Ilhunuh dune Jerusalem ts'ih hainya 'ink'ez Jericho ts'un úyalh hoh 'uhundunut'ih hiyílhchoot. Bunaih ts'iyawh higha hahíyulya 'ink'ez nukai hiyulhtsi, 'et nehiníłhti, 'ink'ez higho whenádel, 'aw 'et dawhenínsai. ³¹ Soo hoh da zeh 'ilhunuh náwhulnuk ti uyalh hoh ndun 'en yutelh'en. Yutelh'en hoh 'ants'ih yagha nch'az lhusiya. ³² 'Ink'ez doo chah 'ilhunuh dune Levi yuts'uh hainzut, 'en chah hoh uyalh 'et yunalh'en 'ink'ez 'ants'ih yugha nch'az lhusiya. ³³ 'Et whunts'ih 'ilhunuh Samaria whut'en, 'en chah hoh uyalh 'et yutelh'en 'ink'ez 'aw 'et yugha te'nanzin. ³⁴ Yughu ninya 'ink'ez khe yuk'eyíłhdze 'ink'ez mai too bulh yuka' dalh'oo. 'Et dughunai k'eyíłhti 'ink'ez dune ts'uztez bakoo ts'ih wheyalhti, 'et yughunli. ³⁵ 'Et 'om bun dzin teyalh whutsuh nankoh sooneya ts'uztez whumoodih tl'aya'ai 'ink'ez ndi yúlhni,

'Bughonle. 'Ink'ez ndai 'o 'un buk'uz ts'iya silhtsi t'eh, 'et whusanásja, 'et sih mba k'elha hólhtsilh.”
³⁶ 'Et Sizi 'ilhunuh Moses be' dustl'us k'ut, daja ni hoh beni hoonli be yalhtuk, 'en yoodulhkut, “Et ndun dune untsi' 'ankw'us hizelhghi, 'et ndunnah tanah dune hinalh'en da, 'et k'us ndan soo ts'ah'un na'a yeghah whut'i 'int'ah ninzun ih?” ³⁷ 'Et ndi yúlhni, “Ndun yugha te'nezit, 'en 'int'ah!” 'Et Sizi ndi yúlhni, “Aw 'et inyalh 'ink'ez nyun chah whuz na'a zeh 'et ndónt'en!”

Mary degha nus hoonzoo 'utahahó'ai

³⁸ 'Et hukw'elh'az hedulh hoh Sizi 'udun keyah ninya 'ink'ez ts'eke Martha hiyulhni, hubukoo ts'ih yughun seya. ³⁹ Bulhtus Mary hiyulhni, 'en chah Sizi yukétl'ah usda 'ink'ez yughunek yoozélhts'ai. ⁴⁰ 'Et whunts'ih Martha nts'e na'a hubugha ná'tet'alh 'et tube 'unest'it. 'Et Sizi yughu ninya 'ink'ez ndi yúlhni, “SMoodihti 'ants'ih mba 'uhoont'ah ih sulhtus sich'oh zeh 'et nesunilhti buba'oost'en ka? Sula oot'en dini!” ⁴¹ 'Et whunts'ih Sizi ndi yúlhni, “Martha Martha lhat teh howu ndzi nduda 'ink'ez howu nuni ninzut! ⁴² 'Et whunts'ih 'aw 'ilhunuh zeh degha nus nduts'ooneh huba' hoont'ah. 'Et Mary degha nus hoonzoo 'utahahó'ai ho' hoont'ah 'ink'ez 'aw bula k'ehahólt'sit ghaít'ah.”

11

Ndez na'a tenazdoodli huba' hoont'ah

¹ 'Et 'ilhut dzin, Sizi tenadudli. 'Istl'e' deja hoh 'ilhunuh yugha hoodul'eh 'uyúlhni, “John nts'e na'a yugha hoodul'eh huboodalh'i, nyun chah whuz

na'a tenazdutedli whuneoodilh'eh.” ² 'Et ndo bulhni, “Njan ndudáhni hoh tenadoohdli, 'Ne'aBá yak'uz sinda.

Nyoozi dooti.

Dahoont'ah hoh hubudayi cho inli,

'et chah nets'ó toolts'it.

'Ink'ez ndet yak'uz ts'ih hukwa' ninzun dahooja, ndi yun k'ut chah, 'et whuz na'a zeh 'et ndúhoneh.

³ Ndai k'an dzin ts'uté'alh, 'i negha ní'aih.

⁴ 'Ink'ez 'uyoon bulh dulhyah ts'uwhulh'ai t'eh, buba whunats'odoolnah.

'Et whuz na'a zeh nelubeshi neba whunaoodoolnah.

Nts'e tink'us ts'unint'uk whuch'a neghinli.

'Ink'ez ntsi' 'en ch'a neghinli.”

⁵ 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, “Nuhwheni nuhtah ndan 'int'ah bulh dune hoonli 'ink'ez tuzniz but's'u téhyalh 'ink'ez 'udutéhnilh, 'Sulh dune lhes tak'i sughu sinla! ⁶ Njan sulh dune 'ilhunuh sughu ninya. Nilhza ts'ih hainya, 'aw bugha yóos'alh, 'i hoolah,' yúlhni. ⁷ 'Ink'ez bukoo whuts'un idóoni, “Aw sugha ghínai ilah. Ndati 'aw 'et dana'délt's'ut ho' hoont'ah. Suzkehrkah ts'iyawh nahunéstez. 'Aw dinadóosja ghaít'ah. 'Ink'ez hoonliyaz ngha óos'alh ghaít'ah.’ ⁸ 'Et ndun whudusni, 'aw dinadóoja ghaít'ah 'ink'ez hoonliyaz yugha óo'alh ghaít'ah, bulh dune 'int'ah 'et whunts'ih. 'Et whunts'ih 'awhuz yoodulhkut zeh 'utni, 'et huwa dinádutédalh 'ink'ez ndai yuka' ninzun ts'iyawh yugha itélelh. ⁹ 'Et whuz na'a 'un whudúsni, Yak'usda ndai buka yoodulhkut, 'i nuhgha ité'alh.

Bukunáhta 'ink'ez nahootéh'ah. Ndati whudulhghalh 'ink'ez nuhwhuba dá'dutetilh. ¹⁰ 'Et ndunah Yak'usda hoonli hits'u hukwa 'utni t'eh, 'en 'et bugha whútekuh. Ndunnah hoonliyaz hukwunúta, 'en nahuhooté'ah. 'Ink'ez ndunnah ndati whudulhghalh, 'en chah huba dá'dutetilh. ¹¹ Ndunnah nuh'abákah nuhtah, buye' lhes yuts'u ka 'utni t'eh, 'aw tse yutl'adóo'ah ghaít'ah. K'us lhook yuts'u ka 'utni t'eh, 'aw 'i gha tl'ughus yutl'a oolelh ghaít'ah. ¹² K'us ligok ghez yuts'u ka 'utni t'eh, 'aw 'i gha ntsi' neoolht'ah, 'i scorpion hiyulhni, 'i yutl'ayóolhtelh ghaít'ah. ¹³ 'Et njan nduhoont'ah, nuhwheni lubeshi 'ulh'en ahli, 'ink'ez t'eoonáhzun nts'e na'a unzoo, 'i nuwhuzkeh hubugha itéhleh. 'Et dáwhulcho, 'i be 'o nus nduk yak'uz nuhwhe'aBá, k'us ndan yoodulhkut, 'en Ndoni hubugha íte'ah.”

Huba 'alha' cha'hoot'ah, 'en 'uhutni, “Sizi, 'en netsudule ye ulhtus, 'i be 'ut'en”

¹⁴ 'Aw 'et ndi ntsi' nududeh buyudínda 'aw yaoolhtuk ghaít'ah hoh Sizi dune yuts'ah hanainanyoot. 'Et yuts'ah hanainanyoot hoh dune yalhtuk 'aw 'et yawhenilhtuk. 'Et 'ilhohuwezdel ts'iyawh huba hooncha. ¹⁵ 'Et bulunah nduhútni, “Beelzebul ndun ntsi' nududeh bumoodih, 'en be ntsi' nududeh dune yuts'u hanainanyoot.” ¹⁶ 'Et 'uyoon hiyoolhdzih hoh hiyoodulhkut, “Yak'uz ts'ih whuts'un neba huwa 'et'en tune' tant'en ih, 'et whunenilhtun?” ¹⁷ Daja huninzun t'eooninzun, 'et ndo búlhni, “Nts'e hubudayi cho hinli, 'en lhch'a nihúdendel t'eh, 'en ts'iyawh huchoolah hutele. 'Et whuz na'a zeh 'ilhunuh bukoo delhts'i, 'en chah lhch'a nihúdendel t'eh, 'en chah huchoolah hutele.

18 'Et whuz na'a zeh nts'e Satan hubudayi cho unli, 'et dich'oh lhch'a nidinja t'eh, nts'e na'a buk'úne' whut'en tele? Lhe'dahni Beelzebul 'en be ntsi' nududeh, 'i dune ts'ah hanánusyukw dahni. 19 'Et si Beelzebul 'en be 'ust'en t'eh, 'et sudahni nuhwheni nuhye'kah k'us ndan be simba ntsi' nududeh, 'i dune ts'ah hanaóobunooyukw? 'Et huwa 'en bugha t'ewhuntehzeh tink'us údahni! 20 'Et whunts'ih Yak'usda bulasgek be ntsi' nududeh, 'i dune ts'ah hanánusyukw t'eh, 'et 'alha' hoont'ah, nts'e Yak'usda hoh hubudayi cho unli, 'aw 'et nuhghu whults'ut ho' hoont'ah. 21 'Et dune ulhtus lhahutedughan huba lhahudint'ah, 'et bukoo huwunli 'ink'ez ndai 'et yuzdla, 'i 'aw but'aghóohnalh ghaít'ah. 22 'Et 'uyoon yugha nus 'ultus yundélhda 'et yuch'a' nilhde. 'Et dune ye lhuhutughan, 'i yut'aninintan, 'i ts'iyawh hubugha hayulya. 'Et hukw'elh'az ndun buch'a' ninde, 'en ndai 'et yuzdla, 'i chah ts'iyawh 'uyoon ba lhk'eyanla 'ink'ez butainínla. 23 Ndunnah sulh cha'it'ah, 'en such'a hudetni ho' hint'ah. 'Ink'ez ndunnah 'aw dune sula 'ilhuchawesdle, 'en ts'iyawh yadutékulh.

Dahooja hoh ntsi' nududeh, 'i doo chah zeh dune buyunaídede t'eh

24 "Et ntsi' nududeh, 'i dune ts'ah hanádide hoh, yun whudezgi 'et whuz nududeh natelyis hukwu núta. 'Et 'aw nduhóont'ah nachahoo'al 'et dich'oh na'dudútni, "Et ndun buyudúnda, whuz zeh natoosja.' 25 'Et whuz lhghu nadidaih 'ink'ez 'et nahoo'aih ndun dune budzi yuh chaoodítsun nawhulhntsi 'ink'ez ts'ah'un na'uja. 26 'Ink'ez 'et 'uts'un whedudoh 'ink'ez skwunlai 'o 'at nankoh

ntsi' nududeh, 'i 'en 'o nus 'iltsi', 'en 'et dune ye yuná'dudoh 'ink'ez 'et nihúnih. 'Et ndun dune ndun hiyudúlts'i, 'en 'et whutsuh da 'o nus 'ultsi' suli.”

K'us ndan Yak'usda bughunek yudits'o 'ink'ez yoontun, 'en degha nus hoonzoo butsun whélts'ulh

²⁷ 'Et Sizi njan ndutni hukw'elh'az, 'ilho huwezdél hubutah 'ilhunuh ts'eke yuts'uh hahúyih, “Ndun buchan yuts'uh hainzut 'ink'ez ndun nye 'alht'ukw, 'en ts'eke degha nus hoonzoo bugha whults'ut,” ni. ²⁸ 'Et whunts'ih Sizi ndi yúlhni, “Et degha nus hooncha 'uhoont'ah, k'us ndan Yak'usda bughunek yudits'o 'ink'ez yoontun, 'en degha nus hoonzoo hubulh 'uhooja!”

Hooncha tune' whut'en, 'et zeh hukwa hités'en

²⁹ 'Et 'ilho huwezdél lha'un teh nus lhe'huneltsuk 'ink'ez ndo búlhni, “Njan k'an whudezulh dune, 'en hintsi'. 'Et hoonliyaz hooncha tune' whut'en 'et zeh huwhuntel'h'ilh hukwa' huninzun. 'I bugha t'ehonóozin. 'Et whunts'ih 'aw honilh'en bughá holts'it ghaít'ah. 'Et nts'e na'a nus whunilh'en Jonah bulh dahooja, 'et zeh hote'ilh. ³⁰ 'Alha nts'e na'a Nineveh whut'en, 'en Jonah be huba whehóodal'en inle, 'et whuz na'a zeh 'en k'una'a k'an whudezulh dune, yinkak dune ye', 'en be huba whehoodel'en tele. ³¹ Njan dzin dune ba nahutedeh whusawhélts'ut t'eh, 'et nyaz de hubudayi cho ts'eke 'en hubuniz didutéyah, 'et hububa nahutedeh. Soo cho whunoolh'en, ndi yun k'ut nilhdza de hainya hubudayi cho Solomon ye whunih, 'i yudutets'o ka. 'Et whunts'ih 'ilhunuh hubudayi cho Solomon ch'a degha nus 'int'ah k'an 'et nuhtah

siyin. ³² 'Ink'ez hoh wheghah whezulh dzin dune ba nahutedeh t'eh, Nineveh whut'en nuhwheni k'an ndoh whudezulh nuhwhutah di hudutéduh 'ink'ez nuhwhuba nahuteyeh. Soo cho whunulh'en, hoh da Jonah hubulh yailhtuk da, ts'iyawh bubeni náhundunezdla. 'Aw 'et soo zulhts'ai, 'ilhunuh 'en Jonah ch'a dega nus 'int'ah k'an 'et nuhtah siyin.

Nena 'i neyust'e ba too dezk'un 'et ndunt'ah

³³ “Dune 'aw too dezk'un naidulhk'an 'ink'ez whunest'i k'us k'its'ai t'ah chah 'aw níyoo'alh ghaít'ah. 'Et too dezk'un hukw'usú'ai 'et hukw'eyí'ai. 'I buga ts'iyannah dahúndel'ndi be whét'en, 'i hinilh'en gha. ³⁴ 'Et whuz na'a nuhwheni nuhna 'i nuhyust'e ba too dezk'un li'int'ah. 'Et nuhna soo 'int'ah t'eh, 'et nuhyust'e ndulhcho hoh be whét'en, 'i be whudezbun. 'Et whunts'ih nuhna chanizooch t'eh, 'et nuhyust'e 'i chah tsahólh'gus be dezbun. ³⁵ 'Et huwa ndai be nuhyust'e be whét'en, 'i ahli, khun teh nuhyust'e tsahólh'gus naoodle gunih. 'Et whuch'a soo cho huwohle! ³⁶ 'Et huwa nuhyust'e ndulhcho hoh be whét'en, 'i dezbun, 'ink'ez 'aw hoontsolyaz whunts'ih tsahólh'gus bughoh hoolah t'eh, 'et ndulhcho, 'i be, be whét'en wule. 'Et whuz na'a soo ts'ah'un be whét'en, 'i ulhtus, 'i k'una'a whedé'ndi, 'i buga soo whunoolh'en.”

Duba nahudzoo, 'en dawhultsi', 'et hubugha whútelts'ulh

³⁷ Sizi 'awhuz yalhtuk hoh 'ilhunuh Pharisee yoodulh'kut, “Sulana'int'alh sukoo ts'ih.” 'Et Sizi bukoo daninya 'ink'ez natl'adeda 'ute'ulh wheni.

38 'Ute'alh whutsuh lanacha'ildoh. 'Et Pharisee yunilh'en 'ink'ez tube huba hooncha. 39 'Ink'ez neMoodihti 'et ndi yulhni, “Nuhwheni Pharisee soo cho whunulh'en, nuhlusyet 'ink'ez lubot bulh, bukak zeh toonáwhahgus. 'Et whunts'ih nuhdzi yuh dátni, 'ink'ez 'ut'en ntsi' 'i bulh, 'i ts'iyawh 'i be nuhyuh whudezbun. 40 Whuzahnik ahli! 'Aw ih t'eoonuzáhzun? Ndan yoo 'az ts'ih 'uhoonla 'ink'ez bez ts'ih chah, 'en zeh 'uhoonla. 41 'Et whunts'ih ndai aht'i, 'i be bulah ndunnah tehel'en hubula 'ooh't'en. 'Et sih ts'iyaintsuk nuhwhuba whuna'doodeh. 42 'Et whunts'ih nuhwheni Pharisee 'aw 'et dawhul'tsi' 'et nuhts'u whélts'ulh! Ndaí hanúlhyeh, 'i 'ut'an sooltsun, 'i rue hiyulhni, 'ink'ez 'onghoh, 'i buluh, 10%, 'i Yak'usda ghah'aih. 'Et ndóht'en huba' hoont'ah. 'Et whunts'ih ndet ts'ah'un na'a ne'áht'en, 'ink'ez Yak'usda ye nek'entsi', 'i 'aw nduchazaht'en. 'Et whuz na'a chah ndóht'en huba' hoont'ah. 43 Nuhwheni Pharisee 'aw 'et dawhul'tsi' 'et nuhts'u whélts'ulh! Lizwif luglez dahyih teh, soo hoonzoo, 'et natl'adahdaih, 'et zeh hukwa' nahzun! 'Ink'ez ndet 'e'óoket, ssoo ts'iyannah nohwhudóolhti hukwa' nahzun. 44 'Et nuhwheni Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduz, 'ink'ez nuhwheni Pharisee, dune nalh duba nadudzoo. 'Aw 'et dawhul'tsi' 'et nuhts'u whélts'ulh! Nuhwheni ts'un k'ut 'adahla, 'aw dune chanohwhes'en li'áht'ah. 'Ink'ez 'adahla dune t'ehonízun hoh nuhk'unuhudelh.” 45 'Et 'ilhunuh Moses be' dustl'us k'ut daja ni hoh beni hoonli be yalhtuk, 'en Sizi 'uyúlhni, “Nehodulh'eh njan 'udini, 'et nuwheni chah, 'en nelh 'udini, 'et huwa neba dzuh 'udénja.” 46 'Et ndi yúlhni, “Nuhwheni chah Moses be' dustl'us k'ut daja ni hoh beni

hoonli be yalhtuk, 'aw 'et dawhultsi' 'et nuhts'u whélts'ulh! Nuhwheni nuhgha dune 'ut'en howa whúlna butl'awhahle, 'aw hoontsolyaz be hubula 'oohneh ghaít'ah. ⁴⁷ Nuhwheni 'aw 'et dawhultsi' 'et nuhts'u whélts'ulh! Nuhtsuh whudelhdzulh nus whunilh'en, 'en huba tse bet 'ahudutelhtelh 'uwhulh'en. 'Ink'ez nuhwhubákah 'en hubuhanghan inle. ⁴⁸ 'Et 'alha nuhwhubákah 'et dahája, 'et nuhwheni nuhwhuba ts'ah'un 'uhoont'ah nahzun. 'Et soo cho whunulh'en, nuhwhubákah nus whunilh'en hubuhanghan 'ink'ez nuhwheni 'ahudutelalh huba 'uwhulh'en. ⁴⁹ 'Et huwa njan Yak'usda ye whunih, 'i be 'et ndutni, 'Nus whunilh'en 'ink'ez whel'a, 'en nuhts'un hubutelh'alh. 'En bulunah dzuh nubotelhdzut 'ink'ez 'onghunnah chah huboteghan.' ⁵⁰ 'Et ndi yun 'udechoo 'ulya 'et whuts'un ndunnah nus whunilh'en hubuzkai whúzdli, nuhwheni k'an whudezulh dune nuhwheni hukw'elha whutelhtsilh ho' hoont'ah. ⁵¹ 'Et huwa hoh da Abel buzikai whuzdli whuts'un 'ink'ez Zacharias buzikai whuzdli da, ndan 'en 'int'ah Zacharias njan luglez whucho 'et Yak'usda bukw'uzdai beguz 'et hizelghhi, 'alha ts'ah'un 'ún whudusni, hoh da dahooja, 'et k'an whudezulh dune, 'et nuhwheni hukw'elha whutelhtsilh ho' aht'ah. ⁵² 'Et nuhwheni Moses be' dustl'us k'ut daja ni hoh beni hoonli be yalhtuk, 'aw 'et dawhultsi' 'et nuhts'u whélts'ulh! Nts'e na'a dune t'ehonózin, 'et bughu naoolhúchoot! Nuhwhenich'oh 'aw chawhúlchulh. 'Et ndunnah hóolhdzih, 'en chah k'ah húboohtun!" ⁵³ 'Et 'awhuz héyelh hoh, ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'ink'ez Pharisee, 'en tube

hiyóolhdzi. khun teh hoonliyaz 'uts'un na'a 'udooni ka 'et lhelhdun hukwa hiyoodulhkut. ⁵⁴ 'Ahoohlhyez hinilh'en 'aonilhka khun teh tink'us 'údooni. Khunyaz hoonliyaz 'udeja t'eh, 'et hik'eóote'alh 'et huba.

12

Pharisee hubules be untuldoh, 'et whuch'a kholdle

¹ 'Et whulhugha da lhanah dune 'ilhuhowezdel. Hulan 'ink'ez lhk'ut nahúdelh cha'hut'en. Ndun-nah yugha hoodul'eh, 'en choo ndubulhni, "Ndun-nah Pharisee hubules be untuldoh, 'i ch'a soo cho howahli. 'I dune nalh ye dúba naudzoo, 'i 'int'ah. ² 'Alha ndai ts'iyawh whunest'i, ts'iyawh ts'et haóotekulh. 'Et ndai whu'iz 'int'ah, 'i chah ts'iyawh t'entedzeh. ³ 'Et huwa ndet tsahólhgus yuh ts'ih yalhtuk, 'et whét'en hidutets'o. 'Et ndet koo whez ts'ih 'uyoon yudzek khunek i'aih daja dani, 'et bun k'ut whuts'un khuneki be howu yatelhtuk.

Yak'usda 'en zeh be noolhújut

⁴ "Ink'ez sulh dunekah ndun whudusni, ndunnah nuhust'e ughan, 'et whunts'ih 'aw 'o 'un hoonliyaz 'uhooneh ghaít'ah, ndunt'ah hube noolhújut gunih. ⁵ 'Et whunts'ih ndun be ntelhújut, 'en bunwhuntelhtun. Ndun nuhust'e selhghi, 'et hukw'elh'az, 'en zeh buba 'uhoont'ah hoh kwuncho yuh ts'ih chah nuhwutenoh, 'en zeh be noolhújut! 'Alha 'ún whudusni, soo ts'ah'un na'a 'en be noolhújut! ⁶ 'Alha ih 'uhoont'ah skwunlai 'uschas, 'i nankoh sooneya chaditi, 'i be 'óoket? 'Ink'ez ndi dut'aiyaz Yak'usda 'aw lhuk'i

whunts'ih yunachaoodulhúnah ho' hoont'ah.
 7 'Ink'ez daneltsuk nuhtsigaha 'i whunts'ih
 ts'iyawh t'einínzun. 'Et huwa whenoolhújut gunih!
 Nuhwheni 'uchas degha nus déhti ho' aht'ah!

Dune nalh Sizi 'en zeh neulhyis 'int'ah ts'udooni

8 “Ink'ez 'et chah 'ún whudusni, k'us ndan dune,
 'en dune nalh, Sizi Gri 'en zeh sulhyis unli ni
 t'eh, 'en yinkak dune ye' Yak'usda bulizas ndo
 ba duténilh, 'en se'ildzun unli ho' 'int'ah. 9 'Et
 whunts'ih k'us ndan dune, 'en dune nalh 'aw sul-
 hyis ilah ni t'eh, 'en Yak'usda bulizas bunalh 'aw
 se'ildzun ilah hubuduténilh. 10 'Ink'ez ndunnah
 yinkak dune ye' ch'a detni be yahulhtuk, daja
 hutni, soo huba 'un whutelhdulh. 'Et whunts'ih
 ndunnah Ndoni ch'a detni be yahulhtuk, 'aw huba
 'un whutookat ghaít'ah. 11 'Ink'ez Lizwif luglez,
 k'us naheyelh k'us moodih chah, 'en hububut
 nenohonilhya t'eh, daja dutehnilh, 'et huwu ni
 oohle gunih. 12 'Et soo 'et whudezulh Ndoni
 whunohuntelhtun daja dutehnilh.”

*Khunek be nawhutnuk, 'i dune whusnik, 'en
 bugha*

13 'Aw 'et dune tah 'ilhunuh dune 'utni, “Whu-
 neoodulh'eh nedusnekah hubuk'elhaítezkat, 'i sul-
 hutsin ndai se'ildzun unli, 'i stl'ayóolelh suba dini!”
 14 'Et Sizi ndi yúlhni, “Dune, ndan 'usinla nuh-
 whuba naheyelh, k'us nuhwhuba yatelhtuk sul-
 htsi?” 15 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, “Nuhwheni soo
 cho khahdli! 'Uyoon dune be'ildzun ka noohzin
 gunih! Dune daneltsuk hoonli yut'i ndi yun k'ut,
 'et ndi 'ants'ih ho' 'int'ah.” 16 'Ink'ez 'et khunek
 bugha whuts'odul'eh hubugha hubulh yalhtuk
 hoh njan ndutni, “Ilhunuh dune soode'a 'int'ah,

buyun k'ut ts'iyaintsuk soo haníyeh. ¹⁷ 'Ink'ez dich'oh 'uninzun, 'Nts'e na'a simba daosneh? Haníyeh, 'i bakoo whudezbun k'et. 'Aw 'o 'un chah 'uyoo dánosdzaih ghaít'ah.' ¹⁸ 'Ink'ez 'et ndutni, 'Njan dutésnilh lhai hananyi, 'i sutl'o bakoo nawhutesyes 'ink'ez 'o nus 'uhoolcho na'whútesdlih. 'Ink'ez 'et ndai hanálhyi, 'i 'ink'ez ndai ust'i, 'i ts'iyawh, 'et datésdleh. ¹⁹ 'Ink'ez 'et sih na'dudóosni, lhai unzoo, 'i mba 'ilhowezkat, lhat naooduzuk whuba. 'Et nailyis, 'in'alh, taintnai, 'ink'ez whunélnhnik.' ²⁰ 'Et whunts'ih Yak'usda ndi yúlhni, 'TUBE slah whuzinik! K'an 'ulh'ek nzul naitélnh. 'Ink'ez ndai int'i, 'i ndan simba but's'e ítookat?' ²¹ 'Et whuz na'a ndan lhai duba 'ilhowezdla 'ink'ez Yak'usda ba hoonli chait'ih."

Yinkak delhúts'i huwu ni wahle gunih

²² 'Ink'ez yugha hoodul'eh ndo búlhni, "Et huwa 'ún whudusni, yinkak delhúts'i, ndai teh'alh, 'ink'ez be sóo nadutehnilh, 'i ts'iyawh bugha ni wahle gunih! ²³ Ndai ts'uyi, 'ink'ez ndi naih chah, 'ants'ih unli ho' 'int'ah. Yinkak sahda, 'ink'ez nuhyust'e chah 'i 'o nus dezti. ²⁴ Ndunnah datsan cho dahint'ah buk'un nuni nulhzut. 'Aw whuyucha'hunusdzai 'ink'ez 'aw hacha'hunusdzai cha' hint'ah. 'Aw uzdla bakoo 'ink'ez haníyeh bakoo chah chahuhóot'ih. 'Et whunts'ih Yak'usda hubugha 'á'aih. 'Et njan whunulh'en, nuhwheni ndi dut'ai ch'a dega nus déhti ho' 'aht'ah. ²⁵ Nuhwheni nuhtah ndan 'int'ah dalcho tele howu ni unli? 'Aw 'et huwa 'o nus 'ulyez wule ghaít'ah. ²⁶ Ndi hoontsolyaz whunts'ih 'ohoohleh ghaít'ah t'eh, 'et di ka 'udun chah howu ni ahli? ²⁷ 'Ink'ez 'indakyaz unzoo,

'i nts'e na'a haníyeh, howu nuni nahzut. 'Aw cha'ust'en 'ink'ez 'aw hoonliyaz hiye soo nadoot-nih, 'i chah cha'husdle. 'Et hubudayi cho Solomon naih dezti 'i be soo nadut'ih teh, 'et whunts'ih 'aw 'indakyaz degha nus cha'íldzooch ho' 'int'ah. ²⁸ 'Et Yak'usda tl'o unzoo, 'i yilh'i. 'I k'an dzin tl'o k'ut haníyeh 'ink'ez bunt'ah 'i tsehidutelhkulh 'ink'ez duték'un. 'Et nuhwheni dalhcho 'i be 'o nus soo nuhghutele. Nuhwhuba 'alha' hoont'ah, 'i tube usdlah nuhwhuba ntsol. ²⁹ Ndai teh'alh, 'ink'ez tehtnih, 'i chah, 'ahoolhyez tube cho buka daóohtne 'ink'ez bughunek wahle gunih. ³⁰ 'Et ndi yun k'ut 'udun yun k'ut whut'en 'et zeh hukwa hunúta. 'Et whunts'ih Yak'usda nuh'aBá ndai be ndunahdzit, 'i ts'iyawh t'einínzun ho' 'int'ah. ³¹ 'Et whunts'ih nts'e na'a Yak'usda hubudayi cho unli, 'et zeh hukwa itéh'en t'eh, 'et ndi chah 'o nus nuhghá tekulh ho' hoont'ah. ³² Nuhwheni se'usheep 'ilho núlh'as, 'aw whenoolhújut gunih! Njan whunulh'en, nuh'aBá nts'e na'a hubudayi cho unli, 'et hoont'i hoh nuhgha óote'alh. ³³ Ndai aht'i, 'i ts'iyawh be 'óhket 'ink'ez tehel'en, 'en hubugha yoohlelh. 'Et whuz na'a 'et ndaht'en t'eh, 'ink'ez nuhsooneya zus 'aw tinta cha'test'il, 'i 'ahleh. 'Ink'ez ndai unzoo, 'i 'ilhuz wheni bula tah hoolah, 'i ts'iyawh be yóohlelh, 'i yak'uz ts'ih nióohlelh. 'Aw whuz undunut'ih daóoya ghaít'ah 'ink'ez 'aw yun nulh'as, 'i whunts'ih tinta' yoolh'en ghaít'ah. ³⁴ 'Et ndai oonaht'i be sahla 'i 'ilhughehla, ndet sula, nuhdzi chah 'et zeh da' duté'alh.

*Lhazdoot'e, 'aw nket'ah t'ets'onízun neMoodihti
whusanátedalh*

35 “Nuhwheni nuhnaih be 'áht'en, 'i ts'iyawh be náhdelh 'ink'ez nuhtoo dez'k'un, 'i chah dóok'un. 36 'Et nuhwhenich'oh dune ndunnah dumoodih ba lh'i, 'en buk'una'a 'ooht'e. Nts'e dune lhghusdúke ts'ih hanája, 'ink'ez ndati whudulghalh t'eh, 'ahoh hiba dá'dutootan. 37 'Et ndet moodih whusanaja t'eh, 'ink'ez be 'ulhna hika tsi hooli, 'ink'ez hika ítes'en, ndunnah moodih ndut'en bunilh'en t'eh, 'en degha nus hoonzoo hubugha whults'ut. 'Alha 'un whudúsní, bumoodih soo nadutetnilh ka, 'ink'ez dude 'ulhna natl'adulhúts'ih hubuduténilh, 'ink'ez hububut ní'telelh. 38 'Ink'ez moodih tuzniz tusah k'us tuzniz hukw'elh'az tusah, 'et whusanatedalh 'ink'ez be 'ulhna hika tsi hooli hoh hika ítes'en, 'et whuz na'a moodih ndut'en hubunilh'en t'eh, 'en degha nus hoonzoo hubugha whutelts'ulh. 39 'Ink'ez soo cho t'oonahzeh, ndun bukoo whumoodih nts'owhugha whudezulh undunut'ih whusatéyalh, 'et t'ewhuninzun t'eh, 'et soo ts'ah'un da huwole, 'ink'ez 'aw hikoo da'dutooyis ghaít'ah. 40 'Et huwa nuhwheni chah lhadóoh't'e. 'Alha nts'owhugha 'uhunet'oh 'et buka tsichahóohlih, 'et yinkak dune ye' 'en whusanátedalh,” ni Sizi. 41 'Ink'ez 'et Peter ndi yúlhni, “NeMoodihti, ndi khunek bugha whuts'odul'eh, 'i be yailhtuk, 'i nuwheni zeh tulih k'us ts'iyannah ba tulih 'udini?” 42 'Ink'ez neMoodihti 'utni, “K'us ndan ts'ah'un 'int'ah 'ink'ez whunih unli hoh bukoo huwunli? 'En bumoodih bukoo whumoodih yutelhtsilh, soo 'et neoduzuk t'eh, 'et 'onghunnah hite'alh, 'i hubugha naítet'aih. 43 'Et bumoodih whusanaja t'eh, 'ink'ez hibe 'ulhna whuz na'a ndut'en yunilh'en t'eh, 'et tsih ndan bukoo whumoodih

yulhntsi, 'en degha nus hoonzoo bulh 'uwhútenilh.
⁴⁴ 'Alha 'ún whudusni ndan bumoodih ndai yit'i, 'i ts'iyawh k'une' yul'en yutl'aóote'alh.
⁴⁵ 'Et whunts'ih ndan be 'ulhna dich'oh budzi yuh hoh 'et nduninzun t'eh, 'Sumoodih sa slah whusanádaih.' 'Ink'ez 'et dune bumoodih hiba 'uhút'en 'ink'ez ts'ekoo hiba 'uhút'en chah whéboonilhtsus. 'Ink'ez whé'ni'al 'ink'ez tanutnai, hoh tanutnih, ⁴⁶ hoh t'eh ndet dzin 'et ndan be 'ulhna 'aw yuka ts'ih chahoolih 'ink'ez nts'oh howa 'uhunet'oh utenilh 'aw t'oonízun, 'et hoh wheghah 'uhunet'oh hoh bumoodih whusanátedalh. Tube ye'whudutelhyah, 'ants'ih lhulcho k'eitet'us li'yutelilh 'ink'ez ndai Yak'usda k'unucha'ust'en hubuts'ítekulh, 'et didut chah whuz na'a zeh bugha ootét'alh. ⁴⁷ 'Ink'ez ndan 'ulhna 'en bumoodih ndet yuts'u hukwa' ninzun, 'et ts'iyawh t'ooninzun, 'et whunts'ih 'aw wheni lháchadit'ah 'ink'ez yuk'unucha'ust'en, 'et huwa lhat hoh hubooteltsus. ⁴⁸ 'Et whunts'ih ndan t'oonízun dumoodih ndet yuts'u hukwa' ninzun, 'ink'ez dude 'ut'en k'ah huwa hubooteltsus huba, dzuhyaz zeh hubooteltsus. 'Et ndun dune lhai bugha nt'ai, 'en lhat yuts'u hukwa' ntezilh. 'Ink'ez ndan lhat butl'awhélya, 'en 'o nus lhat yuts'u hukwa' untezilh.

Sizi 'utni, "Dune lhch'a nihudutéduh 'et hukwa whusáya"

⁴⁹ "Ndi yun kwun buk'éites'alh ka whusáya. 'Uda ncha duzk'an. ⁵⁰ 'Et whunts'ih be dune too be 'ul'en, 'i be too be' tesnilh huba' hoont'ah. 'Et lhaoodutenilh 'et whuts'un 'et huwa tube dzuh nuszut. ⁵¹ Ts'iyannah lhts'un ts'ah'un 'úhoot'e, 'et hukwa ndi yun k'ut whusáya nahzun ih?"

'Awundooh! 'Et ndun whudusni, dune lhch'a nehúdatedulh 'et hukwa whusáya. ⁵² 'Et k'an njan whuts'un skwunlanah 'ilhughun bukoo hudelhts'i, 'en lhch'a nihúdatedulh. Tanah, 'en nanah ch'a nihudutedulh, 'ink'ez nanah, 'en tanah ch'a nihúdutet'us. ⁵³ Be'abá buye' ch'a niduteyalh, 'ink'ez buye' 'en be'abá ch'a nídateyalh. Be'ama 'en chah dutse' ch'a nídateyalh, 'ink'ez butse', 'en be'ama ch'a nídateyalh. 'Ink'ez bubez 'en chah beyas'at ch'a nídateyalh, 'ink'ez beyas'at, 'en chah bubez ch'a nídateyalh.”

Sizi Gri whusanatedalh soo cho buka tse ts'úholi

⁵⁴ 'Et lhanah 'ilhohuwezdél, 'en chah ndo búlhni, “Et ndet nus de kw'us whúzdli nulh'en t'eh, 'et 'ahoh 'udahni, 'Dzuh stli'iyaz nawhulhtih.' 'Ink'ez 'et nduwhút'ih. ⁵⁵ 'Ink'ez n'az tézts'i teh 'et 'udahni, “Tube whuntézulh ho' whut'en,' 'ink'ez 'et nduwhút'ih. ⁵⁶ Nuhwheni dune nalh duba nahdzoo aht'ah! Ndi yun k'ut 'ink'ez yat'ah chah dawhutenilh, 'et nt'eoonuhzun. 'Et whunts'ih dáhoont'ah huwa k'an dawhutenilh 'aw nt'eoonuzáhzun? ⁵⁷ 'Ink'ez nuhwhenich'oh dahoont'ah huwa nts'e na'a ts'ah'un na'a 'uhoont'ah, 'et 'aw nt'eoonuzáhzun? ⁵⁸ 'Et ndan nch'a detni, 'en naheyelh but ninyutélhthel, 'et whuz ah'us hoh 'et tube buts'un lhanaoodonleh hukwa' ont'en. 'Et sih naheyelh but ninyutelhtel 'ink'ez naheyelh nehúlhghel tl'anyutelhtel, 'ink'ez nehúlhghel tsak'enyute'alh. ⁵⁹ 'Et ndun whudusni ndi sooneya ntsolyaz whunts'ih, 'i ts'iyawh buk'elha whutelhtsilh, 'et whuts'un tsak'etanda.”

13

Nuhwheni lubeshi whuch'a nuhwhubeni nahadunoohlelh, 'et ndúchahnel t'eh, 'et nuhwheni ts'iyawh kwuncho yuh ts'ih téhdulh

¹ 'Et hoh da bulunah dune, 'en Sizi 'uhiyulhni nts'e na'a Galilee whut'en hubanghan hubulh dahooja. 'En 'uhint'ah Galilee whut'en Yak'usda ba 'uhudélhk'un hoh Pilate hubanghan 'ink'ez hubuzkai nyoo hidélhk'un, 'i butayunjut. ² 'Et Sizi ndo búlhni, "Ndunnah Galilee whut'en, 'en nts'e na'a 'uhuja dzuh nuhuzde, 'et huwa 'uyoon Galilee whut'en degha nus lubeshi 'uhulh'en nahzun ih? ³ 'Awundooh nuhwhudúsní! 'Et whunts'ih nuhwheni chah nuhwhubeni lubeshi whuch'a náhandunoohlelh, 'et nduchahnil t'eh, 'et nuhwheni chah ts'iyawh, whuz na'a zeh yatáhdlah! ⁴ 'Et keyah Siloam huwhútni, 'et tse whedi'a, 'i ndunah lanezi 'o 'at lhk'udinah, 'en hubuk'enínghez hoh ts'iyawh hedúghan. 'Et Jerusalem whut'en, 'en huba nus lubeshi 'uhulh'en 'uhint'ah nahzun ih? ⁵ 'Awundooh nuhwhudúsní! 'Et whunts'ih nuhwheni chah nuhwhubeni lubeshi whuch'a náhandunoohlelh, 'et nducháhní t'eh, 'et nuhwheni chah ts'iyawh, whuz na'a zeh yatáhdlah!"

Ndi duchun, fig hiyulhni, 'i be Lizwif hubodutelh'eh

⁶ 'Et doo chah Sizi huwa whuts'odul'eh, 'i be hubulh yalhtuk hoh njan ndutni, "Ílhunuh dune 'en mai chun, figs hiyulhni, 'i bumai haníyeh, 'i k'ut, 'et 'ilho ha ínulhyeh. 'Ink'ez 'ilhudzin yu-mai ka ités'en. 'Ink'ez 'aw mai bughoh hoolah. ⁷ 'Ink'ez 'et bumai haníyeh huwunli ndi yúlhni, 'Whunilh'en ih? Tat naoodezulh whuts'un ndi

mai chun, figs hiyulhni, bumai ka ités'en 'ink'ez 'aw bumai bughoh hoolah. Di ka yun k'ut bulh hóonsol? Ntintselh!' ⁸ 'Ink'ez 'utni, 'Moodih whute k'an naodezulh zeh buts'un ha chaoozí'aih. K'at bunat naoteskalh 'ink'ez bugha soo ha' niyeh, 'i butaíduteslelh. ⁹ 'Et soo bumai whúzdli t'eh, 'et soo' hoont'ah. 'Et ndúchainil t'eh, 'et sih ntooselh."

Ts'eketi, 'en Satan yulhghel

¹⁰ 'Aw 'et dzin nats'ulyis 'et 'ilhunuh Lizwif luglez 'et whubodulh'eh. ¹¹ Khunyaz 'et 'ilhunuh ts'eke lanezi 'o 'at lkh'udit naodezut (18) 'et ntsi' nududeh, 'i lait'ah yulh'tsi hoh 'en yudinda. 'Et huwa nachaneti 'ink'ez dich'oh 'aw nduk na'ootneh ghaít'ah. ¹² Sizi yutelh'en ibulh, yuka hunih 'ink'ez 'anih yúlhni, 'ink'ez ndi yúlhni, "Ts'eke lait'ah 'aw 'et mba whulaoodeetnik!" ¹³ 'Et yuk'edilnik 'ink'ez 'ahoh lkh'unadesduki 'ink'ez Yak'usda dálhti. ¹⁴ 'Et nats'ulyis dzin 'et Sizi ndun ts'eke soo na'yinla, 'et hukwa ndun Lizwif luglez whumoodih hunílch'e. 'Ink'ez 'ilhohuwezdel, 'en ndo búlhni, "Lkh'utat dzin (6) 'et dune 'uhoot'en huba' hoont'ah. 'Et huwa 'uts'ut'en dzin 'aw 'et zeh soo na'nohohooleh huba' hoont'ah. 'Et nats'ulyiz dzin 'et huba cha'hoot'ah." ¹⁵ 'Et neMoodihti ndi yúlhni, "Nyun dune nalh duba naindzoo 'unint'ah! 'Alha nuhwheni ilhughun ahli hoh nats'ulyis dzin nuhmusdus dune, k'us nuhmuyool teh musdus bakoo hundelhúya, 'et lkh'unadúh'uk 'ink'ez too k'ez toolhdlooh ghaít'ah ih? ¹⁶ Ndun ts'eke 'ilhunuh Abraham yuts'u haínzut 'ink'ez Satan lanezi 'o 'at lkh'udit (18) naodezulh hoh yulhghel. Soo cho howu nuni nahzut! 'Alha nats'ulyis dzin 'et 'aw buk'una'óot'uk ghaít'ah hoh

ih 'udahni?" ¹⁷ 'Et Sizi ndi khunek 'et ndudáni hoh yuch'a detni, 'en ts'iyawh hooya huzdli. 'Ink'ez 'onghunnah lhanah 'en hubugha hoonzoo tune' 'ust'en 'et huwa honélnik.

Haníyeh, 'i mustard hiyúlhni, 'i bugha whúts'odul'eh

¹⁸ 'Et Sizi ndo búlhni, "Yak'usda hubudayi cho unli, 'et nts'e na'a nuhwhuba dahoont'ah? 'Ink'ez di bulh simba nuhwhuba nduwhúlt'ah nahzun? ¹⁹ Ndez na'a nduhoont'ah, ndi mai nintsolyaz butse, 'i mustard hiyulhni, 'i k'una'a 'uhoont'ah. 'I dune yunílchokw 'ink'ez ha'neyeh whuyína'aih 'ink'ez haneyih. 'Ink'ez duchun cho ulhih. 'Et dut'aiyaz buzooschum tah 'ut'o nilih."

Yak'usda buk'úne' whut'en 'et, lhes ntuldoh, 'i ndult'ah

²⁰ 'Ink'ez doo chah ndo búlhni, "Nts'e na'a simba whunwhunoolhtun Yak'usda buk'úne' whut'en? Ndez na'a Yak'usda buk'úne' whut'en 'et. ²¹ Lhes ntuldoh, 'i dunt'ah. Ndai ts'eke yílchukw 'ink'ez lhes nudúdzaih, 'i ta tsetsai be yúnde'oolhdzih, 'i dezibun. 'I ntuldoh, 'i bulh 'ilho be yandzai, 'ink'ez yunelhlhus. 'Et hukw'elh'az 'udun ninínkai hoh untelhúdo."

Hoondot ndati hukwa 'óhneh

²² 'Et hukw'elh'az Sizi Jerusalem whuz tezya. 'Ink'ez keyah whuti 'ink'ez keyah whuyaz 'et dune hoh uyalh 'ink'ez dune hoodulh'eh. ²³ 'Et 'ilhunuh ndi yúlhni, "Nemoodihti bulunah zeh ih hudutejih?" 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, ²⁴ "Hoondot ndati hukwa 'óhneh. 'Et ndun whudúsni lhanah 'et ndati dahátedulh hukwa' huntezilh, 'et whunts'ih 'aw 'uhooneh ghaít'ah.

25 'Et 'ilho bukoo whumoodih didinya 'ink'ez ndati dána'dentan, 'et nuhwheni 'az nudelhúya 'ink'ez ndati whudulhghalh 'ink'ez 'udahni, 'Moodihti, moodihti neba dá'dutentih!' 'Et 'un whudóoni, 'Aw nt'enohwhunuzúszun nts'ez de háhdel.' 26 'Ink'ez 'udoohni, 'Nyulh 'uts'u'alh 'ink'ez nyulh 'úts'utnai. 'Ink'ez nekeyah whuti 'et da whuneoodilh'e inle.' 27 'Et whunts'ih 'udóoni, 'Nuhwhudusni, nuhwheni 'ink'ez nts'ez de háhdel 'aw t'enowhunuzúszun. Sch'a nasáhdelh! Nuhwheni ts'iyawh tink'us ne'zacht'en!' 28 Abraham, Isaac, Jacob, 'ink'ez nus whunilh'en, 'en ts'iyawh, ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et hudutéts'ilh 'et hubunoolh'en. 'Et whunts'ih nuhwheni tinanohonihdel. 'Et tehtso 'ink'ez nuhghoo lhedutelhk'us. 29 'Ink'ez lhanah ndaz de, nus de, nyaz de 'ink'ez nts'iz de, whuz de hahutedulh 'et ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et nátl'ahudutelts'ilh 'uhute'alh ka. 30 'Et ndóohoont'ah, bulunah 'udechoo hinli, 'en 'udek'ah hutele. 'Ink'ez bulunah 'udek'ah hinli, 'en 'udechoo hinli nahutedleh." 31 'Et dzin zeh bulunah Pharisee, 'en Sizi highu nindel 'ink'ez 'uhiyúlhni, "Naindahl 'ink'ez njan whuch'a nasindaih. Herod nyutuzelghelh hukwa'ninzun!" 32 'Ink'ez ndo búlhni, "Ndun 'uyoo nanguz 'en sba dóohni, 'Sih soo zolhts'ai! K'an dzin 'ink'ez bunt'ah chah ntsi' nududeh, 'i dune ch'a hanánusyukw 'ink'ez dune soo ná'ulh'en, 'ink'ez whulh tat dzin 'et hukwa whusáya 'et lhaoodúlya tesdle.' 33 'Et whunts'ih k'an dzin, bunt'ah dzin, 'ink'ez 'om bun dzin kedutooszit huba' hoont'ah. 'Alha' hoont'ah, 'aw nus whunilh'en, 'en 'aw keyah Jerusalem whu'az daóotsah huba cha'hóot'ah.

Jerusalem whut'en, 'en hubugha Sizi budzi nduda suli

³⁴ “Nuhwheni Jerusalem whaht'en, Jerusalem whut'en, nuhwheni aht'en nus whunilh'en, 'en ahghan. 'Ink'ez ndunnah nuhts'uh whel'a, 'en chah tse be hubahghan. Dant'ah ligok duduzkeh dut'a bugha hubudelhts'i, whuz na'a nuhwheni chah dáwhultsuk hoh 'ilhunanohwutésdlelh hukwa' nuszun, 'et whunts'ih 'aw hukwa cha'náhzun. ³⁵ Soo cho whunulh'en, 'aw 'et nuhwheni Jerusalem whut'en nuhkeyah 'aw hoonli hoolah suli hoh nuhwhuba 'et nenáwhults'ut, 'et whuz na'a Yak'usda nuhladutetnih. 'Ink'ez 'alha 'un whudúzni, ndet whusawhútelts'ulh, 'et hoh t'eh 'et ndudútehnilh, 'Ndun Moodihti boozi be whusateyalh, 'en degha nus hoonzoo bugha whults'ut.' 'Et ndudútehnilh 'et whutsuh, 'aw sooh'en ghaít'ah.”

14

Nats'ulyis dzin, 'et Sizi nduda soo ná'yinla

¹ 'Aw 'et 'ilhut dzin 'ilhunuh Pharisee bumoodih bukoo, 'et nats'ulyis dzin, 'et Sizi lhes natet'alh ka danínya. 'Et soo ts'ih hinilh'en. ² 'Et khunyaz 'ilhunuh dune buyust'e tah too whudezbun suli, 'et hukw'é nduda, 'en Sizi yubut suyin. ³ 'Ink'ez Sizi ndunnah Moses be' dustl'us k'ut, daja ni hoh beni hoonli be yalhtuk, 'ink'ez Pharisee, 'en chah ndo búlhni, “Et neba ts'ah'un 'uhoont'ah ih nats'ulyis dzin dune soo na'ts'oolh'en?” ⁴ 'Et ts'iyawh t'ehudusnih. 'Ink'ez ndun dune yílhchoot 'ink'ez soo na'yinla, 'ink'ez yulanadetnik. ⁵ 'Et ndo búlhni,

“Ndunnah 'int'ah nuhtah muyool 'ut'i k'us bumus-
dus dune tsa k'et 'alts'ut t'eh, 'aw nats'ulyis dzin
'uhoont'ah 'et huwa ih 'ahoh 'aw hanáchahitelhtel
nahzun ih?” ⁶ Njan 'et hubugha huboodulhkut,
'aw whe' hudooni hooyal ghaít'ah.

Dune ncha unli tehleh, 'et hukwa 'ooht'en gunih

⁷ Ndunnah hubugha nusja k'us hoonzoo
'utahahódet'ai 'ink'ez hubunilh'en ho' hut'en.
'Et huwa whuts'odul'eh, 'i be hubulh yalhtuk
hoh njan ndutni, ⁸ “Nts'e dune lhghu tekellh
ts'ih nuhghu nusja t'eh, k'us hoonzoo teh
natl'adoohdalh gunih. Doo ka nohghan do
'int'ah tulih highu nóya. ⁹ 'Et t'eh ndun nuhghu
nuseya, 'en 'un yudooni, 'Sinda 'et ndun 'et
butl'ahóo'aih.' 'Ink'ez 'et hooya sinli hoh degha
nus 'on yuk 'et nanátl'adondalh. ¹⁰ 'Et whunts'ih
nts'e nuhghu nuhúzya whuz toohya 'ink'ez
'ants'ih ndati wheghah nátl'adondalh. 'Et t'eh
ndun nuhghu nusiya 'en tulih 'un whudóoni,
'Sulh dune soo hoonzoo 'et natl'adindaih.' 'Et
ndunnah kw'uzdai k'ut nyulh hudelhts'i, 'en
nyahudóolhti. ¹¹ Soo cho whunulh'en, ndan ncha
na'dudil'i, 'en hooya tele. 'Ink'ez ndan te'dudil'en,
'en ncha hiyoolhtsilh.” ¹² Ndun yughu nusiya,
'en Sizi ndi yúlhni, “Ndet dzetniz k'us hulgha
huwa' tan'alh t'eh, khun teh nyulh dunekah, k'us
nyulhutsinkah, k'us nyulhtuskah, k'us nghah
whut'i ndunnah soode'a 'int'ah, 'en ts'iyawh
hubughu nónya gunih. 'En hubughu nusinya
t'eh, 'en tulih nghu nunáhooda hoh mba k'elha
whutele. ¹³ 'Et whunts'ih huwa' tan'alh t'eh, 'et
ndan tehel'en, 'ink'ez dzuh nuhudelh, 'ink'ez
hubuyust'e hubodi'ai, 'ink'ez chawhés'en chah,

'en ndunt'ah, 'en zeh hubughu nonya. ¹⁴ 'Et nyun degha nus hoonzoo nyulh 'úhoneh. 'En 'aw mba k'elha huhoolltsilh ghaít'ah. 'Ink'ez nk'et'ah dune tsah'un 'int'ah, 'en dináhudidel t'eh, 'et sih mba k'elha whuteleh 'et huwa."

'Udechoo hubughu nusiya, ndunnah 'awundooh hutni, 'aw 'ilhunuh whunts'ih ndi tet'alh 'aw chahítesyil

¹⁵ 'Et 'ilhunuh dune kw'uzdai k'ut yulh usda, 'en yudants'o, 'en ndi yúlhni, "Ndet Yak'usda hubudayi cho unli, ndunnah 'en 'uha'alh, 'en degha nus hoonzoo hubugha whutelts'ulh!" ¹⁶ 'Ink'ez Sizi ndi yúlhni, "Ilhunuh dune hulgha hooncha hoh huwa' ni'ai. 'Ink'ez lhanah ghu nusiya. ¹⁷ 'Et hulgha na'hutet'alh dude 'ulhna yálh'a 'ink'ez ndunnah hubughu nusja ndo budóoni, "Aw 'et ts'iyai lhadúja, dez ahdulh!" ¹⁸ Ts'iyawh 'ilhunah hinli hoh 'aonilhka 'aw 'uhooneh ghaít'ah hutni. 'Et 'udechoo njan ndutni, 'Si yun oket 'ink'ez whuz tesyalh whuntelh'ilh ka, 'et huwa 'aw oosneh ghaít'ah suba dóni.' ¹⁹ 'Et 'uyoon dune 'en chah njan ndutni, 'Skwunlai musdus dune lhuzih ndelhúya oket. 'Ink'ez nantelhú'ilh dant'ah simba, 'et huwa 'aw oosneh ghaít'ah suba doni.' ²⁰ 'Uyoon chah 'et ndutni, 'K'an zeh 'at ust'i 'et huwa 'aw whuz toosya ghaít'ah.' ²¹ 'Et hoh 'ulhna yughu nanja 'ink'ez dumoodih 'en hubugha ts'iyawh ndi yúlhni. 'Ink'ez ndun bukoo whumoodih 'aw 'et hunilch'e 'ink'ez dude 'ulhna ndi yúlhni, 'Soo 'a tsih! Keyah whuti ts'ih inyalh 'ink'ez ti wheyaz ndulhcho hoh ninya 'ink'ez tehel'en, dzuh nuhudelh, chahuwhés'en, 'ink'ez hubuyust'e hubodinla chah, 'en ts'iyawh whusaoobonlelh!'

'Ink'ez wheyálh'a. ²² 'Ulhna whusanája 'ink'ez 'utni, 'Sumoodih nts'e na'a 'udini, hukw'u na'a 'usja, 'et whunts'ih 'awhuz hooncha whuz'ai.' ²³ 'Ink'ez moodih dude 'ulhna ndi yúlhni, "Aw 'et ti whucho ts'un inyalh 'ink'ez ti whuyaz ts'un chah inyalh 'ink'ez dune ts'iyawh dez hutoodelh hukwa' bilh'en, sukoo whudoobun ka. ²⁴ 'Alha' dusni hoh nyudusni, ndunnah 'udechoo hubughu nusíya, 'aw 'ilhunuh whunts'ih ndi tet'alh, 'i 'aw chahítesyil."

Nuhwheni nuhtah 'ilhunah ahli hoh ts'iyai aht'i, 'i 'aw bulachaduzahnik t'eh, 'aw sugha hoodul'eh wahle ghaít'ah

²⁵ 'Et lhanah 'ilhohuwezdél hiyulh tezdél. 'Et hubuts'u nalhú'a 'ink'ez ndo búlhni, ²⁶ "Ndan suts'u teyalh se'ut'en k'ah 'uwutelh'ilh 'ink'ez bu'abá, bu'ama, bu'at, buzkehkah, dulhutsinkah, 'ink'ez dulhtuskah, 'alha 'ink'ez dich'oh hoh yinkak usda chah, ndi njan ts'iyawh si sugha whuladetnik t'eh, 'en 'aw sugha hoodol'eh wule ghaít'ah. ²⁷ 'Ink'ez chah ndan bulhdulalhgus chaidestil 'ink'ez suntezya, 'en 'aw sugha hoodol'e wule ghaít'ah. ²⁸ Soo cho whunulh'en, ndan 'int'ah nuhtah, 'en whedi'a, 'i 'itelilh t'eh, 'en 'udechoo nátl'adedá 'ink'ez daneltsuk whutele neooni'ai, 'i bé lhaoodutenilh. ²⁹ Doo ka 'aw nduchaínil t'eh, 'ink'ez koo buk'uwhez'ai inla, 'et 'aw soo 'uneltsuk ye lhaoodutelilh, 'i chayít'ih t'eh, 'et ndunnah whuhunilh'en, ts'iyawh highu tedloh. ³⁰ 'Ink'ez 'uhudooni, 'Ndun dune whedi'a, 'i whe'yuninle 'ink'ez 'aw lhai dooleh ghaít'ah!' ³¹ K'us ndan hubudayi cho 'utenilh 'uyoon hubudayi cho bulh lhuhutedúghan hukwa' ntezilh. 'Alha 'udechoo

nátl'adeda 'ink'ez hukw'u nuni noolhdzut datenilh. 'Et soo tulih 10,000 budune, 'en be ndun 'uyoon hubudayi cho 'en 20,000 lhahudughan, 'en soo tulih ndunnah 10,000 be hubududóoya. ³² 'Et k'us ndan 'uyoon hubudayi cho 'en 'awhuz nilhdza 'az de hédulh hoh, 'et khunek yuba na'a yuts'u whébahalh'a, nts'e na'a simba ts'ah'un nenáhoho'alh 'et huwa. ³³ 'Et huwa nuhwheni nuhtah 'ilhunah ahli hoh, ts'iyai aht'i, 'i 'aw bulachaduzahnik t'eh, 'aw sugha hoodul'eh wahle ghaít'ah.

Lusel buzachahóolki t'eh, 'aw hoonli huba cha'íldzooch ho' 'int'ah

³⁴ Lusel 'i unzoo ho' 'int'ah. 'Et whunts'ih 'aw buzachahóolki sulí t'eh, nts'e na'a simba doo chah buzahóolki naoodle? ³⁵ Lusel buzachahóolki t'eh, 'aw hoonliyaz huba cha'íldzooch ho' 'int'ah. 'Aw yun ba whunts'ih cha'íldzooch. 'Ink'ez 'aw musdus ndálya 'et whunts'ih huba cha'íldzooch ho' 'int'ah. 'I 'ants'ih dune tihíyulhkuk huba 'int'ah. Ndan hubudzo hooni hiyoozólhts'a huba' hoont'ah!"

15

Sheep tinch'a ninya

¹ 'Aw 'et ndunnah sooneya 'ilhunaoonughés'aih 'ink'ez lubeshi 'uhulh'en, 'en chah ts'iyawh Sizi hiyootuzélhts'ilh ka highu nendel. ² 'Ink'ez ndunnah Pharisee 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz chah highu yawhenilhtuk hoh njan nduhútni, "Nulh'en ndun dune 'en lubeshi 'uhulh'en, 'en hubulh ne'ut'en 'ink'ez hubulh 'á'alh chah 'ut'en." ³ 'Et huwa bugha whuts'odul'eh, 'i be hubulh yalhtuk hoh njan

ndutni, ⁴ “Ndan 'int'ah nuhtah dune 'en sheep 100 ut'i hoh 'ilhuk'i tinta ninya. 'Aw 99 'en chuntah 'aw 'et nábuninla 'ink'ez 'ilhunuh tinta inilhti, 'en naitéhtelh whuts'un yukunúta? ⁵ 'Ink'ez ndet nayilhti hoh duwus k'eyilhti 'ink'ez hootét'i. ⁶ 'Et hoh da bukoo ts'ih lhgha nadija, budunekah 'ink'ez hubeghah huwhut'i, 'en ts'iyawh 'anih hubudani 'ink'ez ndo búlhni, 'Sulh hoonah'ti. Ndun se'usheepyaz tinch'a nilhti inle, 'en nailhti!' ⁷ 'Et ndun whudusni, whuz na'a zeh ndan 'ilhunuh dune lubeshi whuch'a bubeni nahundunez'ai, 'en 99 ts'ah'un 'int'ah, 'en 'uda dulubeshi ch'a hubeni nahundunezdla. 'Et whunts'ih ndan 'ilhunuh dune 'en bugha nduk yak'uz hudelhts'i, 'en huba nus 'o nus howun télnik.”

Lhuk'i sooneya dezti, 'i tinch'a iné'ai, 'i

⁸ “Et doo chah zeh 'ilhunuh ts'eke lanezi silver ut'i 'ink'ez lhuk'i tinch'a iné'ai. 'Aw 'et too dez'k'un nadulhk'an 'ink'ez bukoo t'nawhulhtsas, 'ink'ez nayunté'alh whuts'un yukunúta. ⁹ 'Ink'ez ndet nainí'ai t'eh budusnekah 'ink'ez bughah huwhut'i, 'en 'ilho 'anih hubudani 'ink'ez hubudútenilh, 'Sulh hóonaht'i! Ndi sooneya lhuk'i tinch'a ne'ai, 'i naní'ai!' ¹⁰ Whuz na'a zeh 'un whudúsní, 'ilhunuh lubeshi 'ulh'en bubeni nahundunez'ai t'eh, 'et sihYak'usda hubulizas, 'en ts'iyawh huwhun télnik.”

Ilhunuh tintal'ts'ut inle 'aw 'et nailti

¹¹ Sizi 'et 'utni, “Ilhunuh dune, nanah buye' hooni. ¹² 'Udek'ah 'et bu'abá ndi yulhni, “Abá ndai suba naootándzilh, 'i k'an ts'iyawh stl'ainle.' 'Et ndun be'abá ndai buye' buba nayootedzilh, 'i ts'iyawh huba lhk'éyanla. ¹³ 'Et hukw'elh'az

'aw lhat dzin chailah, 'et 'udek'ah yugha ininla, 'i ts'iyawh soo nininla. 'Ink'ez keyah nilhdza ts'ih whinya. 'Et whuz ninya hoh ndai yít'i, 'i ts'iyawh tinta' yunilh'en 'ink'ez hoolah yulhtsi. ¹⁴ Hoh da 'et ndai yuts'u yoozi, 'i ts'iyawh hoolah yulhtsi hoh, 'et nyoh yun k'ut dai cho whúzdli. 'Ink'ez ndun chillh ts'iyai, 'i ye ndunidzit suli. ¹⁵ 'Et 'ilhunuh dune 'et yun ut'i, 'en 'ut'en yugha ní'ai. 'Ink'ez hanulhyeh ts'ih wheyálh'a, 'et goso ghá' te'aih ka. ¹⁶ 'Et buye'élts'ul k'et 'et ndunínzun, ndi goso yu'alh, 'i úncha us'alh, ninzun. 'Et whunts'ih 'aw dune yugha cha'us'aih. ¹⁷ 'Et beni bugha nadelts'ut li'uja 'ink'ez 'utni, 'Dahúneltsuk se'abá ba 'uhut'en hiya'alh, 'i huba nus 'uneltsuk, 'ink'ez si njan lhe'ust'ah! 'Aw 'et dai súzulhghe! ¹⁸ Dinadoosja 'ink'ez se'abá buts'uh nátoosja 'ink'ez njan ndudóosni, su'abá yak'uz whudulhyah chah lubeshi usdla 'ink'ez nyun mbut chah. ¹⁹ 'Aw 'o 'at suye' sudutenilh huba soo cha'lhúdzoo. 'Et huwa ndunnah mba 'uhut'en k'una'a 'usolhdzin.' ²⁰ 'Aw 'et be'abá ts'un natesja. 'Awhuz yoo 'az de nádalh, be'abá yutelh'en hoh 'ahoh yugha te'nanzin. Yududelhgai 'ink'ez buye' bushih be na'yilchoot 'ink'ez naindunants'ooz. ²¹ 'Ink'ez buye' ndi yúlhni, 'Se'abá yak'uz whudulhyah 'ink'ez nyun nyunalh chah lubeshi usdla. 'Aw 'o 'at nye' sudutánilh huba soo cha'lhúdzoo.' ²² 'Et whunts'ih be'abá be 'ustl'en hubuts'un 'et ndutni, 'Naih degha nus unzoo, 'i whusaoohlchoos 'ink'ez be sóo naidahleh, lande'ai bula nidah'aih 'ink'ez kegwun chah beyúlhes. ²³ 'Ink'ez musdusyaz nilhúk'a, 'i ulhchoot 'ink'ez nasulhghe! 'Et 'uts'oo'alh 'ink'ez ts'onóolhnik. ²⁴ 'Suye' dazsai inle

'ink'ez k'an nakhítna li'hoont'ah. Tinta nilhti inle, 'ink'ez k'an nailhti.' 'Aw 'et ts'iyannah hiyulh whunélnhnik. ²⁵ 'Et buye', 'udetsah whudelhdzulh, 'en ha'níyeh ts'ih 'ut'en. 'Et koo ts'ih natesja. 'Aw 'et wheghah nadalh hoh 'et shun chah 'ink'ez hanudaih 'et whuduzts'ai. ²⁶ 'Ink'ez 'ilhunuh 'uski ye 'ulhna 'anilh yulhni 'ink'ez yoodulhkut, 'Dawhutni ho' whutni?' ²⁷ 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Nyulhutsin whusanája. Soo 'int'ah 'ink'ez dáchait'ah hoh whusanája. 'Et huwa nye'abá musdusyaz nilhk'a, 'i naselghí.' ²⁸ 'Et whunts'ih bulhutsin 'udetsah hunilch'e. 'Ink'ez 'aw koo ts'ih nátooja hukwa cha'nizun. 'Et be'abá tenínya 'ink'ez yughu tedudlih. ²⁹ 'Ink'ez be'abá ndi yúlhni, 'Nílh'en lhe'whuldzuh mba 'ust'en. 'Ink'ez 'aw nghunek lhuk'i whunts'ih k'uchásyus. 'Et whunts'ih 'aw sheepyaz whunts'ih sugha chailhtel sulh dunekah hubulh whúnoolhnik ka. ³⁰ 'Et whunts'ih ndun nye', 'en, ndai bugha íni'ai, 'i ts'ekoo 'uhul'en, 'en buk'uz ts'iyai, 'i yulhtsi 'ink'ez musdusyaz nilhúk'a, 'i buba naizélnghí!' ³¹ 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Suye' 'ahoolhyez sulh 'ínt'ah. 'Ink'ez ndai ust'i, 'i ts'iyawh nyun nye'ildzun 'int'ah. ³² 'Et ts'ah'un na'a 'uhoont'ah ts'onólnhnik 'ink'ez ts'ohót'i huba' hoont'ah. Nyulhutsin dazsai inle, 'en nakhitna. Tintalts'ut inle, 'aw 'et nailhti.”

16

'Aw Yak'usda chah 'ink'ez sooneya chah ba 'ont'en ghaít'ah

¹ 'Ink'ez 'et chah yugha hoodul'eh, 'en ndo búlhni, “Ilhunuh dune soode'a 'int'ah, 'en bukoo whumoodih unli. 'Et 'uyoon 'uhiyulhni, 'Nkoo

whumoodih ndai int'i, 'i tinta' inílh'en.' ² 'Et 'anìh yudani 'ink'ez ndi yúlhni, 'Daja hutni nyulh udusts'o? Nts'e na'a sukoo whumoodih inli, 'et ts'iyawh suba 'uk'e'ónges. 'Aw 'et sukoo whumoodih inli 'ustl'e' 'inja ho' hoont'ah!' ³ 'Et ndun bukoo whumoodih inle dich'oh na'dudutni, 'Daoosneh simba? Sumoodih 'aw 'et se'ut'en sughu nayílchoot. 'Aw soo cha'lhútus yun whuteskaih whuba. 'Ink'ez da'dutelhúne chah hukwayá usdli. ⁴ Datésnelh howu nuni nuszut. Ndet se'ut'en njan tinta ní'ai t'eh, dune bukoo ts'ih soo dasuhoolhtelh.' ⁵ 'Et ndunnah bumoodih 'ilhunah hinli hoh hubuts'ún 'ít'i, ts'iyawh 'anìh hubudáni. 'Ink'ez 'udechoo 'en yoodulhkut, 'Sumoodih daneltsuk buts'un int'i?' ⁶ 'Et ndi yúlhni, 'Khe 100 bundé'oolhdzai, 'i.' 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Soo 'a natl'adindaih 'ink'ez bé nts'uh whuz'ai, 'i 50 zeh 'uk'e'inges!' ⁷ 'Et 'ilhunuh chah ndi yúlhni, 'Nyun do, daneltsuk buts'ún int'i?' 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Tl'o mai 100 bundé'oolhdzai, 'i.' 'Et ndi yúlhni, 'Bé nts'uh whuz'ai, 'i 80 zeh 'uk'e'inges!' ⁸ Ndun ts'ah'un cha'it'ah bukoo whumoodih, tube 'uyoo unli hoh 'uja. 'Et ndi yúlhni bumoodih, 'Aw soo ts'ah'un na'a cha'inil, 'et whunts'ih 'uyoo inli hoh 'inja!' 'Et Sizi ndo búlhni, 'Ndez na'a njan nduhoont'ah, ndunnah huba 'alha' cha'hoot'ah, 'en 'uyoo hinli 'int'ah 'ink'ez ndunnah Yak'usda ba be whét'en hinli, 'en huba nus 'uyoo hinli. ⁹ 'Ink'ez ndun whudusni, ndi sooneya, 'i be dulh dunekah nahultsih. 'Ink'ez datéhtsah t'eh, 'et sih, 'ilhuz 'uhoont'ah ts'ih, whuz danánhohoolelh. ¹⁰ Ndai 'aw hoonli chahóolah, 'et ts'ah'un ne'whulh'en t'eh, ndai hooncha 'et chah

ts'ah'un ne'whutelh'en. 'Et ndan hoontsolyaz be tink'us 'int'ah, 'en hooncha whuz na'a zeh 'et ndutet'ilh. ¹¹ 'Et huwa ndi sooneya, 'i be ts'ah'un nucha'zaht'en t'eh, nts'e na'a simba ndai be soode'a 'uhoont'ah, 'i nuhtl'ayóo'alh? ¹² 'Et nuhwheni ndai 'uyoon be'ildzun 'i be ts'ah'un cha'áhnél t'eh, 'et ndan simba óoneh ndi nuhbe'ildzun unli, 'i nuhtl'ayóo'alh? ¹³ 'Aw 'ilhunuh 'ustl'en 'en 'aw nanah moodih ba né'oot'en ghaít'ah. 'Et 'ilhunuh 'en yuts'u dutetnik 'ink'ez 'ilhunuh yuk'etetsi'. K'us 'ilhunuh yuk'úne'tet'en 'ink'ez 'ilhunuh yuch'a dútetni. 'Aw Yak'usda k'une' 'int'en 'ink'ez sooneya chah k'une' 'ont'en ghaít'ah.”

Ndai dune ba dezti, 'i Yak'usda yuts'u dutnik ho' 'int'ah

¹⁴ 'Et ndunnah Pharisee, 'en sooneya huba dezti 'uhint'ah. 'En chah soo nts'e na'a daja ni ts'iyawh hidants'o, 'ink'ez highudloh. ¹⁵ 'Et ndo búlhni, “Nuhwheni ndez na'a njan daht'ah. Dune tah nuhwhenich'oh soo ts'ah'un 'int'ah na'dudulhú'i, 'et whunts'ih Yak'usda nuhdzi dant'ah ts'iyawh soo ts'ah'un nt'eooninzun. Ndai dune ba dezti, 'i Yak'usda yuts'u dutnik ho' 'int'ah. ¹⁶ Moses be' dustl'us 'ink'ez nus whunilh'en bube' dustl'us chah ndet whuts'un John dune too be 'ulh'en khuna da, 'et whuts'un dune hik'une' 'oot'en huba' hoont'ah. 'Et whuts'un whudutezut ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et hubugha khunek unzoo, 'i dune hiye yalhtuk. 'Ink'ez ts'iyannah 'et whuz na'a húkwa' hut'en. ¹⁷ 'Et tube howa whulna hoh nduk yat'ah 'ink'ez ndi yun chah hoolah whutele. 'Et whunts'ih njan Moses be' dustl'us k'ut dega

nus hoontsolyaz hukw'e'éduguz, 'et 'o nus howa whulna hoh hoolah whutele. ¹⁸ 'Et ndan dune bu'at 'ustl'e' 'inla 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda t'eh, ndun dune 'en lubeshi 'ulh'en. 'Ink'ez ndun ts'eke duki ch'a nasja 'ink'ez 'uyoon dune ghu nasda t'eh, ndun dune 'en chah lubeshi 'ulh'en ho' 'int'ah.”

Lazarus 'ink'ez dune soode'a, 'i

¹⁹ “Aw 'et 'ilhunuh dune soode'a 'int'ah, 'en naih dulk'un, dezti, 'ink'ez laiyin dezti, 'i chah, ye dune unli. Dzin totsuk unzoo, 'i zeh yu'alh, ²⁰ 'ink'ez 'ilhunuh dune tel'en, 'en Lazarus hiyulhni, 'en buyust'e 'et ndulhcho hoh buka whulhjut. 'Ink'ez ndun dune soode'a 'int'ah, 'en bughu dati 'et hiyulhti. ²¹ Ndun soode'a bukw'uzdai k'ut wheghakat, 'i uncha us'alh ninzun. Lhikah 'en whunts'ih highuh nilgok hoh hika k'et whúdlat. ²² 'Et ndun dune tel'en dazsai. 'Ink'ez lizas, 'en Abraham zih nihini'lhti. 'Ink'ez ndun soode'a 'int'ah chah dazsai. 'Ink'ez wheyih hiyalhti. ²³ 'Et ndun 'en yaidla tah usda 'ink'ez tube dzuh nuzut. 'Et nduk yutá'en hoh nilhdza 'et Lazarus, Abraham yuzih usda hoh hubutelh'en. ²⁴ 'Et tube soo cho yuts'u ha huyih 'ink'ez 'uyulhni, ‘Se'abá, Abraham, sugha te'nonzeh! Lazarus 'en suts'ilh'alh! 'Astl'iyaz dulasgek be toot nudoolnih 'ink'ez 'i be sutsoola k'ut nawhunoolhtsul, 'i be nanoosdúk'as! Ndi kwun 'i be dzuh nuszut!' yulhni. ²⁵ 'Et whunts'ih Abraham ndi yúlhni, ‘Suye' yinkak sinda da whunailnih ih? Ts'iyaintsuk unzoo, 'i nghánkat. 'Et whunts'ih Lazarus ntsi' zeh bughankat. 'Ink'ez 'aw 'et 'en hoonzoo bughá whults'ut, 'ink'ez nyun k'an dzuh ninzut. ²⁶ 'Ink'ez 'aw 'et zeh ilah, nyun

'ink'ez nuwheni nuhwhéguz tube nadalhdzat ho' hoont'ah. 'Et huwa njan whuts'un 'aw nts'ó tooya ghaít'ah k'us nyun nts'un ts'ih whuts'un chah 'aw dez hutooya ghaít'ah.' ²⁷ 'Et ndi yúlhni, 'Se'abá Abraham nts'u tedusdli, Lazarus 'en se'abá bukoo ts'ih ilh'alh. ²⁸ Skwunlanah sulhutsinkah hooni. Khun teh khunek hubugha óo'alh. Doo ka sih njan dune dzuh nudeh ts'ih hutoodelh.' ²⁹ 'Et Abraham ndi yúlhni, 'Moses be' dustl'us 'ink'ez nus whunilh'en bube' dustl'us chah hit'i. 'I hiyoozólhts'a da.' ³⁰ 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Awundooh se'abá Abraham. 'Et 'ilhunuh yaidla tah ts'ih hanája 'ink'ez hubuts'u tezya t'eh, 'et huwa lubeshi whuch'a hubeni nahodunooleh.' ³¹ 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Moses be' dustl'us 'ink'ez nus whunilh'en bube' dustl'us chah, daja ni 'aw hiyoozólhts'a hukwa cha'hunízun t'eh, 'et nts'e na'a 'ilhunuh dazsai yaidla tuz hanaja t'eh, 'en whunts'ih 'aw hubeni 'uts'un ná'yooleh ghaít'ah.”

17

Ndun dune tink'us nehúnilt'uk, 'en bugha 'et nduwhut'en, 'et dawhultsi' buts'uh whélts'ulh

¹ 'Ink'ez Sizi yugha hoodul'eh 'et ndo búlhni, “Njan tink'us uznint'uk 'ahoolhyez 'et whuzdla ho' hoont'ah. 'Et whunts'ih ndun dune bugha tink'us 'úwhut'en, 'en dawhultsi' buts'uh whélts'ulh. ² Ndunnah 'uskehyaz 'ink'ez ndun dune 'en bugha tink'us 'úhut'en suli t'eh, 'en dune tse cho hits'ilchun edinguz 'ink'ez soo takhulh tahíyano t'eh, 'et 'o nus whutézoo. ³ 'Et huwa soo cho khahdli. 'Et nuhulhutsinkah nuhdulhyah 'uhuja t'eh, 'et hukwa' budóohtni. 'Et hubeni náhudunez'ai

t'eh, 'et huba whunaoodoolhúnah. ⁴ 'Et 'ilhut dzin skwunlai 'o at nankoh ndulhyah 'uja t'eh, 'et totsuk nghu nadaih 'ink'ez, 'Seni náhandune'ai,' nyúlhni t'eh buba whunaoodolnah.”

Nts'oh dahooja whunts'ih, be 'alha' hoont'ah, 'i be neMoodihti buk'une' ts'oot'en

⁵ 'Ink'ez ndunnah whel'a, 'en neMoodihti 'uhiyúlhni, “Be néba 'alha' hoont'ah, 'i 'o nus 'ultus neba ilhntsi.” ⁶ 'Et neMoodihti ndo búlhni, “Degha nus haníyeh mai tseyaz, 'i mustard hiyulhni, 'et nuhwhuba 'alha' hoont'ah, 'et 'uwulcho t'eh, 'et njan duchun, 'i mulberry hiyulhni, 'et Yak'usda boodolhkut, 'Ndi duchun bughih tubulh hanaílhch'oolh 'ink'ez nye bun cho k'ut 'et whuyuní'aih.’ 'Et Yak'usda nuhk'ah ts'ih 'ooneh. ⁷ 'Ink'ez nuhwheni nuhtah 'ilhunuh nuhwe'ulhna unli. 'Et ndan 'en haníyeh k'et nawhulhch'ul k'us sheep ghunli. 'Et ndi hanúlhyeh k'us whuz de hanája. 'Et ndez na'a tulih 'udóoni, 'Soo 'a! Natl'adindaih 'ink'ez na'int'alh!’ ⁸ 'Awundooh! K'us ndez na'a njan dudóoni, 'Hulgha natest'alh, 'i suba lhadinle, 'ink'ez soo cho soo nadíntneh! 'Ink'ez suba hukw'e'inle, bulh na'test'alh, 'i chah suba hukw'eínkaih. 'Ink'ez na'est'al hukw'elh'az 'et na'ont'alh.’ ⁹ 'Et ndun be 'ulhna ndet yutl'ahonla 'et ts'iyaintsuk lhaoodinla. 'Et nduja 'et huwa ih suchanailya yudutenilh? 'Awundooh nuszun. ¹⁰ 'Et whuz na'a zeh nuhwheni chah, ndet daóoht'en nuhwhudani, 'et ts'iyawh lhaoodahla t'eh, 'et 'ink'ez njan duduténilh, “Aw 'ilhun whunts'i huba soo cha'tsilzooh. Daja nehutni, 'et zeh ne'ts'ut'en.”

Dune bukak whulhjut, buba 'alha' hoont'ah, 'i be soo ná'uja

11 'Aw 'et Sizi Jerusalem tezya hoh yun k'ut Samaria 'ink'ez yun k'ut Galilee chah wheguz lhuseya. 12 'Et whuz uyalh hoh keyah whuyaz ninínya. 'Et lanezi ndulhcho hoh bukak whulhjut, 'i leprosy hiyúlhni, 'i be hunduda, hidudezdel. 'Ink'ez highu nilhdza nahudelhúya. 13 'Et whuts'un hits'un ha huyih, “Sizi neMoodihti, negha te'ninzeh!” 14 'Et Sizi hubunilh'en 'ink'ez ndo búlhni, “Náwhulnuk buts'un ahdulh.” 'Et 'awhuz whuz hédulh hoh soo na'huja. 15 'Et 'ilhunuh soo na'uja t'ewhunanzin hoh 'et nuhundunezya. 'Et soo tube cho Yak'usda dálhti. 16 'Et Sizi yubut yun 'et nacháneti, 'ink'ez lkh'uz teh suchanailya yulhni. 'En dune Samaria whut'en 'int'ah. 17 'Et Sizi ndi yúlhni, “Lanezinah ih soo na'huja? Ndunnah lhuk'i hoolah lanezinah nts'e whehándel? 18 'Et ndun 'udun keyah ts'ih hainya, 'en zeh whusanaja 'ink'ez Yak'usda suchanailya yulhni.” 19 'Ink'ez Sizi ndi yúlhni, “Didinyih 'ink'ez naindadh. Mba 'alha' hoont'ah, 'i be soo na'inja.”

Nket'ah 'uwhutenilh Yak'usda hubudayi cho unli whusaóotelts'ulh

20 'Et bulunah Pharisee, 'en Sizi hiyoodulhkut, “Nket'ah 'uwhutenilh Yak'usda hubudayi cho unli whusaootelts'ulh?” 'Et ndo búlhni, “Yak'usda hubudayi cho unli, 'aw nts'e na'a whusaootelts'ulh, 'et 'aw whunólh'en ghaít'ah. 21 'Aw 'ilhunuh whunts'ih dooni ghaít'ah, 'Njan whunulh'en 'et 'uhoont'ah,' k'us, 'Nghah 'uhoont'ah.' 'Et Yak'usda hubudayicho unli 'uda nohwhulh 'uhoont'ah ho' hoont'ah.” 22 'Ink'ez

'et yugha hoodul'eh ndo búlhni, "Et hoh dzin whusaóotekulh 'ink'ez yinkak dune ye', 'ilhut dzin whuteh'ilh hukwa' ntehzilh, 'et whunts'ih 'aw hooch'en ghaít'ah. ²³ 'Et 'onghunnah dune 'en ndun núhwhudooni, "O 'un whunulh'en!' k'us 'Njan whunulh'en!' Khun hubuts'u toohdelh gunih 'ink'ez hubun toohdelh gunih! ²⁴ Nts'e na'a ditnik kwun 'oolhges teh ndulhcho hoh bé wheóodiltsih, 'et whuz na'a zeh yinkak dune ye', budzin t'eh ndulhcho hoh ts'iyannah ba be hooduteltsilh. ²⁵ 'Et whunts'ih 'udechoo lhat hoh dzuh nutezut huba' hoont'ah. 'Ink'ez k'an whudzulh dune, 'en hikacha'untészil. ²⁶ 'Et nts'e na'a Noah budzin whudezulh da, dahoont'ah inle, 'et whuz na'a zeh yinkak dune ye' dzin 'et ndo whútenilh. ²⁷ 'Et ts'iyannah 'uha'alh zeh 'uhut'en, 'ink'ez tahunutnai. Dune 'ink'ez ts'ekoo chah lhgho delhts'i. 'Ink'ez hoh da nts'e na'a Noah ts'i cho be ínya 'ink'ez too hadámbun, 'et ts'iyannah too hubanghan. ²⁸ 'Ink'ez ndun Lot 'en khuna da whuz na'a 'et ndúhooja. 'Et ts'iyannah 'uha'alh zeh 'uhut'en 'ink'ez tahunutnai. 'Oohooket 'ink'ez 'e'hooket. 'A'hunule 'ink'ez koo 'uhuwhulh'en cha' hut'en. ²⁹ 'Et hoh da dzin Lot, 'en keyah Sodom huwhutni huwu whenaja hoh kwun 'ink'ez tse dez'k'un, 'i ndus de yak'uz ts'ih náilhtan, 'ink'ez ts'iyawh hoolah hubulhtsi. ³⁰ 'Ink'ez ndet dzin 'uwhtenilh yinkak dune ye' be hóoduteltsilh, 'et whuz na'a ndó tenilh. ³¹ 'Et hoh dzin, ndun dune bukoo hukw'ut nalyis hoh, 'en 'aw koo natooja 'ink'ez bukoo ts'ih ye 'int'ah, 'i 'aw nayóolchoot gunih. 'Et whuz na'a zeh ndun dune ha'niyeh k'et 'ut'en, 'en bukoo ts'ih 'aw ye 'int'ah, 'i yukunaóoda gunih. Khun 'uwhténilh 'et huwa. ³² Lot, bu'at

'en bunalhúnih! ³³ Ndan dich'oh ye khuna, 'et 'ududoolyih hukwa 'ut'en, 'en ye khuna, 'i tinta ité'ah. 'Ink'ez ndan dich'oh ye khuna tinta ooní'ai t'eh, 'en 'udutelyih ho' 'int'ah. ³⁴ 'Et ndun whudusni ndez na'a njan nduwhútenilh, 'et 'ulh'ek nanah lhuk'i kw'usuti k'ut huztez. 'Ilhunuh 'en itélcholph, 'ink'ez 'ilhunuh 'aw 'et ndutét'ilh. ³⁵ Nanah hite'alh, 'i hidunulhduz. 'Ilhunuh itélcholph, 'ink'ez 'ilhunuh 'aw 'et ndutét'ilh. ³⁶ Nanah, 'en haníyeh k'et 'uhut'en. 'Ilhunuh itélcholph, 'ink'ez 'ilhunuh 'aw 'et ndutét'ilh.” ³⁷ 'Et hukwa hiyoodulhkut, “NeMoodihti nts'e 'udini?” 'Ink'ez ndo búlhni, “Ndet neyust'e sula, 'et sbalyan 'ilhowútuwédulh.”

18

Nuwheni 'ahoolhyez tenazdoodli 'ink'ez whulazdootnih gunih

¹ 'Et Sizi be whuts'odul'eh, 'i bugha ndo búlhni. 'Et ndez na'a whunehodulh'eh hoh njan ndutni, dune 'ahoolhyez tenazdoodli 'ink'ez 'et whulazdootnih gunih. ² 'Et ndo búlhni, “Et 'ilhun keyah, 'et ndun nahéyelh, 'en 'aw Yak'usda yé chaniljut, 'ink'ez dune ba 'ants'ih 'int'ah. ³ 'Et keyah zeh 'ilhunuh tsandelh, 'en 'ahoolhyez yugheyih 'ink'ez ndi yúlhni, ‘Ndun such'a detni, dásinla suba ts'ah'un na'honleh!’ ⁴ 'Et 'astli'iyaz whuts'un hoont'i hoh 'aw yoozólhst'a ghaít'ah. 'Et 'udek'elh'az na'dudútni, ‘Aw Yak'usda be chanuzulhújut 'ink'ez dune chah 'ants'ih suba hinli. ⁵ 'Et whunts'ih ndun tsandelh sdabe tesudule, 'et huwa buba ts'ah'un na'whutesdlilh, doo ka sih suk'a'doolhdzas!” ⁶ 'Ink'ez neMoodihti

ndo búlhni, “Ndun naheyelh ts'ah'un cha'ít'ah, daja ni oozélhts'ai. ⁷ 'Et whuz na'a zeh k'us ndan Yak'usda budune, dzin 'ink'ez 'ulh'ek 'i bulh hits'u tedudlih, 'ink'ez soo hubulh whulh'ai. 'Aw hiyoozólhts'ai ghait'ah nahzun ih? ⁸ 'Et 'un whudusni, 'a cho huba k'utetnilh! 'Et whunts'ih yinkak dune ye' ndi yun k'ut whusanája t'eh, soo ih dune buba 'alha' hoont'ah naootélelh?”

Dahoont'ah huwa dune Yak'usda nalh ts'ah'un na'uja

⁹ Bulunah ts'ah'un na'a 'ust'ah na'hundunúdzun, 'ink'ez 'onghunnah, 'en hintsi' hubunínzun. 'Et huwa Sizi 'en ndi nawhutnuk 'i be whúts'odul'eh 'i be 'ubulh yalhtuk hoh njan ndo búlhni, ¹⁰ “Nanah dune Lizwif hubuluglez whucho tenahudutedli ka whuz wheha'az. 'Ilhunuh 'en Pharisee 'int'ah, 'ink'ez 'ilhunuh sooneya 'ilhunanowes'aih 'int'ah. ¹¹ Ndun Pharisee 'en dich'oh siyin 'ink'ez tenadudli hoh njan ndutni, ‘Yak'usda suchanailya nyudusni. 'Aw 'uyoon dune dúlh nduchaust'ah. 'Uyoon 'en huwhilhtsi' sooneya be, 'en 'aw ts'ah'un cha'it'ahnah 'uhint'ah, 'ink'ez ts'ekoo k'us dune bulh t'inta' 'ut'ihnah. 'Ink'ez ndun sooneya 'ilhunanowes'aih, 'en whunts'ih bunduchalhút'ah. ¹² Hukw'enilghel 'et totsuk nat sahá'delhuya. 'Ink'ez ndai suba k'elha unli, 'i chah bulah, 10%, luglez huwas'aih,’ ni Pharisee. ¹³ 'Et ndun sooneya 'ilhunanowes'aih, 'en chah 'udun siyin. 'Aw nduk whunts'ih yutóo'en ghaít'ah 'ink'ez yuk nelhú'ai. 'Ink'ez budzi k'ut hoolhchis, ‘Yak'usda sugha te'ninzeh! Lubeshi 'ulh'en 'ust'ah,’ ni.” ¹⁴ 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndun whudusni ndun sooneya 'ilhunanowes'aih, 'en

Yak'usda nalh ts'ah'un na'uja hoh bukoo ts'ih nanja. 'Et 'ilhunuh 'aw nduchaínil. 'Et ndez na'a njan ndúhoont'ah, ndun duba nahúdzoo, 'en hooya yutelhtsilh. 'Ink'ez ndun yuk 'ududildzun, 'en Yak'usda nduk na'yutelilh.”

Sizi 'uskehyaz huba tenadudli

¹⁵ 'Aw 'et 'uskehyaznah highih hininla khun sih buk'edoolnih ka. 'Et yugha hoodul'eh honilh'en hoh, 'Dah!' buhútni. ¹⁶ 'Et whunts'ih Sizi yugha hoodul'eh 'anilh hubúlhni, “Whute 'uskehyaz suts'un toohdelh. Khun teh dah budoohni gunih. Ndunnah Yak'usda hubudayi cho unli whuz hudelhts'i, 'en ndunnah 'uskehyaz hubunduhúlt'ah ho' hint'ah. ¹⁷ Soo ts'ah'un 'alha 'ún whudusni, ndet Yak'usda hubudayi cho unli ts'ih, ndunnah Yak'usda hubudayi cho unli 'aw 'uskehyaz k'una'a chahuhóolhchulh t'eh, ndunnah 'aw whuz dahóoya ghaít'ah.”

Dune soode'a, 'en daténilh hoh 'ilhuz khutenalh whuch'a ootélhdoh

¹⁸ 'Aw 'et 'ilhunuh dune moodih uncha 'en Sizi yoodulhcut, “Dune hoodulh'eh unzoo, nts'e na'a datesnilh hoh 'ilhuz khutesnalh whuch'a ootélhdoh?” ¹⁹ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Di ka' sudini, nuszoo sudini? 'Aw 'ilhunuh unzoo hoolah. Yak'usda 'en zeh unzoo ho' 'int'ah. ²⁰ Ndai Yak'usda khunek dune butl'aida'ai, 'i t'einzun. Khun teh ts'ekoo bulh tinta 'ooh't'en gunih. Dune soolghelghel gunih. 'Undunooht'ih gunih. 'Uyoon ba hohts'it gunih. Nuhwhé'aba 'ink'ez nuhwe'ama bulh budóolhti.” ²¹ 'Et ndi yúlhni, “Nusol da whuts'un, ndi ts'iyawh buk'une' zust'en.” ²² 'Et Sizi njan oozalhts'a hoh 'et ndi yúlhni, “Awhuz

'ilhunuh mba 'et whuz'ai. Ndai int'i, 'i ts'iyawh be 'ónket, 'ink'ez tel'ennah hubugha íyo'alh. 'Et sih nduk yak'uz dezti, 'i 'et mba téla. 'Ink'ez 'anih se'ut'en k'ah tune' ónt'en ka sunanyalh.”
²³ 'Et whudánts'o hoh tube budzi yuk 'úja. Ndun dune tube soode'a 'int'ah 'et huwa. ²⁴ 'Et Sizi yunilh'en hoh ndun dune tube budzi nduda suli, 'et 'utni, “Ndunnah soo hude'a 'uhint'ah dahóolhcho huba howa whulna hoh Yak'usda hubudayi cho unli ts'un hutedulh. ²⁵ 'Et ndi khunai ncha, 'i camel hiyulhni, 'i buba howa whulna hoh ughabatsoh bulatah bukóní'a hukwutelgwulh. 'Et whuz na'a 'o nus howa whulna hoh ndunnah soo hude'a 'uhint'ah, 'en Yak'usda hubudayi cho unli dahútedulh.” ²⁶ 'Et ndunnah hodants'o 'uhutni, “Ndan zeh simba doojih?” ²⁷ 'Et whunts'ih ndo búlhni, “Dune ndai bulh 'uhuhooleh ghaít'ah, 'et whunts'ih Yak'usda ba huwa chahoolnah ho'hoont'ah.” ²⁸ 'Et Peter yatelhtuk hoh Sizi njan ndi yulhni, “Whunilh'en ndai ts'it'i, 'i ts'iyawh bulazdetnik 'ink'ez nye'ut'en k'ah ts'ih ts'oot'en ka nyuts'un tezel.” ²⁹ 'Ink'ez ndo búlhni, “Alha 'un whudúсни, ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'et huwa dune bukoo huwu tezya t'eh, k'us budusnekah, k'us dulhutsinkah teh, k'us bu'at, buzkeh chah, ndi ts'iyawh huwu tezya t'eh, ³⁰ 'et ndan 'et ndúja, 'en 'o nus lhat butl'anaóotedúkulh. 'Et nus de whusawhélts'ut t'eh, 'et 'ilhuz khutena.”

Sizi datetsah whulh tat huwu yatelhtuk

³¹ 'Aw 'et ndunnah lanezi 'o 'at nanah, 'en 'udun nibuninla 'ink'ez ndo búlhni, “Sih soo zulhts'ai, Jerusalem ts'ih ts'utedulh 'ink'ez yinkak dune ye', ndunnah nus whunilh'en, 'en bugha hik'e'anguz,

'i ts'iyawh lhawhudutenilh. ³² Lizwif 'udun yun k'ut whut'en butl'a'duteltehl. 'En highu note-lyoh, 'ink'ez highu tedloh, 'ink'ez higha dútezoh. ³³ Hiyootelhtsus 'ink'ez hituzelghel. 'Et whulh tat dzin dinadutédalh." ³⁴ 'Ink'ez njan ndo búlhni, 'aw hubeni tachaóodulhts'it. Bughunek daja ni hubuch'a whuntest'i ho' hoont'ah. 'Aw daja ni ho' 'utni, 'aw t'ehonízun.

Dune chawhés'en, 'en Sizi whé'en nayulhtsi

³⁵ 'Et hukw'elh'az Sizi keyah Jericho wheghah uyalh hoh, dune chawhés'en, 'en ti whuzih usda, 'ink'ez dune ts'un datni. ³⁶ 'Et dune lhanah hoh wheghah hudulh hoh 'et hubuduzts'ai. 'Et ndo búlhni. "Et dawhut'en ho' whutni?" ³⁷ 'Et 'uhiyúlhni, "Sizi Nazareth whut'en 'en wheghah uyalh." ³⁸ 'Et hahuyih, "Sizi, David buts'ah hainzut, sugha te'nenzeh!" ³⁹ 'Et 'udetsah hedulh khunek ulhtus, 'i be, "T'eduzinih!" hiyúlhni. 'Et whunts'ih 'o nus 'ultus hoh hahuyih, "David buts'ah hainzut, sugha te'ninzeh!" ni. ⁴⁰ 'Et Sizi 'ilhuz nininya 'ink'ez dune chawhés'en duts'un hítoolhte hubúlhni. 'Et Sizi hizih nehinílhti hoh yoodulhkut, ⁴¹ "Ndet mba 'uwhutesdlilh hukwa' ninzun?" "Moodihti doo chah whunulh'en nasilhtsi!" ni. ⁴² 'Et Sizi ndi yúlhni, "Ho'en naoondle! Mba 'alha' 'ust'ah 'et huwa soo na'inja." ⁴³ 'Et 'ahoh whunilh'en nasdli, 'ink'ez Sizi yuntezya 'ink'ez Yak'usda délhiti. 'Et ts'iyannah, njan 'et honal'h'en, 'en chah ts'iyawh Yak'usda hudélhiti.

19

Zacchaeus 'en chah dune hiye dujih, 'i bugha íyults'ut

¹ 'Et Sizi 'aw 'et Jericho ts'ih whutalhuséya.
² 'Ink'ez 'et 'ilhunuh dune 'en 'et usda, Zacchaeus
 hiyulhni. 'En sooneya 'ilhunanowes'aih hubu-
 moodih, 'ink'ez soode'a. ³ 'Ink'ez Sizi ndan 'int'ah
 yuntel'h'ilh hukwa' ninzun. 'Et whunts'ih 'ilhu-
 nahuwésdel, 'en bugha 'aw yoo'en ghaít'ah. Ndun
 dune tube ndukw 'et huwa. ⁴ 'Et butsuh telhgai
 'ink'ez duchun, Sycamore hiyulhni, yuntel'h'ilh ka,
 'et hukwa 'i k'ut dugailget. Whuz na'a Sizi hoh
 wheghah lhuteyalh. ⁵ 'Et Sizi 'et nininya, 'et nduk
 yútan'en hoh yutel'h'en, 'ink'ez ndi yúlhni, “Zac-
 chaeus 'a cho k'an 'ahoh nanaíndaih! K'an dzin
 nkoo tesdalah huba' hoont'ah.” ⁶ 'Et 'a cho nanája.
 'Ink'ez hoont'i hoh bukoo ts'ih yughu nuséya.
⁷ 'Et ts'iyannah hinalh'en hoh whuts'uh destnih,
 'ink'ez howu yahalhtuk hoh 'ulhódutni, “Ndun
 lubeshi 'ulh'en, 'en yukoo tedalh.” ⁸ 'Et whunts'ih
 Zacchaeus didinya 'ink'ez Moodihti ndi yúlhni,
 “SMoodihti whunilh'en, ndai ust'i, 'i ts'iyawh lhul-
 cho tehel'en hubugha itésdlelh. 'Ink'ez ndun-
 nah hubuts'un whusts'it, 'en dit 'et 'uneltsuk, 'i
 hubutl'anaítaes'alh.” ⁹ 'Et Sizi ndi yúlhni, “K'an
 dzin dune hiye dujih, 'i hoh njan bukoo hudel-
 hts'i hubugha íyults'ut. Ndun 'en chah Abraham
 yuts'uh hainzut ho' 'int'ah 'et huwa. ¹⁰ 'Alha
 ndunnah tinta huninkat, 'en yinkak dune ye', 'en
 hubukúnteta 'ink'ez hubutelhyih ka, 'et whuba
 whusainya.”

*Ndi khunek be whuts'odul'eh, 'i be t'ezninzun
 neMoodihti whusanátedalh whuts'un, ndez na'a ndi
 yun k'ut uzdóolts'i*

¹¹ 'Et njan hidants'o hoh ndai 'uyoo khunek
 be whúts'odul'eh, 'i be hubulh yawhenílhtuk.

Jerusalem wheghah hedulh 'ink'ez ts'iyannah 'uhuninzun ndet Yak'usda hubudayi cho unli, 'aw 'et soo 'ahoh wheóoduteltsilh huninzun. ¹² 'Et huwa ndez na'a ndo búlhni, "Ilhunuh dune ncha, 'en nilhdza keyah ts'ih teyalh. 'Et whuz ninya t'eh, 'et ndun nts'ez de dukeyah ts'ih hainya, 'et whuz hubudayi cho hitelhtsilh. 'Ink'ez dukeyah ts'ih nátedalh. ¹³ Teyalh whutsuh lanezi dude 'ulhna 'anih hubudani. 'Ink'ez ilhughun hinli hoh sooneya dezti, 'i 'ilhuk'i hoh butl'aína'ai, 'ink'ez ndo búlhni, 'Whusanátesdaldh whuts'un be 'óoht'en 'ink'ez be 'ahóhleh.' ¹⁴ 'Et whunts'ih bulh keyah whut'en hika cha'nizil. 'Et whinya hukw'elh'az 'ahoh njan keyah whudune, 'en bulunah 'utahaóobahanla, 'en keyah whunat whuz whebahalh'a huba yahutelhtuk ka, "Aw ndun dune 'aw nedayi cho wule hukwa cha'uznízun,' hutni. ¹⁵ 'Et ndun dune hubudayi cho suli hoh whusanája, 'et ndunnah dude 'ulhna, ndunnah sooneya hubutl'ain'ai, 'en 'anih hubúlhni. 'Ilhunah hinli hoh daltsuk hiba inla 'et nahooté'alh hukwa' ninzun. ¹⁶ 'Et 'udechoo yughu ninya 'ink'ez ndi yúlhni, 'SMoodih ndi sooneya dezti, 'i suzih nini'ai, 'i be lanezi 'uneltsuk, 'i be mba 'usdla.' ¹⁷ 'Ink'ez ndi yúlhni, 'Se'ulhna, tube soo 'ínja! Ntsolyaz ntl'anádzai, 'i ts'ah'un na'a be ne'zint'en. 'Et huwa lanezi keyah whuti whumoodih tanleh 'et ntl'ahó'ai.' ¹⁸ 'Et bulh nanah whusainya 'ink'ez ndi yúlhni, 'SMoodih nzooneya dezti, 'i suzih nine'ai, 'i be skwunlat 'uneltsuk, 'i be mba 'usdla,' yúlhni. ¹⁹ 'Et ndun ndi yúlhni, "Et huwa nyun chah skwunlat keyah whuti whumoodih tanleh, 'et ntl'ahó'ai.' ²⁰ 'Et

'uyoon chah yughu ninya 'ink'ez ndi yúlhni, 'SMoodih soo zelhts'ai. Nah njan nzooneya dezti, 'i suzih není'ai. 'I dzezoh be be' lhasílhchuz 'ink'ez 'et mba nine'ai. ²¹ 'Aw dune gha te'ninzun chaínlah t'enyunúszun, 'et huwa nyenlhújut. Ndai nye'ildzun chailah, 'i whunts'ih nailchukw. Ndai hachanilel, 'i whunts'ih hanínle,' yúlhni. ²² 'Et ndi yúlhni, 'Nyunch'oh nzek hoh dája dini, 'et hoh mba nahutesyih. Se'ulhna intsi', 'aw huba inzoo hoolah. T'ooninzun dant'ah dune usdli. Ndai 'ilhuchaghuzus'ai 'i whunts'ih 'ulhchukw. 'Ink'ez ndai hachaznílel, 'i whunts'ih hanúsdlih 'ink'ez be sooneya 'ulh'en. ²³ 'Et hoh da di ka ndunnah sooneya lkh'enanduna'aih suzooneya 'en butl'achayí'al? 'Et t'eh da, whusanasja t'eh, 'o 'un be 'ahósdleh?' ²⁴ 'Et t'eh 'onghah nadelhúya ndo búlhni, 'Ndi sooneya dezti, 'i bugha nailhúchoot. 'Ink'ez ndun lanezi 'inla, 'en bugha ínah'aih.' ²⁵ 'Et whunts'ih 'uhiyulhni, 'Moodih 'uda 'aw 'et lanezi ut'i.' ²⁶ 'Et ndun hubudayi cho 'en 'utni, 'Ndunnah hoonliyaz hit'i, 'en 'o 'un lhai bugha itét'alh. 'Ink'ez ndan hoonliyaz chait'ih, ndai 'aw 'i yut'i, 'i whunts'ih bugha nayutélechulh. ²⁷ 'Et ndunnah such'a hudetni 'en, sukacha'hunízun hoh hubudayi cho tesdle, 'en ts'iyawh sábahle 'ink'ez soo subut 'et hubahghan."

Yak'usda hudelhti hoh keyah Jerusalem hunindel

²⁸ 'Et ndo hubudani hukw'elh'az Sizi Jerusalem ts'ih hutezdel hoh hubutsuh tezya. ²⁹ 'Aw 'et dzulhyaz, Olive hiyulhni, 'et keyah whuyaz Bethphage 'ink'ez Bethany huwhutni dzulhyaz zih whuzdla. 'Et dzulhyaz wheghah hedulh hoh

nanah yugha hoodul'eh hubutélh'a. ³⁰ 'Ink'ez 'utni, “Keyah wheyaz nuhghanch'az ts'ih whuz ah'us. 'Aw 'et keyah wheyaz nenah'az t'eh, 'et 'ilhunuh yeztliyaz, donkey hiyúlhni, whédint'uk, 'i 'aw whutsuh da 'awhuz dune yuk'uchaíduh, 'i teh'ilh. 'I lkh'unadóoh'uk 'ink'ez ndez tóolhdlooh. ³¹ 'Et dune nuhuhóodulh'kut t'eh, 'et dant'i ka 'ulh'en lkh'unaduh'uk? 'Et njan ndúdoohni, neMoodihti yuka' ninzun.” ³² 'Et ndunnah whebalh'a whuz lhghuhudi'az hoh, soo nts'e na'a daja ni, 'et whuz na'a nahuhoo'ai. ³³ 'Aw 'et ndi yeztliyaz lkh'unaidú'uk hoh ndunnah hubube'ildzun, 'en 'uhútni, “Ndi yeztliyaz dant'i ka 'ulh'en lkh'unaduh'uk?” ³⁴ 'Ink'ez 'et ndo buhútni, “NeMoodihti yuka' ninzun.” ³⁵ 'Aw 'et Sizi highu hinílhdlukw. 'Ink'ez dich'oh dunaih yeztliyaz hik'ehíyinla, 'ink'ez Sizi hik'ehíyilhti. ³⁶ 'Aw 'et tezya hoh ti yun dunaih hiba nehíyuzbuz. ³⁷ 'Aw 'et njan dzulhyaz, Olive hiyúlhni, 'aw 'et wheduhándel hoh 'et huwu nilhdukw hoh, 'et lhanah yugha hoodul'eh huhóost'et. 'Et ndet huwa 'ét'en tune'ust'en 'et honalh'en, 'et huwa soo tube cho Yak'usda hidélhti. ³⁸ 'Ink'ez 'uhutni,

“Hubudayi cho 'en Moodihti boozi be whusainya, 'en dega nus hoonzoo bugha whults'ut!

Nduk yak'uz 'et soo whudutéghel, 'ink'ez 'et soo dugha ndoh 'et k'us whudutéti.”

³⁹ 'Et bulunah Pharisee hubutah hits'un hahúyih, “Dune hoodulh'eh, ndunnah nye hóodul'eh, 'en hukwa' hubudini!” ⁴⁰ 'Et whunts'ih ndo búlhni, “Ndun whudusni, njan t'ewhudusnih t'eh, tse 'i whunts'ih da 'ahoh yatoolhdih.”

Jerusalem whut'en hubulh dawhutenilh, 'et huwa Sizi howintse

⁴¹ 'Et keyah whuti wheghah uyalh, 'et Jerusalem whutel'h'en hoh howintse. ⁴² 'Ink'ez 'et ndutni, "Nuhwheni Jerusalem whut'en, nuhwheni whunts'ih, k'an dzin soo cho uncha t'eeonahzun nuhdzin 'uhoont'ah. 'Et huwa da t'eeonóhzin nts'e na'a hoh nuhwhuba whudutéghel. 'Et whunts'ih k'an whuts'un nuhna ch'a whuntest'i. ⁴³ 'Et hoh t'eh dzin whusawhutelts'ulh ndet nuhch'a detni, 'en nuhna'hutegus. 'Ink'ez lhez lkh'ehitelhkulh nuhnat ndulhcho hoh, 'ink'ez whez ts'ih nuhuhootetun. ⁴⁴ 'Ink'ez njan keyah whuti lkh'unahuhootélhkulh. 'Ink'ez ndunnah whez ts'ih hudelhts'i, 'en chah ts'iyawh hubulh 'uw'hútenilh. 'Aw 'ilho tse lkh'udez'ai, 'i nuhwhuba 'et nenachaídures'al. Nts'oh huwa whudezulh 'uhooja nuhulyis nuhts'un whusateyalh, 'aw t'echaonáhzil, 'et huwa whuz na'a 'uw'huténilh."

Luglez whucho ts'ih 'uhóoket 'ink'ez 'é'hooket, 'en ts'iyawh Sizi tinaóobunenyoot

⁴⁵ 'Et luglez whucho whuna'nesduti'oo daninya 'ink'ez 'uhooket 'ink'ez 'é'hooket, 'en ts'iyawh tinaóobunenyoot. ⁴⁶ 'Ink'ez ndo búlhni, "Uk'e'eduguz ho' njan ndutni, 'Sukoo 'et tenadudli bakoo 'úhoont'ah.' 'Et whunts'ih 'et chah njan ndutni, "Uhundunut'ih bakoo whuzúlhtsi." ⁴⁷ 'Ink'ez 'et nyooz luglez whucho dzin totsuk dune hubodulh'eh. 'Et whunts'ih soo nawhulnuk dega nus dézti, 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh chah, ts'iyawh nts'e na'a hituzelghel'h 'et hukwa hités'en. ⁴⁸ 'Et whunts'ih 'ilhunahuwésdel, ts'iyawh hinat nodelhúya 'ink'ez

soo cho hiyoozélhts'ai. 'Et huwa 'aw ndunnah hizoolhghelh ghaít'ah.

20

Sizi ndai bugha dune bugha ndoh 'int'ah, 'et hukwa hoodulhkut

¹ 'Et hoh da 'et 'ilhudzin ndez na'a 'et ndúhooja. Luglez whucho Sizi dune hoodulh'eh hoh khunek unzoo, 'i be hubulh yalhtuk hoh nawhulnuk degha nus dézti, 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'usdúguz chah, 'ink'ez ts'iyannah dune netsuh whudelhdzulh, 'en khunek be hik'udugháinya. ² 'Ink'ez 'uhiyúlhni, “Nedini ndai bugha dune bugha ndoh 'int'ah hoh ndi 'ut'en oowaghina? K'us ndan ntl'ahón'ai hoh 'udini?”

³ 'Et whunts'ih ndo búlhni, “Si chah 'ilhunuh hukwa nuhoodutelhkut, 'et úsudáhni, ⁴ nts'e na'a John dune too be 'úlh'en? Ndan yutl'aho'ai dune too be telh'ilh huba? Yak'uz ts'ih tulih hawhélts'ut, k'us ndi yun k'ut dune tulih ts'ih hawhélts'ut?”

⁵ Dich'oh lhtah howu yahalhtuk 'ink'ez 'ulhadutni, “Et yak'uz whuts'un tulih hawhélts'ut ts'utni t'eh, 'Et di ka John nuhwhuba 'alha' cha'dusnih, nedóni.

⁶ 'Et whunts'ih dune ts'ih hawhélts'ut, ts'utni t'eh, 'et dune ts'iyannah tse be nehooghan. John 'en nus whunilh'en 'int'ah 'et huba 'alha 'uhoont'ah 'et huwa.” ⁷ 'Et Sizi ndi hiyulhni, “Aw nts'ez de hawhélts'ut t'ets'onízun.”

⁸ 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, “Ndai be dune bugha ndoh 'ust'ah hoh ndi njan nduwhúlh'en, 'et si chah 'aw nuhwhudóosni ghaít'ah.”

Mai haníyeh k'et whulh'ai bugha whuts'odul'eh

9 'Aw 'et 'uyoo khunek be whúts'odul'eh, 'i be hubulh yawhénilhtuk hoh njan ndutni, “Ilhunuh dune haniyeh k'et mai too mai 'ananla. 'En njan haniyeh k'et ndunnah há' nulhyeh bughu whulh'ai, 'ink'ez sa whuts'un nilhdza keyah ts'ih whinya. 10 'Aw 'et mai oonteje néwhuninzut hoh 'ilhunuh 'ulhna hubuts'ú wheyalh'a. 'Et ndai mai buts'ítekulh, 'i bulah higha ínoodzaih. 'Et whunts'ih ndunnah haníyeh k'et bughu whulh'ai, ndun 'ulhna yahíyalhchus 'ink'ez, whenáhinanyoot. 11 'Et doo chah 'uyoon 'ulhna buts'ú whelh'a. 'En chah yahíyalhchus, 'ink'ez hooya hiyulh'tsi, 'ink'ez 'en chah, whenáhinanyoot. 12 'Et búlh tanah dude 'ustl'en buts'ú whelh'a. 'En chah nukai hiyulh'tsi 'ink'ez tináhinino. 13 'Et haníyeh k'et whut'i 'utni, ‘Daosneh chah simba? Sich'oh suye' buk'esi', 'en buts'ítoolh'a. 'En tulih hiyan'en t'eh, 'int'ah k'una'a né'hiyoolh'en,’ ni. 14 'Et whunts'ih ndunnah bughu whulh'ai hitelh'en hoh 'et 'ulhódutni, ‘Ndun 'en nyoo haníyeh k'et bube'ildzun 'en buye' 'út'en. Ts'uzoolhghelh! 'Et t'eh ndet buts'ó telts'ulh ts'iyawh 'et ndúwhulcho hoh nets'ó toolts'it.’ 15 'Et njan haníyeh k'et tináhinino 'ink'ez hizelhghi. 'Et huwa soo cho 'ún whudusni, ndan haníyeh k'et bube'ildzun hoonli, dabóoleh simba? 16 Ndez na'a njan dutenilh, whusanátedalh 'ink'ez ndunnah mai k'et bughu whulh'ai, 'en ts'iyawh hoolah hubutelhtsilh. 'Ink'ez bumai haníyeh k'et 'uyoon, 'en bugha íte'alh.” 'Et dune hohodánts'o hoh 'uhutni, “Aw uncha 'et nduchahóonil!” 17 'Et Sizi hubunilh'en 'ink'ez 'utni, “Ndi Yak'usda bughunek daja ni hoh 'uk'e'eduguz, 'Ndi tse koo 'uwuhulh'en 'ún hidutelh'uz,

'i koo huk'uwuhuz'ai huba soo degha nus tse
'int'ah, 'i suli.'

18 Ndunnah ndi tse hik'elts'ut, 'en ts'iyawh yahutelkulh. 'Ink'ez ndunnah ndi tse buk'édilts'ut, ts'iyawh hoolah hutele.” 19 Ndunnah Lizwif náwhulnuk bumoodih, 'ink'ez ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'en chah, 'et soo 'et dzeh 'uhunet'oh, 'en Sizi hiyólhchoot hukwa' hut'en. 'Et whunts'ih ndunnah dune hubé hunuljut 'et hubugha 'aw 'uhooneh ghait'ah. T'ehoninzun ndi khunek bé whuts'odul'eh, 'i be didut buch'a yalhtuk hoh 'utni 'et huwa.

Yun k'elha huhoolh'i hukwa' hoodulhkut

20 'Ink'ez highunli, 'ink'ez ts'ah'un 'int'ah na'dudil'i nunúl'i, 'en hits'un whehíyalh'a. 'En khun teh Sizi ye yalhtuk, 'i bugha hiyoolhgooh. 'Et t'eh yun k'ut whut'en bumoodih yutl'ahíyoolhtelh. 'En 'int'ah hoolhtus tune'út'en ne'ut'en, 'ink'ez ts'iyannah k'une' 'ul'en. 21 'Et nunúl'i hiyoodulhkut, “Whunehodulh'eh t'ets'oninzun ts'ah'un na'a yailhtuk. Ts'iyannah mba lhgha 'int'ah. 'Et ts'ah'un na'a Yak'usda k'una'a dune hodilh'eh. 22 Nedini ndi yun hik'elha hiyilh'i, 'i tax hiyúlhni, 'i 'et ts'ah'un tulih 'uhoont'ah hoh hubudayi cho Caesar 'en buba k'elha ts'uyoolhtsilh, k'us 'awundooh tulih?” 23 'Et whunts'ih Sizi t'eeoninzun 'aonilhka 'uhutni. 'Ink'ez ndo búlhni, “Di ka sóolhdzih? 24 De' nusooneya sunalhts'et nah'a! Ndan bunen 'ink'ez boozi chah 'uk'une'úsduguz?” 'Et 'uhiyúlhni, “Hubudayi cho Caesar 'int'ah.” 25 'Et Sizi 'utni, “Et huwa ndai hubudayi cho Caesar bube'ildzun, 'i butl'anáyahle. 'Ink'ez ndai Yak'usda bube'ildzun,

'i chah Yak'usda tl'anáhle.” ²⁶ Ndai khunek be dune hubulh yailhtuk, 'i bugha 'aw huyoolhgooh ghaít'ah. 'Et njan ts'iyannah nalh hubudáni hoh tube huba hooncha sulí, 'ink'ez ndunnah nunúl'i, 'en ts'iyawh t'ehudíní.

Sizi dinadutédalh bugha hiyoodulhkut

²⁷ 'Et bulunah Saducee Sizi highu nindel. 'En 'uhutni dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'ukhóotnah ghaít'ah. 'Ink'ez hiyoodulhkut, ²⁸ “Dune hoodulh'eh njan Moses daztet'ilh neba 'uk'e'anguz ho' hoont'ah. 'Et 'ilhunuh dune buzkeh hoolah hoh dazsai 'ink'ez bu'at khuna t'eh, ndun dune bulhutsin 'en dughe inle yughu naooda huba' hoont'ah. 'Ink'ez bubuzkeh whúzdli t'eh, 'et ndunnah buzkeh ndan dazsai, 'en boozí hiyóolhchoot huba' hoont'ah. ²⁹ 'Et 'uhoont'ah skwunlat 'o 'at nanah lhulhutsinkah hoonli. 'En 'udetsah whudelhdzulh, 'en 'at ut'i. 'Ink'ez 'aw buzkeh hoolah hoh dazsai. ³⁰ 'Et bulh nánah 'en ndun ts'eke yughu nasda. 'En chah ndun dune buzkeh hoolah hoh dazsai. ³¹ 'Et bulh tanah, 'en chah yughu nasda. 'Et whuz na'a zeh ts'iyawh skwunlat 'o 'at nanah 'en ts'iyawh ndun ts'eke highu dálts'i. 'Ink'ez ts'iyawh bubuzkeh chahóolel hoh yahadla. ³² 'Et 'udek'elh'az ndun ts'eke 'en chah dazsai. ³³ 'Et ndet dune dinadidel t'eh, ndun ts'eke ndan bu'at tele? Ndunnah skwunlat 'o 'at nanah, 'en ts'iyawh ndun ts'eke 'en hubughinda 'et huwa.” ³⁴ 'Et Sizi ndo búlhni, “Dune 'ink'ez ts'ekoo teh ndi yun k'ut ts'iyawh lhgho delhts'i. ³⁵ 'Et ndet hoh t'eh whusawhútelts'ulh hoh ndunnah Yak'usda ba hoonzoo hoh bughá whults'ut yaidla tah dinahudutédulh 'ink'ez yak'uz hutedulh. Whuz 'aw dune lhghu chadílts'ih ho' hoont'ah.

36 'Aw doo chah yahódlah ghaít'ah. 'En Yak'usda buzkeh huzdli 'ink'ez lizas hubulh lhugha 'uhint'ah. 'En hudujih 'uhint'ah. 37 'Ink'ez Moses 'en ts'ah'un newhuni'ai yaidla dinahudutéduh ho' hoont'ah. 'Et hoh da njan dahooja 'ut'an delhtan, 'i tah whudezk'un 'et whunts'ih 'aw whudóok'un ghaít'ah. 'En Moodihti ghu yalhtuk hoh njan ndutni, 'Abraham buYak'usda, Isaac chah buYak'usda, 'ink'ez Jacob chah buYak'usda 'int'ah,' ni. 38 Nuhwheni 'uts'un na'a 'unahzun. 'Aw yahadla hubuYak'usda chailah, hukhuna hubuYak'usda 'int'ah. Soo cho whunulh'en, 'en be ts'iyannah hukhutena.” 39 'Ink'ez bulunah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz 'uhiyúlhni, “Dune hoodulh'eh tube soo' denja!” 40 'Et whehunelhújoot k'et 'aw 'o 'un hiyoodolhkut ghaít'ah.

Nts'e na'a Christ 'en David yuts'a hainzut 'int'ah?

41 'Ink'ez ndo búlhni, “Nts'e na'a bulunah nduhútni, Christ dahni, 'en David yuts'a hainzut 'int'ah? 42 David dich'oh 'et ndutni njan Yak'usda bughunek Shun be' dustl'us k'ut, 'Moodihti 'en SMoodihti ndi yúlhni,

Sunailhni ts'ih sinda,

43 hoh t'eh nch'a hudetni, 'en hubuk'ut nke naóolhyis mba huboolhtsilh.’

44 'Et huwa David, 'SMoodihti,' yulhni, nts'e na'a simba Christ 'en yuts'u hainzut wule?”

Sizi dune ndo búlhni, “Moses bughunek 'uk'ununa'úsduguz buch'a kháhdli”

45 'Et ts'iyannah dune huyoozelhts'ai hoh Sizi yugha hoodulh'eh 'et ndo búlhni, 46 “Moses

be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'en naih nyiz, 'i be húdelhts'i, 'ink'ez ndet ts'uyi, 'i be 'óoket, 'et ts'iyannah hubodélhti hoh dahooja buhútni, 'et huhóont'i. 'Ink'ez Lizwif hubuluglez soo k'us hoonzoo hudutéts'ilh hukwa' huninzun. 'Ink'ez dune ghnuda, soo k'us hoonzoo huteda huka' huninzun. 'Et ndunt'ah soo cho buka tsi hooqli! ⁴⁷ 'En 'uhint'ah tsandelh bukoo hubugha ha'hudument'ah 'ink'ez bughu huhoolhchukw. 'Ink'ez 'aonilhka sa cho tenahududli huhoolh'i. Ndunnah, 'en 'o nus 'uwulcho hoh huba nahutedeh.”

21

Tsandelh tel'en, ndai huwa íné'ai, 'i

¹ 'Et doo chah nyoh yutá'en hoh ndunnah soode'a 'uhint'ah ndai sooneya howa híte'alh, 'en sooneya bé kat, 'i be hína'aih, 'et hubunilh'en. ² 'Ink'ez 'ilhunuh tsandelh tel'en, 'en ndai 'aw 'iyaz yit'i, 'i nankoh sooneya chaditi, 'i dená'aih. ³ 'Ink'ez ndo búlhni, “Alha 'ún whudusni, ndun tsandelh tel'en, ndunnah ts'iyawh huba 'o nus lhai dená'aih ho' 'int'ah. ⁴ Soo cho whunulh'en, ndunnah soode'a 'uhint'ah ndai lhai hiyít'i, 'i Yak'usda ba hilah zeh dehína'aih. 'Et ndun tsandelh tel'en 'aw 'i yuk'ehútenalh, 'i ts'iyawh dená'aih.”

Njan luglez whucho hoolah whutéle, 'et Sizi huwuyalhtuk

⁵ 'Et bulunah 'aw 'et luglez whucho howu yahalhtuk 'ink'ez 'uhútni, “Lhe'whuldzoo tse lhe'ildzoo 'i be 'uhoolya. 'Ink'ez Yak'usda bugha t'aih 'i chah 'i be 'uhoolya.” 'Et Sizi ndo búlhni, ⁶ “Ndai ndi ts'iyawh nulh'en, 'et njan whusawhútelts'ut

t'eh 'aw lhuk'i tse lhk'uchadutésdlal, ts'iyawh nadúntejulh ho' hoont'ah.”

Nket'ah 'uwhténilh?

⁷ 'Ink'ez hiyoodulhkut, “Whuneoodulh'eh, nts'oht'ah 'uwhténilh? 'Ink'ez 'aw 'et nilhdukw suli t'eh, dant'i be wheóoduteltsilh, 'i be t'ewhuntehzeh?” ⁸ 'Ink'ez ndo búlhni, “Soo cho howahli. Khun teh dune nanohonoo'ah gunih. Lhanah soosi bugha whusahútedulh 'ink'ez 'uhudutenilh, ‘Si 'en 'ust'ah,’ 'ink'ez 'aw 'et whusawhútekuh, hutni t'eh, khun teh hubuntoohya gunih. ⁹ Dune nehughan whulh 'úduzahts'ai t'eh, 'ink'ez dune lhulhdulhyah nehóninla t'eh, njan 'et 'udechoo whusawhútekuh ho' hoont'ah. Khun teh whénoolhujut gunih. 'Awhuz whulatah, 'aw wheghah ilah 'uhoont'ah.” ¹⁰ 'Et ndo búlhni, “Lhulhyoo dédowh, 'en lhch'a nehúdatedulh. 'Ink'ez yinkak ndulhcho hubudayi cho be 'ustl'en, 'en chah lhch'a nehúdatedulh. ¹¹ Lhelhdun, 'et chah ndulhcho hoh wheóonujut yun nutughétnah. 'Ink'ez dai chah 'ink'ez lhanah lhelhdun chah dada whutéleh. 'Et nduk yat'ah dune wheoonujut hote'ilh, 'ink'ez hooncha hoh be wheóoduteltsilh chah hote'ilh. ¹² 'Et nduwhútenilh whutsuh, 'et nanwhútelcholh 'ink'ez dzuh nunóhotelhdeh. Lizwif hubuluglez whumoodih, 'en butl'anóhotelelh 'ink'ez tsak'e nohotelelh. 'Ink'ez hubudayi cho 'ink'ez yun humoodih, si soosi bugha 'en hububut ninuhotelelh. ¹³ 'Et t'eh si sugha khunek unzoo, 'i be yatelhtuk. ¹⁴ 'Et hoh t'eh, ‘Daja doosni simba,’ noohzin gunih. ¹⁵ Khunek 'ink'ez be wháhnih, 'i nuhtl'adutes'alh. 'Et sih ndunnah nuhch'a hudetni, 'en 'aw

nuhts'oohoodódlai ghaít'ah. 'Aw 'et buch'a nilhde 'ink'ez 'aw 'o 'un hoonliyaz 'uhudooni ghaít'ah. ¹⁶ 'Ink'ez nuhwhulhdusnekah, 'ink'ez nuhwhulhutsinkah, 'ink'ez nuhwhulhtuskah, 'ink'ez nuhwhulhdunekah, 'en whutl'anóhotelelh 'ink'ez bulunah nuhtah nuhoteghan. ¹⁷ 'Ink'ez si soози bugha ts'iyannah nuhts'u dutetnik. ¹⁸ 'Et whunts'ih Yak'usda 'aw nuhla dootnih ghaít'ah. Nuhtsigha 'aw lhuk'i whunts'ih tinta dóokes ghaít'ah. ¹⁹ Yak'usda ba soo cho bulh nudelhúya. 'I bugha nuhzul óhtun.

Jerusalem hoolah whutelhtsilh

²⁰ “Ndet Jerusalem nehughan whuna'húsduguz, 'et whunulh'en t'eh, 'et huwa t'oonoohzeh 'aw 'et nilhduk w suli njan keyah whuti hoolah whutelhtsilh. ²¹ 'Et ndúhooja t'eh, 'et Judea whut'en dzulhyaz k'uz ts'ih hutooldelh. 'Et ndunnah 'et keyah whuti 'et hudelhts'i, ts'iyawh whuch'a hóodelh. 'Ink'ez ndunnah whunat huwhut'i, 'en chah khun teh keyah whuti ts'ih hutooya gunih. ²² 'Alha 'un whudusni 'aw 'et dzuh nutehzut whusawhutelts'ulh ho' hoont'ah. 'Et hubugha 'uk'e'wheduguz, 'et ts'iyawh lhaóodutenilh. ²³ 'Et hoh dzin ndunnah hélchan chah, 'ink'ez ndunnah hubuzkeh 'e'úlht'ukw chah, 'en huba tube 'o nus whutétsi'. Ndi yun hoontsi' buk'e whudutelts'ulh 'et huwa. 'Ink'ez tube Yak'usda ye húnilch'e, 'i chah ndunnah dune hubuk'eidutelts'ulh. ²⁴ 'Et bulunah soh cho buk'a be ts'iyawh hudutedúghan. 'Ink'ez 'onghunnah hitélhcholh 'ink'ez lhelhdun keyah ts'ih hubotelhna. 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, huba ni'unduguz, 'et whuts'un, Jerusalem 'et nduhóolhcho hoh hukw'unátedulh.

Yinkak dune ye' whusanátedalh

²⁵ “Sa, 'ink'ez 'ulh'ek ooza, 'ink'ez sum chah, 'i ts'iyawh hoonliyaz 'i be hóoduteltsilh. 'Et ndi yun k'ut ndulhcho hoh lhenyoonah dune, 'en ts'iyawh tube dzuh natedeh 'aw dahútenilh ts'iyawh t'ehonízun. Hoh t'eh yatoo 'i chah tatsi tadetnik hoh taba ndulhcho yánteghus. ²⁶ Ndi yun k'ut daóotenilh hukwa tsi húhooli 'ink'ez whehunuljut k'et, bulunah budzi 'ustl'e' 'utenilh. Nduk yat'ah ts'ih be hóolhtus, 'i ts'iyawh ndulhcho nuhówutughetnah 'et huwa. ²⁷ 'Et t'eh, yinkak dune ye' kw'us tah ye úlhtus, 'i be 'ink'ez buts'uh hayánduz, 'i chah, 'et whuz na'a hiyuntelh'ilh hoh whusatéyalh. ²⁸ 'Et ndez na'a njan nduwheóonit'en t'eh, nduk yutooh'en 'ink'ez whunoolhnik. Lubeshi buch'a nanhóotekulh 'aw 'et niooninzut sulí 'et huwa.”

Mai cho chun, fig hiyúlhni, 'i bugha whúts'odul'eh

²⁹ 'Et be náwhutnuk 'i be whuts'odul'eh 'i be hubulh yalhtuk hoh njan ndo búlhni, “Ndi fig hiyulhni buduchun 'ink'ez 'uyoo duchun chah nulh'en. ³⁰ Bindak 'aw 'et hawhenilh'az 'i bugha t'eoonohzin dain 'aw 'et nilhdukw ho' hoont'ah. ³¹ 'Et nuhwheni chah whuz na'a nuhnalh 'et nduwhút'en t'eh, 'et huwa t'eoonoozhaz nts'e na'a hoh Yak'usda hubudayi cho unli 'aw 'et nilhdukw ho' hoont'ah. ³² 'Alha ts'ah'un na'a 'ún whudusni, k'an njan whudezulh, 'en 'aw yachahutésdla 'et njan ndótenilh ts'iyawh 'et lhawhúdutenilh 'et whuts'un. ³³ Yat'ah 'ink'ez ndi yun k'ut 'i chah hoolah whutéleh, 'et whunts'ih ndi sughunek 'aw hoolah chatesdle.

Soo cho khahdli

34 “Et whunts'ih soo cho kha hdli. Khun teh stabe zoodulhú'i, 'ink'ez tanahtnai, 'ink'ez ndi yun k'ut hooni 'et zeh huwu nuní nahzut, ndi ts'iyawh 'i be nuhdzi be whudoobun gunih. Doo ka si 'et dzin soo hukwa tsi chawhahlih 'et whusawhútelts'ulh. 35 Hoh t'eh, ndi yun k'ut ndulhcho hoh whudune lhugoooh li'hutenilh whuz na'a khun whusaóotelts'ulh. 36 'Et huwa 'ahoolhyez hukwa tsi hóohli 'ink'ez nts'oh whute daóotenilh nuh'et 'uwhuténilh huba soo 'ulhúdzoo 'ink'ez yinkak dune ye' 'en bubut tehyin, 'et huba tenadoohdli.” 37 'Aw 'et dzin totsuk Sizi luglez whucho dune hubodulh'eh. 'Ink'ez hulgha totsuk ndoh dzulhyaz, Olive huwhútni, 'et whuz whenádaih, tetelh ka. 38 'Et ts'iyannah soo 'uda cho luglez whucho dahúdulh hiyootuzélhts'ilh ka.

22

Sizi whu'ízyaz hikunúta hituzelghelh ka

1 'Aw 'et ndi lhes nachantulhúdooh, 'i nahitet'ulh, 'aw 'et wheghah whezulh. 'Et Hubutus Lhuseya dzin huwhútni. 2 'Ink'ez ndunnah nawhulnuk deggha nus dézti, 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzug, 'en Sizi hituzilhghelh, 'et hukwánuta. 'Et dune hube hunuljut 'et huwa nonut'i be né'hut'en. 3 'Ink'ez Satan, 'en Judas ye ghínya. 'En 'int'ah Iscariot hiyulhni. Lanezi 'o 'at nanah, 'en hubutah 'ilhunuh 'en 'int'ah. 4 'Et náwhulnuk bumoodih 'ink'ez lhuhudúghan bumoodih chah 'en hubuts'uh whinya 'ink'ez hubulh hukw'anótelhye nts'e na'a Sizi hubutl'aitelhtelh 'et. 5 'Ink'ez 'aw 'et huhóost'et hoh ts'ah'un hiyúlh niwhuni'ai 'ink'ez sooneya highan té'alh hiyulhni. 6 'Aw 'et Judas

buts'uh náhezya nts'e na'a 'ilhuhowezdel hubuch'a hubutl'aitelhtelh, 'et hukwunúta.

Sizi 'en yugha hoodul'eh butus lhuseya hubulh na'tet'alh lhahodutele

⁷ Ndet 'aw 'et lhes nachanteldoh, 'i nahitet'alh dzin whusawhélts'ut. 'Et Hubutus Lhuseya 'et whunahulnih hoh ndi sheep k'us unzoo, 'i nahituzelghel. ⁸ 'Et Sizi, Peter 'ink'ez John bulh whuz wheobal'h'a 'ink'ez ndo búlhni, “Ah'us 'ink'ez neba lhaoodahleh nts'e Hubutus Lhuseya 'et na'uztet'alh.” ⁹ 'Ink'ez ndi hiyúlhni, “Nts'e hukwa'ninzun mba lhats'ódutelelh?” ¹⁰ 'Ink'ez ndo búlhni, “Soo zelhts'ai, ndet keyah whuti nináh'az t'eh, 'et dune nuhdudutéyalh. 'En too be dezibun 'i niya'a. 'En nts'e bukoo danátedalh ts'ih whuz buntóoh'as. ¹¹ 'Ink'ez 'et ndun bukoo whumoodih 'en 'udóohni, ‘Whuneodulh'eh njan ndúnyulhni, ndet 'uhoont'ah nkoo dune 'ilhoghudulh 'uha'alh wheni? 'Et sugha hoodul'eh ndi Hubutus Lhuseya hubulh ná'test'alh.’ ¹² 'Ink'ez 'et nduk yuh hooncha lhaoodint'ah whunóhnoolhtun. 'Et lhaoodahleh.” ¹³ 'Et whehá'az hoh soo nts'e na'a hubudáni, whuz na'a nahahoo'ai. 'Ink'ez 'et Hubutus Lhuseya 'et wheni lhaháduja.

Sizi 'udek'elh'az na'ut'alh

¹⁴ 'Aw 'et wheghah whudezulh whusawhélts'ut, 'et ndunnah lanezi 'o 'at nanah whel'a hubulh natl'adeda. ¹⁵ 'Ink'ez ndo búlhni, “Dzuh nuteszut whutsuh sudzi ndulhcho, 'i be njan Hubutus Lhuseya 'et nohwhulh ná'test'alh tube hukwa'nuszun. ¹⁶ 'Alha 'ún whudusni, nts'e Yak'usda hubudayi cho unli, 'et ts'iyawh lhaoodutenilh, 'et whuts'un, 'et ndi Butus Lhuseya 'aw 'o 'at

naóost'alh ghaít'ah.” 17 'Aw 'et lubot yilhchoot 'ink'ez be'aBá suchanailya yulhni 'ink'ez 'utni, “Ulhchoot 'ink'ez ts'iyawh 'ilho ahtnai. 18 Ndun whudusni, nts'e Yak'usda hubudayi cho unli, 'et whusawhutelts'ulh 'et whuts'un, doo chah 'aw ndi mai too wusnai ghaít'ah.” 19 'Et lhes yilhchoot. Be'aBá suchanailya yulhni, taídalhkut 'ink'ez butainínla, 'et ndo búlhni, “Ndi suyust'e 'int'ah. Nuhwheni nuhwhuba huwalti. 'Et ndaht'en t'eh, 'et hoh sunaoolhúnih.” 20 'Uhan'al hukw'elh'az 'et whuz na'a zeh lubot yílhchoot 'ink'ez 'utni, “Ndi lubot 'i suzkai be k'an khunek nuhwhuba lhadúsdlá, 'i 'int'ah. Nuhwheni nuhwhuba nadútelt'ih. 21 'Ink'ez soo cho whunulh'en, ndun whu'izyaz dune ch'a detni, 'en njan kw'uzdai gha sulh usda. 22 'Alha' hoont'ah yinkak dune ye', nts'e na'a buba 'et níwhults'ut, 'et whuz na'a 'et 'uwhuténilh. 'Et whunts'ih ndun dune whu'izyaz dune tl'aitelhtelh, 'en dáwhultsi' buts'uh whélt's'ulh!” 23 'Ink'ez hedich'oh lhutah luhhoodulkut, “K'us ndan simba 'uyúlhni, ndan 'utenilh hoh 'utni?”

Yugha hoodul'eh hubutah, k'us ndan simba degha nus ncha wule?

24 'Et chah 'ilho dich'oh 'ulhtah 'uhútni k'us ndan suba degha nus ncha wule? 25 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, “Udun yun k'ut huwhut'en hubudayi cho dune k'une' bul'en 'int'ah. 'Ink'ez ndunnah hubugha ndoh 'int'ah, 'en nets'un hinzoo 'uhint'ah hubuhútni. 26 'Et whunts'ih nuhwheni nuhtah 'en ndóht'e gunih! 'Et k'us nuhtah ndan degha nus 'int'ah wule, 'en 'udek'ah k'una'a wule. Ndan nuhtsuh whudelhdzulh, 'en nuhwhuba ne'út'en k'una'a wule. 27 Daja nahzun?

K'us ndan degha nus 'int'ah? Ndan kw'uzdai k'usda 'ute'alh ka, k'us yuba ne'út'en? 'Alha 'uhoont'ah ndan kw'uzdai k'usda 'ink'ez 'ute'alh 'en 'int'ah. 'Et whunts'ih nuhwheni nuhtah nuhwhuba ne'út'en, 'en 'ust'ah. ²⁸ Nuhwheni aht'ah ndet dzuh nususzut, 'et nduhóolyez hoh sulh 'éht'e. ²⁹ 'Et nts'e na'a se'aBá stl'ahó'ai hoh hubudayi cho usdli, whuz na'a zeh nuhwheni chah hubudayi cho tehleh nuhgha óotet'alh. ³⁰ 'Et nts'e hubudayi cho usdli, 'et sukw'uzdai k'ut sulh 'uteh'alh 'ink'ez sulh 'utehtnai. Ndet kw'usuda cho dezti, 'i 'et hukw'u dutelhúts'ilh 'ink'ez lanezi 'o 'at nat Israel hits'uh hainzut bulh dédowh, 'en huba nahutehyeh.”

Sizi, 'en Peter 'uyúlhni, “T'esunuzínzun dutanilh”

³¹ 'Ink'ez neMoodihti 'utni, “Simon, Simon, soo zelhts'ai! Satan tube nuhka' ninzun. Tl'o mai k'una'a lhtahahontéyulh hukwa' ninzun. ³² 'Et whunts'ih mba tenadesdli, ndet mba 'alha' 'ust'ah, 'et 'aw nla k'éhahoolts'it ghaít'ah. 'Ink'ez ndet suts'u nanínja t'eh, nyulhutsinkah 'en hilhtus nabolhtsilh.” ³³ 'Et whunts'ih ndi yúlhni, “SMoodihti lhadúst'ah nyulh tesyalh, tsak'edutes'alh k'us mba datésah.” ³⁴ 'Ink'ez 'uyúlhni, “Peter ndi nyudúsní, k'an dzin ligok dune 'uduténilh whutsuh, tat, “Aw ndun t'enuzusuzun,’ dutanilh.”

Ts'iyawh lhawhúdoneh huba' hoont'ah

³⁵ 'Ink'ez ndo búlhni, “Hoh da whénwhalh'a hoh, sooneya zus, 'ezdlai chah, 'ink'ez nuhkesgwut, 'i ts'iyawh be'et. 'Aw ih hoonliyaz whechandunuzáhdzit?” 'Ink'ez, “Hoolah!” hiyulhni. ³⁶ 'Ink'ez ndo búlhni, “Et k'an ndan sooneya zus 'ink'ez be ne'ughe ut'i, whute

yóolhchoot. 'Ink'ez ndan soh cho chait'ih, 'en budzoot ye 'óket 'ink'ez soh cho lhuk'i óket. ³⁷ 'Et huwa 'un whudusni, ndet Yak'usda bughunek k'ut si sugha 'uk'une'úsduguz, 'i ts'iyawh lhaóodoneh huba' hoont'ah. 'Et nduwhutni, 'Ndunnah 'uk'unuchá'hust'en, 'en hubun dult'ah hudooni,' ni. 'Et huwa si sugha 'uk'une'úsduguz 'et lhawhúdoneh huba' hoont'ah.” ³⁸ 'Ink'ez 'uhiyúlhni, “NeMoodihti njan whunilh'en nankoh soh cho 'et 'ustan.” 'Ink'ez ndo búlhni, “I 'aw 'et soo 'úlsuk.”

Sizi, 'en Gethsemane 'et tenadudli

³⁹ 'Aw 'et tinánja hoh whutsuh da hukw'una'a nyoo dzulhyaz, Olive hiyulhni, 'i yuk'uz whenaja. 'Ink'ez yugha hoodul'eh, 'en chah whehínandel. ⁴⁰ Whuz hunindel hoh 'et ndo búlhni, “Tink'us únteht'uk whuch'a ténadahdli.” ⁴¹ Nts'e tse nadulh'us, 'et nduwuldzah ts'ih bughu ninínya. Dugwútsi be ninínya 'ink'ez tenadudli. ⁴² 'Et njan ndutni, “ABá hukwa' ninzun t'eh, ndi be dzuh nuteszut, 'i sughu naoolchoot. 'Et whunts'ih 'aw si hukwa' nuszun k'una'a ilah. Nyun hukwa' ninzun k'una'a 'uhóneh!” ⁴³ 'Et khunyaz ndus de yak'uz lizas be hoodiltsai. 'En ulhtus nayúlhtsi. ⁴⁴ Tube budzi nduda hoh 'o nus 'íltus hoh tenadedli. 'Uskai k'una'a buts'uh halhdzilh hoh yun nadúluz. ⁴⁵ Tenadedli 'istl'e' 'udeja 'ink'ez dinadija hoh yugha hoodul'eh tso k'et nahunéstez hoh bughu nanja, ⁴⁶ 'ink'ez ndo búlhni, “Di ka sahtez? Doo ka sih tink'us nóoht'uk dinadahdelh 'ink'ez whuch'a tenadahdli.”

Sizi 'aw 'et hiyúlhchoot

47 'Awhuz hubulh yalhtuk hoh khunyaz lhanah dune whuz de údulh. Ndun Judas hiyulhni, 'en butsuh uyalh. 'En lanezi 'o 'at nanah, 'en hubulh 'ilhunuh 'int'ah. 'Et Sizi yughah neninya naiduntets'oos ka. 48 'Ink'ez Sizi ndi yúlhni, “Judas, yinkak dune ye' nadutants'oos 'i be ih whunést'i hoh butl'aítalhtelh?” 49 Sizi bunat nuhudelhúya, dawhútenilh 'et honalh'en, 'et 'uhiyúlhni, “NeMoodihti soh cho be ih lhst'utedughan?” 50 'Et 'ilhunuh yuzih seyin, 'en Lizwif náwhulnuk dega nus dezti be 'ulhna nalhnih ts'ih yudzo habe' yalht'o. 51 'Ink'ez Sizi ndo búlhni, “Ndez na'a njan dutésnilh, 'et stl'awháh'aih.” 'Ink'ez ndunah budzo yut'agheznai 'ink'ez soo na'yinla. 52 'Ink'ez ndunnah náwhulnuk hubumoodih, luglez whucho nehúghan hubumoodih, 'ink'ez butsuh whudelhdzulh chah, 'en highu nindel, 'ink'ez Sizi ndó bulhni, “Et di ka soh cho chah 'ink'ez tult'oh chah nuhle 'ink'ez 'undunust'ih hukw'una'a sukaóotehdel? 53 'Et dzin totsuk luglez whucho nuhtah sída hoh, 'aw hoh da 'aw sóolhchoot hukwa cha'záht'en inle. 'Et whunts'ih k'an netsudule, tsahólhgus yuh usda, 'en nuhmoodih tele, 'Aw 'et nuhwhuba ní'hunent'o.”

Peter 'utni, “Ndun dune 'aw t'enuzuszun”

54 'Aw 'et Sizi hiyilhchoot 'ink'ez náwhulnuk dega nus dezti highu dáhinilhti. 'Ink'ez Peter yoo niz de yuneyalh. 55 'Et naneztl'oo tuz whuniz ts'ih kwun húdulhk'an 'ink'ez 'ilho nátl'ahudelts'i. Peter 'en chah hubutah usda. 56 'Et kwun zih usda hoh 'ilhunuh 'ustl'e ts'ekeyaz 'en soo yunen ts'ih yunilh'en 'ink'ez ndi yúlhni, “Ndun dune 'en chah yulh 'ut'en inle.” 57 'Et whunts'ih yuts'oodesdlai

'ink'ez ndi yúlhni, “Ts'eke, ndunah dune 'aw nt'echanuzuszun.” ⁵⁸ 'Et hukw'elh'az 'astl'iyaz inle hoh 'et chah 'ilhunuh dune ndi yúlhni, “Nyun chah hubulh 'ilhunuh 'unint'ah.” 'Et whunts'ih Peter 'utni, “Awundooh!” ⁵⁹ 'Et doo chah 'iluh hukw'e'hunint'o 'et doo chah 'ilhunuh ndi yúlhni, “Alha' hoont'ah ndun 'en chah yulh 'ut'en. 'En chah Galilee whut'en 'ilhunuh 'int'ah 'et huwa.” ⁶⁰ 'Et Peter ndun dune 'en ndi yúlhni, “Aw daja dini 'aw nt'echaonuzúszun!” 'Et 'awhuz yalhtuk hoh lígok dune 'udéja. ⁶¹ 'Et neMoodihti Peter yuts'un nalhú'a 'ink'ez soo yunen ts'ih yunalh'en. 'Et Peter 'ahoh neMoodihti yughunek yunalnik daja yudani inle hoh njan ndi yulhni, “Ligok dune 'uduténilh whutsuh tat nt'echasunuzínzun dutanilh.” ⁶² 'Et Peter 'az whinya 'ink'ez tube cho intse.

Nehugan, 'en Sizi highu nolhúya

⁶³ Ndunnah dune Sizi huyilhchoot, 'en highudloh 'ink'ez hiyoolhchis. ⁶⁴ 'Ink'ez hina k'úna'uzguz 'ink'ez hiyoonukat 'ink'ez hiyoodulhkut, “Neba nus whunóloh'en, 'ink'ez nedini ndan 'unyinla nyunezkuk?” ⁶⁵ 'Ink'ez lhat hoontsi' hoh hich'a yalhtuk.

Sizi naheyelh hububut nehinílhti

⁶⁶ 'Aw 'et yilhkai ibulh dune tsuh whudelhdzulh, ndunnah nawhulnuk deggha nus dézti nahúlt'ah, 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz chah, 'en 'iluhowezdel 'ink'ez huba naheyelh but nihinilhti. 'Ink'ez 'uhiyúlhni, ⁶⁷ “Nyun Christ inli t'eh, nedíni!” 'Et whunts'ih ndo búlhni, “Ndun whudáni t'eh, 'aw nuhwhuba 'alha' doosni ghaít'ah. ⁶⁸ Si

chah hoonliyaz nuhoodulhkut t'eh, 'aw sudóohni ghaít'ah 'ink'ez 'aw sula nadoohtnih ghaít'ah. ⁶⁹ 'Et 'ink'ez k'an whuts'un yinkak dune ye' 'et nalh-nih ts'ih Yak'usda whelhtus whuda.” ⁷⁰ 'Ink'ez ts'iyawh 'uhutni, “Nyun Yak'usda buYe' ih 'int'ah?” 'Ink'ez ndo búlhni, “Ts'ah'un na'a 'udahni, si 'en 'ust'ah.” ⁷¹ 'Ink'ez 'uhutni, “Aw 'o 'un bugha hoonliyaz highun nedóoni hukwa cha'ts'unízun. 'Aw 'et whenich'oh buzek ts'udánts'o.”

23

Sizi, 'en Pilate but néhinilhti

¹ 'Et ndunnah dune 'ilhohuwezdel ts'iyawh dináhudidel 'ink'ez Pilate but nehínilhti. ² 'Aw 'et hik'e whehoni'ai 'ink'ez 'uhutni, “Ndun dune 'en Lizwif tink'us úbunilht'uk 'et bulh náts'uhoo'ai. 'Ink'ez hubudayi cho Caesar ts'un ndi yun hik'elha hiyilh'i, 'i tax hiyulhni, 'et chah whuch'a bunézyoot. 'Ink'ez didut ndun hubudayi cho Christ ts'utni, 'en usdli na'dudútni.” ³ 'Et Pilate yoodulhkut, “Nyun ih 'int'ah Lizwif hubudayi cho inli?” 'Et Sizi 'utni, “A, 'alha' dini.” ⁴ 'Ink'ez 'et Pilate, ndunnah Lizwif bumoodih, 'ink'ez 'ilhohuwezdel ts'iyawh ndo búlhni, “Ndun dune 'aw hoonliyaz tinta' 'ant'en bugha nachawhus'al.” ⁵ 'Ink'ez 'et 'o nus huhunílch'e 'ink'ez 'uhutni, “Yun k'ut Judea ndulhcho hoh, Galilee yun k'ut, 'ink'ez njan chah, dune nuhwheni nuhch'a nihudoodelh whuz na'a whebodulh'eh.”

Hubudayi cho Herod, 'en chah Sizi yóolhdzih

⁶ 'Et Pilate njan oozalhts'a hoh, 'et huboodulhkut, “Alha ih ndun dune Galilee whut'en 'int'ah?” ⁷ 'Et Pilate Sizi hubudayi cho

Herod bukeyah be'ildzun unli t'eoonanzin, 'et 'ahoh yuts'u wheyálh'a. Ndun hubudayi cho 'en chah hoh da soo 'et Jerusalem 'ut'en inle. ⁸ 'Et Herod tube hoont'i hoh Sizi yutelh'en. 'Et tube sa whuts'un yuntelh'ilh hukwa' ninzun 'et huwa. 'Et lhat hoh yulh údants'o inle. 'Et huwa khun teh huwa 'ét'en dunalh 'uhooleh. ⁹ 'Ink'ez khunek lhai be yoodulhkut. 'Et whunts'ih Sizi 'aw yuts'un t'édusnih. ¹⁰ 'Et hoh da zeh njan ndúwhut'en ndunnah nawhulnuk degha nus dézti 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduгуz, ts'iyawh dináhudidel 'ink'ez soo tube cho whúske be hik'ehóo'ai. ¹¹ 'Et Herod 'ink'ez yuba nehughan, 'en hubulh ts'iyawh hoonliyaz huba chaílah hininzun 'ink'ez highudloh. 'Et hubudayi cho nayits'uz, 'i be híyalhti 'ink'ez Pilate ts'un whunahíyalh'a. ¹² 'Et soo 'et dzin Pilate 'ink'ez Herod bulh dune nulhuhulhtsi. 'Et whutsuh da lhch'a hudetni inle.

Pilate Sizi butl'ayálhti datetsah ka, 'ink'ez Barab-bas huba yulanadetnik

¹³ 'Aw 'et Pilate ndunnah nawhulnuk degha nus dézti, dune k'une' bul'en, 'ink'ez ts'iyannah dune, 'en ts'iyawh ilho hubughezdlá, ¹⁴ 'ink'ez ndo búlhni, “Ndun dune, 'en dune tink'us hubunilht'uk k'una'a, 'en sughu nulhti. 'En nuhwhubut soo ts'ah'un na'a bugha nunéstai. 'Et whunts'ih ndet buk'éwhah'ai 'aw hoonliyaz bugha nachawhús'al. ¹⁵ 'Awundooh! 'Ink'ez Siz, 'en Herod buts'un nohwhulh whélh'a. 'En chah hoh tink'us 'int'ah yughu nachahóo'al. 'Alha' hoont'ah ndun dune 'aw hoonli hukwa daóotsah hoolah. ¹⁶ 'Et hiyootelhtsus 'ink'ez bulanadutesnih.” ¹⁷ 'Et njan butus lhuseya na'hut'alh, 'et naodezulh totsuk,

'ilhunuh dune tsak'edi'ai, 'en lana'hudutnih. 'Et whuz na'a buk'ah ts'ih 'uhoont'ah. ¹⁸ 'Et 'ilho hits'uh hahúyih 'ink'ez 'uhutni, “Ndun Barabbas neba bulanadintnih, 'ink'ez ndun dune sulhghe!” ¹⁹ Ndun Barabbas 'en bugha lhtahuwhunt'ai hoh 'ilhunuh dune selhghi 'et hukwa tsak'eya'ai inle. ²⁰ 'Et whunts'ih Pilate 'en Sizi lanadutetnih hukwa' ninzun, 'et 'ilhohuwezdel doo chah zeh hubulh yaílhtuk. ²¹ 'Et whunts'ih 'o nus hits'uh hahuyih, “Lhdulalhghus k'eilhtih! Lhdulalhghus k'eilhtih!” hutni. ²² 'Ink'ez 'aw 'et whulh tat ndo búlhni, “Et di ka? Ndet dáhoont'ah hoontsi' tinta' 'ant'en? 'Aw hukw'elha daootsah bugha nachawhús'al! 'Et huwa 'ants'ih hiyootelhtsus 'ink'ez bulanadutes-nih.” ²³ 'Et whunts'ih 'aw hiyoozólhts'a ghaít'ah. 'Ink'ez 'et 'o nus hits'uh hahuyih, “Lhdulalhghus k'eilhtih!” Daja hutni 'ink'ez ndunnah nawhulnuk degha nus dézti, 'en chah, daja hutni 'et hoh Pilate hich'a' nilhde. ²⁴ 'Et Pilate nts'e na'a hukwa' huninzun hukw'u na'a yuba nahezya. ²⁵ 'Ink'ez ndun Barabbas 'en bugha lhtahuwhunt'ai hoh 'ilhunuh dune selhghi, 'et hukwa tsak'eya'ai 'en Pilate hubuts'un yulanadetnik. 'Et whunts'ih Sizi 'en nts'e na'a hukwa' huninzun k'una'a 'uhiteleh ka hubutl'ayálhti.

Sizi lhdulalhghus k'ehíylhti

²⁶ 'Aw 'et Sizi hitelhti hoh 'ilhunuh dune Simon hiyulhni, 'en Cyrene whut'en 'int'ah, 'en wheghah keyah ts'ih hainya, 'en Sizi bulhdulalhghus yuba yudutootan ka hiwus k'ehídintan. ²⁷ Lhanah dune hiyuntezdel, ts'ekoo chah. 'En bugha tso hinli 'ink'ez hutso. ²⁸ 'Ink'ez Sizi hubuts'un nalhú'a 'ink'ez ndo búlhni,

“Nuhwheni Jerusalem whuts'ekoo, si sughahtso ilah. 'Et k'us nuhwhenich'oh khunahdutso, 'ink'ez nuhwhuzkehrkah chah ghahtso. ²⁹ Soo cho whunulh'en, dzin whuz de whékulh ho' hoont'ah, 'et 'uhudooni, 'Ndunnah buzkeh hoolah, ndunnah 'aw cha'hílhtsil, 'ink'ez ndunnah 'aw 'uski yetcha'úlht'ukw 'en 'o nus huba soo 'uwhutet'ilh.' ³⁰ 'Et hoh dune 'uhudooni 'Ndi dzulh 'i uncha nek'énit'ai 'ink'ez ndi dzulhyaz 'i chah ndulhcho be nek'oonookat.'

³¹ 'Alha' hoont'ah, duchun 'awhuz duli hoh 'et whunts'ih 'awhuz njan 'et nduhút'en. Duchun desuz t'eh, dawhútenilh nahzun?*" ³² 'Et nanah untsi', 'en chah, hiyulh hubutuzelghelh.

³³ 'Ink'ez ndet dzulhyaz Calvary huwhút'ni, 'i 'utsints'un nez'ai huwhutni, whuz hinilhti 'ink'ez lhdulalhgus k'ehiyilhti. Ndunnah dune ntsi', 'en 'ilhunuh nalnih ts'ih 'ink'ez 'ilhunuh 'intl'as ts'ih, 'en chah lhdulalhgus k'eóobuhilhti. ³⁴ 'Aw 'et Sizi 'utni, “ABá huba whunaoodolnah. 'Aw dahút'en t'ehonizun, 'et huwa 'uhut'en.” 'Ink'ez hinaih lhk'ehíyelya 'ink'ez higha 'aínlh. ³⁵ 'Et dune hundelhúya 'ink'ez honilh'en. Ndunnah bumoodih, 'en chah buzih nuhudelhúya 'ink'ez highudloh hoh nduhút'ni, “Uyoon, 'en hubulhyis inle. 'Et huwa ndun 'en Christ ndun Yak'usda 'utahayálhti 'int'ah t'eh, dich'oh 'ududoolyih da!” ³⁶ Nehughan, 'en chah highudloh. Hizih niníndel 'ink'ez mai too dunink'ooz, 'i hits'un dihidinkai. ³⁷ 'Ink'ez 'uhíyulhni, “Lizwif

* **23:31** Ndi duchun duli, 'i Sizi Gri ndi yun k'ut nuséya, 'uwhúlhni. 'Ink'ez ndi duchun désuz, 'i ndunnah chahúdjih 'uwhúlhni. 'Ink'ez Sizi Gri yak'uz whenája t'eh, tube hoontsi' 'et hubuts'úwhelts'ulh, ni ho 'utni.

hubudayi cho inli t'eh, nyunch'oh 'ududílyih!"
³⁸ Lhustelyaz hik'une'úzguz. 'Udechoo Greek hubughunek k'una'a, Latin hubughunek k'una'a, 'ink'ez Hebrew hubughunek k'una'a chah, 'aw 'et lhdulalhgus k'ut sulhti, higha ndoh ts'ih whehidunilht'o. Ndez na'a njan ndutni,
 c Ndun 'en Lizwif Hubudayi Cho 'int'ah.

³⁹ Ndunnah nanah hintsi', hizih lhdulalhgus k'ehiyílhti, 'ilhunuh hich'á 'uts'un 'utni hoh 'et di yulhni, "Nyun Christ inli t'eh, 'et nyunch'oh 'ududílyih 'ink'ez nuwheni chah neílhyih!" ⁴⁰ 'Et 'ilhunuh untsi' hukwa' yudáni hoh ndi yúlhni, "Aw Yak'usda whunts'ih bé chanuzíljut hoh ih 'udini? 'Aw nt'eoonuzínzun nts'e na'a huba nahesda, 'et whuz na'a zeh nuwheni chah neba nahesda. ⁴¹ 'Ink'ez wheni ts'ah'un na'a neba nahesda. Daidút'en 'et huwa k'an lhdulalhgus k'ut neba k'elha sidúlti. 'Et huwa neba 'uk'elha whuzdli. 'Et whunts'ih ndun dune 'aw hoonliyaz tinta cha'ít'il. 'Et whunts'ih wheni nek'una'a zeh huba nahesda." ⁴² 'Et ndun dune untsi' 'en Sizi ndi yúlhni, "SMood-ihti nts'e hubudayi cho inli, whuz lhgha nadinja t'eh, sunaoolnih!" ⁴³ 'Et Sizi ndi yúlhni, "Ts'ah'un na'a nyudusni, nts'e degha nus hoonzoo, 'et soo k'an dzin sulh 'útant'ilh."

Sizi lhdulalhgus k'ut ye khuna, 'iyuladetnik

⁴⁴ Dzetniz hukw'elh'az 3:00 bat'en 'et whuts'un ndi yun k'ut ndúhoolcho tsahólhgus inle. ⁴⁵ Sa chah 'aw chast'en suli. 'Ink'ez luglez whucho dutai, 'i hukwa délhchooz, 'i chah lhulcho lhk'enínch'ul. ⁴⁶ 'Ink'ez Sizi tube cho 'utni, "ABá, suyéghah 'i nts'un bula desnik." 'Ink'ez 'et

ndudéja 'aw 'et 'udek'elh'az hanáji. ⁴⁷ 'Et dahooja ndun nehughan bumoodih whunalh'en hoh Yak'usda yudélhti 'ink'ez 'utni, "Ndun 'alha soo ts'ah'un dune zeh 'int'ah." ⁴⁸ 'Et 'ilho-huwezdel ts'iyawh 'et nehunindel howhunteh'ilh ka, ndet ndulhcho dáhooja howhunalh'en, tso k'et 'et budzi k'ut huhoolhchis 'ink'ez whusanáhedel. ⁴⁹ Ndunnah t'ehinizun, 'ink'ez ndunnah ts'ekoo Galilee whuts'un whusanáhinedel, 'en chah nilhdzayaz highu nudelhúya njan ndulhcho hoh dawhut'en honilh'en.

Joseph, 'en Sizi whuyíyalhti

⁵⁰ 'Aw 'et 'ilhunuh dune Joseph hiyulhni, ndunnah Lizwif buk'úne' whut'en, 'en 'ilhunuh 'int'ah. Dune unzoo 'ink'ez ts'ah'un dune unli. ⁵¹ Ndunnah buk'úne' whut'en, dahúja, 'aw huba ts'ah'un cha'hoot'ah. Joseph 'en Arimathea whut'en 'int'ah. 'En chah ndet Yak'usda hoh hubudayi cho unli, 'et chah hubalh'i. ⁵² 'Et Joseph, en Pilate ts'un whinya 'ink'ez Sizi buyust'e yuts'u ka ná'dutni dutl'anáyoolhtelh ka. ⁵³ 'Aw 'et buyust'e nanáyalhti hoh ndi naih dezti, 'i layin hiyulhni, 'i be yugha iwezduz. 'Et tse bet hahuhontsel, 'et whuts'uh da, 'aw 'uyoon 'et 'achadílhtah, 'et wheyíhiyalhti. ⁵⁴ 'Aw 'et njan dzin wheni lhahúdutneh 'uhoont'ah. 'Aw 'et Lizwif nats'ulyis dzin hoolh'en. ⁵⁵ 'Ink'ez ndunnah ts'ekoo Galilee whuts'un whusahínandel, 'en Joseph hiyuntezdel, 'et buyust'e 'et wheyihiyalhti 'et hinalh'en. ⁵⁶ 'Et whenáhedel. Yoo sooltsun, 'i khe sooltsun, 'i chah ts'iyawh lhahídínla. 'Et nats'ulyis dzin, 'et Yak'usda bughunek be buba' hoonla, 'et dzin nahelyiz.

24

Sizi dinadija

¹ 'Aw 'et ndi k'enílhghel 'udechoo dzin 'uhoont'ah. Bundada 'uda, ndunnah ts'ekoo 'ink'ez 'uyoon chah bulh 'et ts'un k'uz ts'ih hutezdel. Ndi yoo sooltsun, 'i lhahídínla, 'i chah hitezdla. ² Tse 'uda 'udun dez'ai hoh hotelh'en. ³ 'Et dahúnindel 'ink'ez neMoodihti Sizi buyust'e hoolah nahuhoo'ai. ⁴ 'Et ts'iyawh hububa whe' hooja hooyal 'et dáhooja hoh simba 'uhoont'ah. 'Et khunyaz nanah dune buzih siyin. Bunaih soo tube be hoodet'en. ⁵ 'Ink'ez ndunnah ts'ekoo tube whehonselhújoot hoh butsi be nachahúnelya. 'Ink'ez ndunnah dune 'uhutni, "Et di ka yaidla tah dune khuna, 'en bukunáhta? ⁶ 'Aw njan hoolah, dinadija ho' 'int'ah! 'Awhuz Galilee 'ut'en hoh, daja nuhwhulhni, 'aw ih whunachasulhúnik? ⁷ Njan ndun whulhni, 'Ndez na'a njan ndótenilh, yinkak dune ye', 'en lubeshi 'ulh'en tl'ahítelhtelh 'ink'ez lhdulalhghus k'ehítelhtelh ka. 'Ink'ez whulh tat dzin dinadutédah." ⁸ 'Ink'ez 'ahoh highunek hinalnih. ⁹ 'Et ts'un k'uz hanáhedel, 'et ndi ts'iyawh lanezi 'o 'at 'ilhunuh, 'ink'ez 'onghunnah chah, ts'iyannah ndo budáni. ¹⁰ Ndunnah, 'en Mary Magdala whut'en, Joanna chah, Mary, James be'ama chah, 'ink'ez 'uyoon ts'ekoo bulh 'uhut'en, 'en 'uhuja ndunnah whel'a ndo budáni. ¹¹ 'Et whunts'ih ndunnah whel'a, 'ants'ih hoh ne'huduni whula 'uhutni hubunínzun 'ink'ez 'aw huba 'alha' cha'hudusnih. ¹² 'Et whunts'ih Peter didillhah 'ink'ez ts'un k'uz ts'ih whélgai. Yuk lih 'uja 'ink'ez tsa k'et whunilh'en. 'Et naih dezti, 'i zeh 'et sulhchooz hoh yutelh'en. 'Et koo

ts'ih whenaja. 'Et howu nuní nuzut 'ink'ez buba hooncha dahooja hoh simba 'uhoont'ah.

Sizi nanah yugha hoodul'eh bunalhts'et hainya

¹³ 'Aw 'et dzin zeh keyah whuyaz, Emmaus ts'uwhútni, nanah dune whuz hutez'az. Jerusalem whuts'un 7 miles bat'en 'uhoont'ah. ¹⁴ 'Et whuz he'us hoh 'et ndóohoolhcho dawhút'en hoh howu yahulhtuk. ¹⁵ 'Awhuz 'et howu yahulhtuk dawhút'en ne'whust'en, 'et Sizi hubughan ninya 'ink'ez hubulh tez'az. ¹⁶ Buna be hinilh'en 'et whunts'ih 'aw butl'acháhoo'al 'et huwa 'aw t'echahínzil. ¹⁷ 'Ink'ez ndo búlhni, “Et wheghah ah'us hoh, ndet ho' whudahni? Stabe hubugha nuhzi nduda hoh howu yalhtuk?” ¹⁸ 'Et ndun 'ilhunuh, Cleopas hiyulhni, 'en ndi yúlhni, “Aw nyun zeh ilah ih nts'oh teh k'an ne'whust'en, 'aw ih nt'ewhunuzínzun. 'Aw Jerusalem whut'en chainlah ho ih 'udini?” ¹⁹ 'Et ndo búlhni, “Ndet 'uwhudahni?” 'Ink'ez 'uhiyúlhni, “Sizi Nazareth whut'en, 'en bugha dahooja. Ndun dune nus whunilh'en 'int'ah. Yak'usda 'ink'ez dune chah bunalh ts'iyawh hoolhtus hoh ne'whúst'en 'ink'ez hoolhtus whe chah yáilhtuk. ²⁰ 'Ink'ez 'et chah dahooja nawhulnuk dega nus dézti, 'ink'ez nuwheni nemoodih chah, 'en Rome whut'en hiba nahuhooyeh ka butl'ahíyalhti, 'ink'ez lhdulalhgus k'ehíylhti. ²¹ 'Et whunts'ih 'en úncha Israel hits'uh hainzut nabootekulh uzninzun da. Nts'oh tuné'whust'en 'et whuts'un k'an 'aw 'et whúlh tat dzin 'uhoont'ah. ²² A, 'alha 'uhoont'ah, 'ink'ez bulunah ts'ekoo nelh 'uhet'en, daja hutni, tube neba hooncha. Soo 'uda bundada ts'un k'uz huníndel. ²³ 'Aw hiyust'e nachahíylhtel. 'Ink'ez lizas ha'en hoh 'en 'uhutni, 'Khuna ho' 'int'ah!

24 'Ink'ez 'et bulunah nelh 'uhut'en, 'en chah ts'un k'uz nahúz'az. Soo nts'e na'a ts'ekoo daja hutni, whuz na'a nahuhoo'ai. 'Et whunts'ih Sizi 'aw chahiyí'il.” 25 'Et Sizi ndo búlhni, “TUBE nuhwheni whuzahník ahli! Ndet ts'iyawh nus whunilh'en daja hutni, tube sa nuhdzi be nuhwhuba 'alha 'uhoneh! 26 'Alha ih 'uhoont'ah Christ, 'en dzuh nutezut huba 'uhoont'ah 'ink'ez 'et hukw'elh'az whudezti ts'ih natedalh?” 27 'Ink'ez soo 'udechoo Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úzguz 'ink'ez nus whunilh'en bube' dustl'us chah, ndai hik'une'úzguz 'en bugha, 'i ts'iyawh Yak'usda bughunek yubunelhtan ho 'utni.

'Et hitán'en li'huja 'ink'ez nahiyoolhúts'it

28 'Et njan keyah wheyaz hutezdel ts'ih, 'aw 'et wheghah hedulh. 'Ink'ez Sizi 'aonilhka njan keyah wheghah lhuteyalh li'ut'en. 29 'Ants'ih tube cho duzih wuda hukwa' hiyulh'en, 'ink'ez 'uhiyúlhni, “Aw 'et sa naín'ai, hulhgha 'uhoont'ah.” 'Ink'ez koo hubulh danánt'az buzih tedalh ka. 30 'Et hukw'elh'azyaz natl'ahudelts'i 'ink'ez 'uhute'alh. Sizi lhes yílhchoot 'ink'ez Yak'usda suchanailya yulhni. 'Ink'ez lhtaídalhkut 'ink'ez hubutl'ayánla. 31 'Et khunyaz hitá'en li'huja 'ink'ez nahiyoolhúts'it. 'Ink'ez 'et khunyaz hoolah nasdli. 32 'Et 'ulhódutni, “Nus de ti nelh yalhtuk 'ink'ez Yak'usda bughunek daja ni whunenuhltun hoh 'aw ih nedzi dézk'un lí'ts'int'ah inle?” 33 'Aho 'et wheghah 'uhunet'oh hoh dihudíndel 'ink'ez Jerusalem ts'ih nahutesdel. 'Et ndunnah lanezi 'o 'at 'ilhunuh 'ink'ez ndunnah hubulh 'uhut'en, 'en ts'iyawh ndet 'ilhoh 'úhint'ah hoh hubughun nahúndel, 34 'ink'ez njan 'et hudelhts'i, 'en 'uhutni,

“Alha neMoodihti dinadija ho' 'int'ah! 'Ink'ez Simon yunalh be hóodiltsai!” ³⁵ 'Ink'ez ndunnah nanah njan ti dahooja 'et hubugha hubulh náhohoolnuk nts'e na'a Sizi ndi lhes taídalhkut hoh ndun unli nahiyoolhúts'it.

Sizi dich'oh hubuniz be hóodiltsai

³⁶ 'Awhuz njan howu yahalhtuk hoh, Sizi dich'oh hubuniz be hóodiltsai, 'ink'ez ndo búlhni, “Nohwhulh soo whudooghel.” ³⁷ 'Et whunts'ih hubugha ha'nejoot 'ink'ez tube hunelhújoot. Dune dazsai butsen ha'en huninzun. ³⁸ 'Ink'ez ndo búlhni, “Et dahoont'ah huwa whenlhujut? 'Ink'ez dahoont'ah huwa nuhdzi yuh hoh nuhwhuba nawh 'uhoont'ah? ³⁹ Sula chah 'ink'ez suke chah nulh'en. Si 'ust'ah. St'agháhnaih 'ink'ez sunulh'en! 'Alha nuhwhenich'oh whunulh'en. Suyust'e chah hoonli 'ink'ez suts'un chah. Dune butsen 'aw whuz na'a nduchaít'ah, buyust'e 'ink'ez buts'un chah hoolah, ndi ts'iyawh bulh 'ust'ah.” ⁴⁰ 'Aw 'et ndudáni hoh, dula chah 'ink'ez duke chah hubunalh ts'et niyuzdla. ⁴¹ Soo ts'ah'un huhóont'i 'ink'ez tube huba hooncha, 'et whunts'ih 'awhuz huba 'alha' cha'hoot'ah. 'Ink'ez ndo búlhni, “Aw njan ts'uyi, 'i cháht'ih?” ⁴² 'Et lhook sut'e, 'i 'ink'ez honey, 'i yoo'alh ka higha híninla. ⁴³ 'I yílhchoot 'ink'ez hubunalh ya'al.

Sizi whubunulhtun Yak'usda bughunek daja ni

⁴⁴ 'Ink'ez ndo búlhni, “Awhuz nohwhulh 'úst'ah da ndi khunek 'i da be nohwhulh yalhtuk, 'et ndi ts'iyawh lhaoodoneh ndai Moses be' dustl'us 'ukune'usdúguz, ndunnah nus whunilh'en, 'ink'ez Yak'usda bughunek Shun be' dustl'us k'ut chah, si sugha 'uk'une'úsduguz.” ⁴⁵ 'Et hubeni t'ehonoozeh

ka butl'ahó'ai Yak'usda bughunek t'ehinoozeh ka. ⁴⁶ 'Ink'ez ndo búlhni, “Ndi 'i 'uk'une'úsduzuguz hoh 'et ndutni, Christ, 'en dzuh nozut huba' hoont'ah, 'ink'ez whulh tat dzin dinadutédalh. ⁴⁷ 'Ink'ez ndunnah boozi be yatelhtuk, 'en boozi bugha nts'e na'a hoh ts'iyannah bulubeshi ch'a bubeni naháhundunooleh, 'ink'ez nts'e na'a hoh bulubeshi huba 'ún tukuk chah, ndi bugha boozi hubugha ts'iyannah ndudóohni huba' hoont'ah. 'Et njan Jerusalem 'et choo whe'dooht'en. 'Et hukw'elh'az t'eh, ts'iyannah yun k'ut nduhoolcho hoh whebodoolh'eh. ⁴⁸ 'Ink'ez nuhwheni njan 'et ts'iyawh dune whúntelhtun ahli hoh aht'ah. ⁴⁹ 'Ink'ez soo zélhts'ai, ndi se'aBá nuhts'u yoozi, 'i nuhts'o tl'adutes'alh. 'Et whunts'ih yak'uz ndus de whelhtus, 'i nuhk'edútelts'ulh 'et whuts'un, njan Jerusalem keyah 'et zeh doolhúts'i.”

Sizi nduk yak'uz whenálti

⁵⁰ 'Aw 'et keyahyaz Bethany ts'uwhútni, whuz nabuninla. Bula nduk 'uyínla 'ink'ez Yak'usda yoodulhkut hubuts'un wuzoo ka. ⁵¹ 'Et 'awhuz Yak'usda yoodulhkut hoh hubuts'un wuzoo ka, 'et hubuch'a nduk yak'uz whenabe'whéldzut. ⁵² Hits'un teni' nalhdzin, 'ink'ez tube hooncha huhóont'i hoh Jerusalem ts'ih whunáhedel. ⁵³ 'Et 'ahoolhyez luglez whucho hudelhts'i hoh Yak'usda hidelhti 'ink'ez dalzoo ho' 'int'ah hutni. 'Et ndoh honeh.

**Yak'usda bughunek: k'andit khunek neba
lhaidinla
New Testament in Carrier, Southern (CA:caf:Carrier,
Southern)**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carrier, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carrier, Southern [caf], Canada

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carrier, Southern

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f3f87939-bb58-59c1-9788-d872c7ab79b0